

EVANGELIETS GLÄDJE

Påve Franciskus

Evangeliets glädje

EVANGELII GAUDIUM

Apostolisk uppmaning av den helige Fadern Franciskus
till biskoparna, prästerskapet, de gudsvigda och de trogna lekmännen
om evangeliets förkunnelse i världen av i dag

ÖVERSÄTTNING
Göran Fäldt

VERITAS FÖRLAG
STOCKHOLM

Veritas Förlag
Götgatan 68
Box 4114
102 62 Stockholm
Tel. 08-462 66 36
veritas@katolskkyrkan.se
www.veritasforlag.se

Bokhandelsdistribution:
Katolsk Bokhandel
Kungsträdgårdsgatan 12
Box 7204
103 88 Stockholm
Tel. 08-611 34 35
Fax. 08-611 34 33
kbh@katolskbokhandel.com
www.katolskbokhandel.com

IMPRIMATUR

Stockholm den 15 november 2014
+ Anders Arborelius ocd, biskop av Stockholm

Copyright Libreria Editrice Vaticana
Copyright svensk översättning Veritas Förlag
Tryckt med bidrag från Birgittaföreningen
Omslag Påve Franciskus, Wikimedia
Tryck Norra Skåne Offset
Översättning Göran Fäldt
Grafisk form Sarapion/Magnus Åkerlund
ISBN 978-91-87389-15-3

- I En alltid ny glädje i gemenskapen 9
- II Evangelisationens hänförande och uppmuntrande glädje 13
 - En evigt ny start 14
- III Ny evangelisation för att överföra tron 16
 - Denna uppmanings omfattning och begränsning 18

FÖRSTA KAPITLET

Kyrkans missionsutveckling 21

- I En kyrka på frammarsch 21
 - Ett första steg betyder att sätta sig in i alla förhållanden, ge stöd, bära frukt och göra allt i glädje 23
- II Pastoral arbete och omvändelse 24
 - Kyrklig förnyelse kan inte skjutas upp 25
- III Ur evangeliets hjärta 29
- IV Mission efter människans mått 32
- v Moder med öppet hjärta 35

ANDRA KAPITLET

Det gemensamma engagemangets kris 39

- I Utmaningar i tiden 40
 - Nej till ekonomier som marginaliserar människor 41
 - Nej till den nya penningdyrkan 42
 - Nej till finanssystem som styr uppifrån och inte stöder underifrån 43
 - Nej till ojämlikheten som föder våld 44
 - Förändringar i kulturerna 45
 - Utmaningar för samverkan mellan tro och kultur 49
 - Utmaningar från stadskulturerna 51

- II Frestelser som möter alla som arbetar pastoralt 53
 - Ja till utmaningar i missionerande spiritualitet 54
 - Nej till själviskhet och andlig slöhet 55
 - Nej till fruktlös pessimism 57
 - Ja till de nya relationer som Kristus kommit till oss med 59
 - Nej till andlig världslighet 62
 - Nej till interna bråk 65
 - Andra kyrkliga utmaningar 66

TREDJE KAPITLET

Förkunnelsen av evangeliet 71

- I Hela Guds folk förkunnar evangeliet 71
 - Ett folk till för alla 72
 - Ett folk med många ansikten 73
 - Vi är alla lärjungar i missionen 76
 - Den folkliga fromheten har evangelisationskraft 77
 - Människan till människan 80
 - De karismatiska gåvorna i en evangeliserande gemenskaps tjänst 82
 - Kulturerna, tanken och utbildningen 83
- II Homilian 84
 - Den liturgiska kontexten 85
 - En moders samtal 86
 - Ord som sätter hjärtan i brand 87

- III Förberedelse till predikan 88
 - Vördnad för sanningen 89
 - Ett personaliserat ord 91
 - Den andliga läsningen 93
 - Lyssna till folket 94
 - Homilitiska resurser 95
- IV Evangelisationen och den djupare förståelsen av kerymat 97
 - Kerymatisk och mystagogisk katekes 98
 - Personligt ledsagande i tillväxtprocesser 101
 - Centrerad i Guds ord 104

FJÄRDE KAPITLET

- Evangelisationens sociala dimension 105
 - I Kerymats gemensamma och samhälleliga återverkningar 105
 - Trosbekännelsen och det aktiva bidraget till samhället 106
 - Det himmelska konungariket och dess utmaningar 107
 - Kyrkans undervisning i de sociala frågorna 109
 - II De fattiga skall vara delaktiga i samhället 111
 - När vi är förenade med Gud hör vi en vädjan 111
 - Om vi inte är trogna mot evangeliet, löper vi vår bana förgäves 114
 - En särskild plats för de fattiga i Guds folk 116
 - Ekonomierna och inkomstfördelningen 119
 - Omsorgen om de sårbara 122

- III Det gemensamma goda och samhälleliga trygghet och ordning 125
 - Tiden är större än det rumsliga 127
 - Enheten råder över konflikterna 128
 - Verkligheten är viktigare än idéerna 130
 - Helheten är viktigare än delarna 131
- IV Samhällsdialogen som bidrag till fred 133
 - Dialog mellan tron, förnuftet och vetenskapen 135
 - Den ekumeniska dialogen 136
 - Relationerna till judendomen 137
 - Den interreligiösa dialogen 138
 - Den sociala dialogen mot bakgrund av religionsfriheten 141

FEMTE KAPITLET

- Evangeliets förkunnare är fyllda av Anden 143
- I Skälen för en förnyad missionsansträngning 144
 - Det personliga mötet med Jesu frälsande kärlek 145
 - Den andliga glädjen i att vara ett folk 148
 - Den uppståndne Kristus och hans Ande verkar som mysterium 151
 - Den missionerande kraften i förbönerna 155
- II Maria är evangelisationens moder 156
 - Jesu gåva till sitt folk 156
 - Den nya evangelisationens stjärna 158

1. Glädjen över evangeliet fyller alla som möter Jesus både i hjärtat och i det liv de lever. De som tar emot hans inbjudan till frälsning befrias från synd, sorg, själslig tomhet och ensamhet. Med Kristus föds glädjen ständigt på nytt. I denna uppmaning vill jag uppmuntra de kristtrogna att med sin inre glädje börja på ett nytt kapitel i evangelisationen. Samtidigt vill jag visa på nya vägar för Kyrkans resa under de år som ligger framför oss.

I

En alltid ny glädje i gemenskapen

2. Den stora faran i vår tids konsumtionsinriktade värld ligger i den plågsamma ödeläggelse ett självbelåtet och girigt hjärta föder fram i sin ständiga jakt på ytliga förströelser med så okänsligt samvete. Så fort det inre livet fångas i egenintresset och bekymren finns inte plats för andra och för fattiga. Guds röst hörs inte längre och känslan av hans kärlek saknar glädjen. Viljan att göra gott blir bara tunnare och tunnare. Också för troende finns en stor fara. Många faller offer och blir till slut förbittrade, argsinta och håglösa. Så kan man inte leva värdigt och uppfylla livets mål. Det är inte Guds vilja för oss och inte det liv i Anden som har sin källa i den uppståndne Kristi hjärta.

3. Jag inbjuder i denna stund alla kristna, var de än bor och lever, till ett förnyat personligt möte med Jesus Kristus, eller åtminstone till att öppna sig för honom som vill detta möte med dem. Jag ber er alla att göra detta varje dag utan att svikta. Ingen skall tro att denna inbjudan inte är avsedd för honom eller henne, eftersom »ingen är utesluten från den glädje som ges av Herren«. ¹ Herren gör inte dem besvikna som tar denna risk; varje gång vi tar ett steg mot Jesus kan vi inse att han redan står där och väntar på oss med öppna armar. Nu kan vi säga till Jesus: »Herre, jag har låtit mig luras; på tusentals sätt har jag skyggat för din kärlek, ändå är jag tillbaka igen för att förnya mitt förbund med dig. Jag behöver dig. Rädda mig igen, Herre, ta mig tillbaka i din frälsande omfamning«. Det känns så bra att komma tillbaka till honom varje gång vi gått förlorade! Låt mig säga det igen: Gud tröttnar aldrig på att förlåta oss; det är vi som tröttnar på att söka hans barmhärtighet. Kristus, som har uppmanat oss att förlåta varandra »sjuttio gånger sju gånger« (Matt 18:22), har gett oss sitt eget exempel: han har förlåtit oss sjuttio gånger sju gånger. Upprepade gånger bär han oss på sina axlar. Ingen kan beröva oss den värdighet som skänkts oss av gränslös och osviklig kärlek. Med en aldrig svikande ömhet gör han det möjligt för oss att räta på huvudet och börja om på nytt och få glädjen tillbaka. Låt oss inte fly bort från Jesu uppståndelse och inte ge upp vad som än händer. Må ingenting inspirera oss mer än hans liv som sporrar oss att gå vidare!

4. Gamla testamentets böcker förutsade att frälsningens glädje skulle flöda i den messianska tiden. Profeten Jesaja hälsar med jubelrop den väntade Messias: »Du skall göra folket talrikt, du skall göra dess glädje stor« (9:3). Han uppmanar Sions invånare att gå ut och möta honom med sång: »Ropa av fröjd och jubla, ni Sions invånare, ty Israels Helige är stor bland er« (12:6). Profeten säger till alla som redan sett honom långt bortifrån att föra med sig budskapet till andra: »Stig upp på ett högt berg, Sion, du glädjens budbärrinna. Häv upp

¹ Paulus VI, Apostolisk uppmaning *Gaudete in Domino* (9 maj 1975), 22: AAS 67 (1975), 297.

din röst med kraft, Jerusalem, du glädjens budbärarinna« (40:9a). Hela skapelsen får del av frälsningens glädje: »Jubla, ni himlar, och fröjda dig, du jord, och brist ut i jubel, ni berg. Ty Herren tröstar sitt folk och förbarmar sig över sina betryckta« (49:13).

Sakarja blickar framåt till Herrens dag och bjuder folket att välkomna konungen som kommer »fattig, ridande på en åsna, på en åsninnas fåle« med bifallsrop: »Fröjda dig storligen, du dotter Sion, höj jubelrop, du dotter Jerusalem. Se, din konung kommer till dig, rättfärdig och segerrik är han« (9:9).

Mest dramatisk är kanske profeten Sefanjas inbjudan, när han presenterar Gud med sitt folk mitt uppe i ett firande som överflödar av frälsningens glädje. Jag tycker det är spännande att läsa om denna text: »Herren, din Gud, bor i dig, en hjälte som kan frälsa. Han gläder sig över dig med lust, han tiger stilla i sin kärlek, han fröjdas över dig med jubel« (3:17).

Det är denna glädje som vi upplever dagligen i livets alla små händelser och som är ett svar på Gud Faderns kärleksfulla generositet: »Mitt barn, unna dig allt gott du kan ... neka dig inte en glad dag« (Syr 14:11, 14). Vilken öm faderlig kärlek ljuder inte i dessa ord!

5. Evangeliet inbjuder oss ständigt att glädjas för den härlighets skull som strålar ut från Kristi kors. Några exempel räcker: »Gläd dig!« är ängelns hälsning till Maria (jfr Luk 1:28). Marias besök hos Elisabet får Johannes att hoppa av glädje i sin moders sköte (jfr Luk 1:41). I sin lovsång utropar Maria: »Min ande jublar i Gud, min frälsare« (Luk 1:47). När Jesus börjar utföra sitt tjänande verk, ropar Johannes »Den glädjen har nu blivit min helt och fullt« (3:29). Jesus själv »fylldes i samma stund med jublande glädje« (Joh 10:21). Hans budskap för med sig glädje till oss: »Detta har jag sagt er för att min glädje skall vara i er och er glädje skall vara fullkomlig« (Joh 15:11). Vår kristna glädje får dricka ur hans hjärtas flödande källsprång. Han lovar sina lärjungar: »Ni kommer att gråta och klagas, men världen skall glädja sig« (Joh 16:20). Han säger sedan också: »Men jag skall se er igen, och då skall ni glädjas, och ingen skall ta er glädje ifrån er« (16:22). Lärjungarna »blev glada« (Joh

20:20) när de såg den uppståndne Kristus. I Apostlagärningarna läser vi att de första kristna »höll måltid med varandra i jublande, uppriktig glädje« (2:46). Vart de än gick »blev det stor glädje i den staden« (8:8); till och med under förföljelser »uppfylldes lärjungarna alltmer av glädje och helig ande« (13:52). Den nydöpte eunucken »fortsatte sin resa, fylld av glädje« (8:39) medan Paulus fångvakt »och hela hans hushåll visade stor glädje över att ha kommit till tro på Gud« (16:34).

6. Det finns kristna vars liv tycks vara en fasta utan Påsk. Visst inser jag att glädjen inte kommer till samma uttryck i alla livets faser, särskilt inte i mycket svåra stunder. Glädje skiftar och förändras men finns kvar i djupet om så bara som ett flimrande ljus som den personliga vissheten håller vid liv. Den säger oss att vi, när allt kommer omkring, ändå är älskade, oändligt älskade. Jag förstår den sorg människor känner som måste härda ut i långvarigt lidande, men vi måste ändå alla, sakta men säkert, låta glädjen i tron komma tillbaka i stilla förtröstan, till och med under de värsta och olyckligaste omständigheter. »Ja, du förkastade min själ och tog bort min frid, jag visste inte mer vad lycka var ... men detta vill jag tänka på, och därför vill jag hoppas: Herrens nåd är det att det inte är ute med oss, ty det är inte slut på hans barmhärtighet. Den är varje morgon ny, ja stor är din trofasthet ... det är gott att hoppas i stillhet på hjälp från Herren« (Klagovisorna 3:17, 21–23, 26).

7. Ibland frestas vi att hitta på ursäkter och klaga. Vi agerar som om vår lycka berodde på att alla möjliga förväntningar måste infrias. I viss mån beror det på att vårt »teknologiska samhälle har lyckats mångfaldiga tillfällena till fritid och förströelser men haft svårt att skapa glädje«.² Det vackraste och naturligaste uttrycket för glädje som jag har sett i mitt liv har nog varit hos fattiga människor, som inte haft mycket till hands för egen del. Ett annat exempel är den autentiska glädje som syns hos människor som mitt uppe i krävande förpliktelser i yrket lyckas bevara enkelheten i ett verkligt troende

² Ibid. 8: AAS, 67 (1975), 292.

hjärta och frigöra sig från yttre krav. Alla dessa unika exempel på glädje flödar ut från Guds oändliga kärlek som är uppenbarad för oss i Jesus Kristus. Jag kan inte upprepa tillräckligt många gånger något som Benedikt XVI sagt och som för oss rakt in i evangeliet: »Att vara kristen är inte resultatet av ett etiskt val eller en högtflygande tanke utan av mötet med en händelse eller en person, som ger livet en ny horisont och ett avgörande vägval«.³

8. Vi befrias från trångsynthet och självupptagenhet enbart tack vare detta möte, eller förnyade möte, med Guds kärlek, som blommar ut i berikande vänskap. Vi blir verkligen mänskliga när vi blir mer än mänskliga och låter Gud föra oss utöver oss själva för att uppnå den mest uttömmande sanningen om vad det innebär att vara till. Det är här vi finner källan och inspirationen till alla våra ansträngningar att föra ut evangeliet. Ty om vi tagit emot den kärlek som på nytt ger våra liv mening, hur skulle vi kunna låta bli att uppleva denna kärlek med andra?

II

Evangelisationens hänförande och uppmuntrande glädje

9. Godheten tenderar alltid att spridas. Varje äkta erfarenhet av sanningen och godheten börjar växa av sig själv inom oss, och alla som gjort erfarenheten att bli befriade på djupet blir mer uppmärksamma på andras behov. Allteftersom erfarenheterna blir rikare slår godheten rot och utvecklas. Om vi vill leva ett fullvärdigt liv måste vi nå ut till andra människor och söka det som är av godo för dem. Den helige Paulus har talat mycket om detta som knappast är förvånande: »Kristi kärlek lämnar mig inget val« (2 Kor 5:14); »Ve mig om jag inte förkunnar evangeliet!« (1 Kor 9:16).

³ Encyklikan *Deus Caritas Est* (25 december, 2005), 1: AAS 98 (2006), 217.

10. Evangeliet ger oss den fördelen att vi kan leva på ett högre plan med motsvarande intensitet: »Livet växer i utgivande och försvagas i isolering och bekvämlighet. De som får ut mest av livet är faktiskt de som lägger ifrån sig tryggheten på stranden av havet och ger sig in i en mission till andra för att förmedla liv till dem med hänförelse«. ⁴ När Kyrkan kallar de kristna att ta på sig uppgiften att evangelisera, pekar hon egentligen bara på källan för det personliga förverkligandet av livet i dess helhet. Ty »här upptäcker vi en lag som är djupt förankrad i verkligheten, nämligen att livet kan vinnas och mogna i den grad det uppoffras för att andra skall leva«. ⁵ Följaktligen får den som evangeliserar aldrig se ut som om han eller hon kommer tillbaka från en begravning! Låt oss ta tillbaka och fördjupa vår entusiasm, den »ljuva och trösterika glädjen att evangelisera, även om vi måste så i tårar... och må den moderna världen, som söker i både hopp och ångest, få ta emot det glada budskapet, inte av förkunnare som är sorgsna och missmodiga, otåliga och ängsliga, utan av sådana Guds ords förvaltare vilkas liv utstrålar tro, som de som först tagit emot Kristi glädje«. ⁶

En evigt ny start

11. En förnyelse av predikan kan erbjuda de troende, liksom de ljumma och icke-praktiserande, ny glädje i tron och nya chanser att få bära frukt i evangelisationsarbetet. Kärnan i budskapet är alltid detsamma: Gud som uppenbarat sin oändliga kärlek i den korsfäste och uppståndne Kristus. Gud förnyar alltid sina trogna oavsett ålder: »De får nya vingfjädrar som örnarna. Så skyndar de iväg utan att mattas, de färdas framåt utan att tröttna« (Jes 40:31). Kristus är »det eviga evangeliet« (jfr Upp 14:6); han är »densamme i går, i

⁴ De latinamerikanska och karibiska biskoparnas femte generalkonferens, *Aparecida Document*, 29 juni 2007, 360.

⁵ Ibid.

⁶ Paulus VI, Apostolisk uppmaning, *Evangelii Nuntiandi* (8 december 1975); 80; AAS 68 (1976), 75; jfr *Om evangeliets förkunnelse i dagens värld*, Katolska bokförlaget, Uppsala, 1975).

dag och i evighet« (Heb 13:8) och ändå outtömlig i rikedomar och skönhet. Han är evigt ung och en oföränderlig källa till förnyelse. Kyrkan slutar aldrig att förvånas över »djupet av rikedom, vishet och kunskap hos Gud« (Rom 11:33). Den helige Johannes av Korset säger att »den snårskog som Guds vishet och kunskap är, är så djup och bred att själen, hur mycket den än fått lära känna den, alltid kan tränga in djupare i den«. ⁷ Eller som den helige Irenaeus skriver: »När Kristus kommit, medförde han allt som är nytt«. ⁸ Med allt detta som är nytt kan han alltid förbättra oss själva och våra komunitetsliv, och även om det kristna budskapet har gått igenom mörkare tider och Kyrkan varit på nedgång, åldras budskapet aldrig. Jesus kan också bryta igenom förslöade grupperingar som stänger honom inne, och han förvånar oss oupphörligen med sin gudomliga kreativitet. Varje gång vi anstränger oss att komma tillbaka till källan och ta till oss evangeliets ursprungliga friskhet, dyker nya metoder och nya kreativa uppslag upp i olika skepnad och med mer talande tecken och formuleringar som har ett meningsfullt innehåll för vår värld i dag. Varje form av äkta evangelisation är alltid »ny«.

12. Denna mission ställer visserligen krav på oss att vara generösa för egen del, men det skulle vara fel att uppfatta den som en heroisk, individuell rörelse, eftersom det först och främst är Herrens verk. Hans verk övergår allt vi kan se och förstå. Jesus är »först och störst i all evangelisation«. ⁹ Gud har alltid företräde i all evangelisationsverksamhet. Han har kallat oss att samverka med honom och leder oss på vägen genom den helige Andes kraft. Den verkliga nystarten är den nystart Gud själv på ett hemlighetsfullt sätt sätter igång, inspirerar, provocerar, leder och följer på tusen olika sätt. Kyrkans liv bör alltid tydligt visa att Gud tar initiativet, att »han först älskade oss« (1 Joh 4:19) och att han ensam »ger växten« (1 Kor 3:7). I denna övertygelse kan vi upprätthålla en glädjens ande mitt uppe

⁷ *Andlig sång*, 36, 10.

⁸ *Adversus Haereses*, IV, c. 34, n. 1: PG 7, pars prior, 1083: »*Omnem novitatem attulit, semetipsum afferens*«.

⁹ Paulus VI, Apostolisk uppmaning, *Evangelii Nuntiandi* (8 december 1975); 7: AAS 68 (1976), 9.

i en uppgift som är så krävande och utmanande att den engagerar hela vårt liv. Gud begär allt av oss samtidigt som han också skänker oss allt.

13. Vi bör inte heller uppfatta denna missions nystart på så sätt att den skulle innebära en slags förträngning eller åsidosättande av den levande historia som omger oss och för oss framåt. Minnet är en trons dimension som vi skulle kunna kalla »deuteronomisk«, som inte är helt olik Israels eget minne. Jesus anförtror oss eukaristin som en Kyrkans dagliga åminnelse av Påskens händelse, vilket låter oss dela denna erfarenhet på ett djupare sätt (jfr Luk 22:19). Glädjen i att sprida evangeliets budskap kommer fram ur en tacksam åminnelse. Det är en nåd vi hela tiden behöver be om. Apostlarna skulle aldrig glömma det ögonblick då Jesus rörde vid deras hjärtan då »det var sent på eftermiddagen« (Joh 1:39). Med minnet av detta, och tillsammans med Jesus, får vi stå i närvaro av »en sky av vittnen« (jfr Heb 12:1), av vilka vi minns några med största glädje som troende: »Tänk på era ledare som har förkunnat Guds ord för er« (Heb 13:7). Många av dem har varit vanliga människor som stått oss nära och introducerat oss i trons liv: »Jag har blivit påmind om den uppriktiga tro som finns hos dig och som redan fanns hos din mormor Lois och Eunike« (2 Tim 1:5).

III

Ny evangelisation för att överföra tron

14. För att diskutera temat »Den nya evangelisationen för den kristna trons överförande« samlades den 7–28 oktober 2012 Biskopssynodens trettonde ordinarie generalförsamling under inflytande av den helige Ande, som hjälper oss att tolka tidens tecken. Synoden bekräftade att den nya evangelisationen är en uppmaning till alla, och att den genomförs inom tre principiella områden.¹⁰

¹⁰ Jfr *Propositio* 7.

15. I första rummet kan vi nämna området vanligt pastoralt arbete som »upplivas av den helige Andes eld för att upptända hjärtana hos de troende som regelbundet deltar i församlingsgudstjänsterna och möts på Herrens dag för att livnäras av hans ord och det eviga livets bröd«. ¹¹ Till denna kategori kan vi också bland de trogna medlemmarna räkna sådana som bevarar en djup och uppriktig tro, uttryckt på olika sätt, men som inte ofta deltar i gudstjänsterna. Det vanliga pastorala arbetet försöker hjälpa alla troende att växa andligen, så att de kan besvara Guds kärlek alltmer fullödigt i livet.

Ett andra område är »de döpta som i det dagliga livet inte återspeglar dopets krav«, ¹² som saknar en meningsfull relation till Kyrkan och som inte längre upplever tron som verkligt uppmuntrande. I sin moderliga omtanke försöker Kyrkan hjälpa dem att uppleva en omvändelse som ger dem trons glädje tillbaka och inspirerar dem att leva sig in i evangeliet.

Slutligen kan vi inte glömma bort att evangelisationen i första hand är förkunnelse för dem som inte känner Jesus Kristus eller som alltid förkastat honom. Många av dem söker Gud i det tysta därför att de längtar efter att se hans ansikte, till och med i gamla traditionsrika kristna länder. Alla dessa har rätten att få höra evangeliet och ta emot det. De kristna är förpliktade att förkunna evangeliet till alla utan undantag. I stället för att ge intryck av att ålägga människor nya skyldigheter bör de själva uppträda som personer som vill dela med sig av sin glädje och peka mot en horisont av skönhet och inbjuda andra till ett utsökt gästabud. Det är inte genom proselytverksamhet som Kyrkan växer utan »genom evangeliets dragningskraft«. ¹³

Johannes Paulus II har bett oss instämma i »det inte kan vara fråga om att hålla tillbaka drivkraften att predika evangeliet« till dem som står långt ifrån Kristus, »därför att just detta är Kyrkans första uppgift«. ¹⁴ »Nu utgör i själva verket arbetet med missionen

11 Benedikt XVI, homilia under Biskopssynodens avslutningsmessa (28 oktober, 2012): AAS 104 (2102), 890.

12 Jfr *Propositio* 7.

13 Benedikt XVI, homilia under mässan för öppnandet av de latinamerikanska och karibiska biskoparnas Femte Generalkonferens, (13 maj 2007), Aparecida, Brasilien: AAS 99 (2007), 437.

14 *Redemptoris Missio* (7 december 1990), 34: AAS 83 (1991), 280.

den största utmaningen för Kyrkan«¹⁵ och »missionsuppdraget måste fortfarande komma först«. ¹⁶ Vad skulle hända om dessa ord togs på allvar? Vi skulle inse att den uppsökande missionen är paradigmatiske för all Kyrkans verksamhet. De latinamerikanska biskoparna hävdade i överensstämmelse med denna tanke att »vi inte i lugn och ro kan sitta och vänta i våra kyrkliga egendomar«¹⁷ utan behöver röra oss från en självbevarande pastoral tjänst till en avgjort pastoral mission«. ¹⁸ Denna uppgift fortsätter att vara källa till oerhörd glädje för Kyrkan: »Jag säger er: på samma sätt blir det större glädje i himlen över en enda syndare som omvänder sig än över nittionio rättfärdiga som inte behöver omvända sig« (Luk 15:7).

Denna uppmanings omfattning och begränsning

16. Med glädje tog jag till mig synodfädernas begäran att skriva denna uppmaning.¹⁹ På så sätt skördar jag frukterna av synodens arbete. Jag har efterfrågat råd från ett antal personer och det är min avsikt att ge uttryck åt sådant jag oroar mig över i det här särskilda kapitlet om Kyrkans evangelisationsarbete. Det finns hur många frågor som helst som aktualiserar evangelisationen i dag, och som kan diskuteras här, men jag har valt att inte gå närmare in på dessa frågor som var och en kräver reflektion och studium. Jag tror inte heller att det påvliga läroämbetet skall förväntas uttala sig definitivt och uttömmande om varje fråga som påverkar Kyrkan och världen. Det är inte tillrådligt för Påven att ersätta de lokala biskoparna och reda ut varje fråga som dyker upp inom deras område. I den meningen inser jag att det finns ett behov av sund »decentralisering«. En sådan vill jag främja.

¹⁵ Ibid, 40: AAS 83 (1991), 287.

¹⁶ Ibid, 86: AAS 83 (1991), 333.

¹⁷ De latinamerikanska och karibiska biskoparnas Femte Generalkonferens, *Aparecida Document*, 29 juni 2007, 548.

¹⁸ Ibid, 370.

¹⁹ Jfr *Propositio* 1

17. Här har jag valt att lägga fram några riktlinjer som kan ge nytt mod till hela Kyrkan och leda henne på färden i en ny, mycket entusiastisk och vital, evangelisationsfas. Mot den bakgrunden, och med undervisningen i den dogmatiska konstitutionen *Lumen Gentium* som grund, har jag beslutat utförligt diskutera följande frågor i ett urval av olika teman:

- A Kyrkans reformering i frågan om hennes uppsökande mission.
- B Frestelser som möter alla som arbetar pastoralt.
- C Kyrkan förstådd som hela Guds folk som evangeliserar.
- D Homilian och dess förberedande.
- E De fattigas tillhörighet i samhället.
- F Fred och rättvisa i samhället.
- G Andliga motivationer i missionens tjänst.

18. Jag har utförligt behandlat dessa områden med en detaljerad omfattning som av några uppfattats som överdriven. Men jag har inte gjort det i avsikt att framlägga en uttömmande avhandling, utan helt enkelt för att visa vilka viktiga praktiska implikationer dessa områden har för Kyrkans mission i vår tid. De är alla till hjälp för att få fram en särskild stil, i allt evangeliserande, som jag ber er ta med i alla de projekt ni företar er. På den vägen kan vi i alla våra dagliga ansträngningar ta med oss den bibliska uppmaningen: »Gläd er i Herren. Än en gång vill jag säga: gläd er« (Fil 4:4).

Kyrkans missionsutveckling

19. Evangelisationen sker i lydnad till Jesu missionsuppdrag, »Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar: döp dem i Faderns och Sönnens och den heliga Andens namn och lär dem att hålla alla de bud jag har gett er« (Matt 28:19–20). I dessa versrader ser vi hur den uppståndne Kristus har sänt sina efterföljare att predika evangeliet i varje tid och på varje plats, så att tron på honom kan spridas till varje hörn på hela jorden.

I

En kyrka på frammarsch

20. Guds ord visar oss hela tiden hur Gud uppmanar dem som tror på honom att »gå vidare«. Abraham fick kallelsen att bryta upp och söka ett nytt land (jfr 1 Mos 12:1–3). Mose hörde Guds kallelse, »därför må du nu gå« (2 Mos 3:10) och led folket till det utlovade landet (jfr 2 Mos 3:17). Till Jeremia har Gud sagt »gå vart jag än sänder dig« (Jer 1:7). I våra dagar hörs Jesu befallning »att gå ut och göra alla folk till lärjungar« som ett eko i Kyrkans evangelisationsuppdrag, som står inför så skiftande händelseförlopp och ständigt nya utmaningar, detta missionerande nya »uppbrott«, som vi alla är kallade att delta i! Varje kristen och varje församling måste upptäcka var Herrens väg går, men vi är alla ombedda att lyda hans kallelse att gå vidare framåt, bort från vår bekväma frizon, för att nå ut till alla »periferierna«, som är i sådant behov av evangeliets ljus.

21. Evangeliets glädje, som upplivar lärjungarnas gemenskap, är en missionsglädje. De sjuttiotvå lärjungarna kände den, när de återvände från sin mission (jfr Luk 10:17). Jesus kände den när han jublade i den helige Ande och prisade Fadern för att ha uppenbarat sig för de fattiga och de minsta (jfr Luk 10:21). De första omvända kände den, ty de förundrade sig »när var och en hörde just deras språk talas« (Apg 2:6) i apostlarnas predikan på Pingstdagen. Denna glädje är ett tecken på att evangeliet förkunnats och bär frukt. Det som hela tiden lever kvar är den inre maningen att gå vidare och ge ut, lämna sig själv och tränga på framåt för att så den goda säden. Herren säger: »Låt oss gå åt ett annat håll, till byarna här omkring, så att jag kan predika där också. Det är därför jag har gått ut« (Mk 1:38). Så snart säden såtts på ett ställe stannar inte Jesus kvar för att förklara eller göra fler tecken; Anden driver honom att gå vidare till andra städer.

22. Kraften i Guds ord kan inte förutsägas. Evangeliet talar om en säd som växer av sig själv så snart den såtts, till och med när såningsmannen sover (jfr Mk 4:26–29). Kyrkan måste acceptera att ordet inte låter sig regleras utan har sin frihet och åstadkommer vad det vill, på sätt som överträffar våra beräkningar och vårt sätt att tänka.

23. Kyrkans närhet till Jesus handlar om en resa tillsammans; »kommunionen och missionen är djupt sammankopplade«.¹ Det är mycket viktigt för Kyrkan i dag att i trohet mot Mästarens exempel gå ut och predika evangeliet till alla, på alla platser, vid alla tillfällen, utan tveksamheter, motvilja eller fruktan. Evangeliets glädje är allas, ingen kan hållas utanför. Detta var vad ängeln förkunnade för herdarna, »Var inte rädda. Jag bär bud till er om en stor glädje, en glädje för hela folket« (Luk 2:10). Uppenbarelsboken talar om »ett evigt evangelium att förkunna för jordens invånare, för alla länder och stammar och språk och folk« (Upp 14:6).

¹ Johannes Paulus II, den postsynodala Apostoliska uppmaningen *Christifideles Laici* (30 december 1988), 32:AAS 81 (1989) 451.

*Ett första steg betyder att
sätta sig in i alla förhållanden, ge stöd,
bära frukt och göra allt i glädje*

24. Den Kyrka som »går framåt« är en gemenskap av missionerande lärjungar som tar första steget med engagemang och stöd och som bär frukt i glädje. En evangeliserande gemenskap vet att Herren har tagit initiativet, eftersom han har älskat oss först (jfr 1 Joh 4:19), och därför kan vi röra oss framåt och ta modiga initiativ för att nå ut till andra och söka upp dem som avfallit. Vi kan stå vid vägskaften och välkomna de utstötta. En sådan gemenskap känner inga gränser för att visa barmhärtighet, eftersom vi själva har erfarenhet av kraften i Faderns oändliga barmhärtighet. Låt oss försöka lite mer att ta första steget och bli involverade. Jesus tvättade sina lärjungars fötter. Jesus blir involverad och involverar sina egna, när han böjer sig ner för att tvätta deras fötter. Han säger till lärjungarna: »Vet ni detta, är ni saliga om ni också handlar så« (Joh 13:17). En evangeliserande gemenskap blir involverad i människors dagliga liv genom vad de säger och gör; de överbryggar avstånd och är inte ovilliga att inta en lägre plats om det visar sig nödvändigt. De omfamnar livet som människa och rör vid Kristi lidande kött och blod i andra. Evangelieförkunnarna drar sig inte för att »lukta som fåren« och fåren lyssnar gärna till deras röst. En evangelieförkunnande gemenskap är också stödjande. De ställer upp för människor hela vägen, hur svår och lång den än visar sig vara. Tålmodig förväntan och apostolisk uthållighet hör till deras sätt. Evangelisation består för det mesta i tålmod och sätter inte gränser för tiden. I troheten mot Herrens gåva bär den också frukt. En evangeliserande gemenskap tänker alltid först och främst på frukterna, eftersom Herren vill att den bär frukt. Den bryr sig om utsädet och tålmodet påverkas inte av ogräset. När säningsmannen ser ogräs skjuta upp i vetet blir han inte på dåligt humör och överreagerar. Han eller hon kommer på något så att ordet blir kött i en viss situation och bär ny livsfrukt utan att hänga upp sig på det som ser ut som brister eller missar. Lärjungen är redo att sätta in hela sin kraft i processen och kan till och med acceptera

martyriet i ett vittnesbörd om Jesus Kristus. Ändå är det inte ett mål att få fiender utan att få se att Guds ord tas emot och att dess förmåga att befria och förnya kommer fram. En evangelisationsgemenskap är till sist fylld av glädje. Den kan alltid glädja sig. Varje liten seger, varje steg framåt i arbetet för evangeliet, är en högtid. Evangelisation med glädje blir skönhet i liturgin och ingår i den dagliga viljan att ge godheten spridning. Kyrkan evangeliserar och blir själv evangeliserad genom liturgiins skönhet. Den är både ett firande av uppgiften att sprida evangeliet och en källa till hennes förnyelse i självutgivande.

II

Pastoralt arbete och omvändelse

25. Jag är medveten om att dokument i dag inte uppväcker samma intresse som tidigare och att de snabbt glöms bort. Icke desto mindre vill jag betona att det jag vill ge uttryck för här har programmatisk betydelse och viktiga konsekvenser. Det är min förhoppning att alla kommuniterer gör de nödvändiga ansträngningarna för en pastoral och missionsinriktad omvändelse som inte låter dessa frågor bli liggande i sitt nuvarande tillstånd. »Rent administrativa åtgärder« räcker inte längre.² Låt oss försätta oss i »ett permanent missionstillstånd«.³

26. Paulus VI inbjöd oss att fördjupa kallelsen till förnyelse men också till insikt om att förnyelsen inte bara gäller individerna utan hela Kyrkan. Låt oss återvända till en minnesvärd text som fortsätter att vara en verklig utmaning. »Kyrkan måste med genomträngande blick se in i sig själv och reflektera över det sätt på vilket hon lever ... Denna levande och livliga självinsikt leder oundvikligen till en jämförelse mellan idealbilden av Kyrkan som Kristus planerade den och älskade som sin heliga och fläckfria brud (jfr Ef 5:27), och den

² De latinamerikanska och karibiska biskoparnas femte generalkonferens, *Aparecida Document*, 29 juni 2007, 201.

³ *Ibid*, 551.

aktuella bild Kyrkan visar världen i dag ... Detta är källan till Kyrkans heroiska och otåliga förnyelsekamp: en kamp för att rätta till de fel hennes medlemmar infört, och som hennes egen självranssakan utpekar för henne i en spegelbild av hennes föredöme, Kristus, och fördömer«. ⁴ Det Andra Vatikankonciliet presenterade kyrklig omvändelse som en öppenhet för en konstant självförnyelse, född genom troheten mot Jesus Kristus: »Varje förnyelse i Kyrkan består i allt väsentligt av en allt större trohet till sin egen kallelse ... Kristus kallar Kyrkan på hennes pilgrimsfärd ... till denna kontinuerliga reformation som hon alltid behöver, så långt hon nu är en mänsklig institution här i världen«. ⁵

Det finns kyrkliga strukturer som kan hämma ansträngningar för evangelisation samtidigt som det finns goda strukturer som bara kan vara till hjälp om det finns en kraft som hela tiden driver dem, underhåller dem och utvärderar dem. Utan nytt liv och äkta evangelisk anda, utan Kyrkans »trohet mot sin egen kallelse«, visar sig snart alla nya strukturer vara ineffektiva.

Kyrklig förnyelse kan inte skjutas upp

27. Jag har en dröm om en »missionsoption«, det vill säga en impuls som kan ge allt en ny form, så att Kyrkans vanor, hennes sätt att handla och tänka, tidsplaner och tabeller, språk och strukturer anpassas bättre till att kanalisera evangelisationen i dagens värld och inte bara syftar till ett vidmakthållande av det befintliga. Den strukturförnyelse som krävs av en omvändelse i pastoralt arbete kan bara förstås mot den bakgrunden. Förnyelsen måste ses som en del av ansträngningarna att göra alla strukturer mer missionsinriktade och därigenom göra det vanliga pastorala arbetet mer inkluderande och öppet, att ingjuta hos alla som arbetar pastoralt en bestående önskan att gå vidare framåt och på så sätt locka fram en positiv respons från alla som Jesus kallar till sin vänskap. Som Johannes

⁴ Paulus VI, Encyklikan *Ecclesiam Suam* (6 augusti 1964), 9, 10, 11: AAS 56 (1964), 611–612.

⁵ Andra Vatikankonciliet, Dekretet om ekumeniken *Unitatis Redintegratio*, 6.

Paulus II en gång har sagt till biskoparna i Oceanien: »All förnyelse i Kyrkan måste ha missionen som sitt mål om den inte skall falla offer för en slags kyrklig introversion«. ⁶

28. Församlingen är inte en förlegad institution; bara på grund av dess flexibilitet kan den ha olika konturer beroende på pastorernas och gemenskapens öppenhet och missionskreativitet. Naturligtvis är den inte den enda institutionen som evangeliserar, men om församlingen visar sig kapabel att förnya sig själv och följsamt anpassa sig är den hela tiden »den levande Kyrkan i nära kontakt med sina söners och döttrars hem«. ⁷ Det förutsätter att det verkligen finns en vardaglig kontakt med hemmen och inte en meningslös struktur i samverkan med några utvalda få som ser till sitt eget intresse utan känsla för vanliga människor. Församlingen är kyrklig närvaro inom ett bestämt område. Den är en miljö där man hör Guds ord och växer i kristen livsföring, för dialoger och når ut med karitativ verksamhet, tillber och firar gudstjänst som förkunnelse. ⁸ I hela sin verksamhet uppmuntrar församlingen sina medlemmar och tränar dem att bli evangeliets förkunnare. ⁹ Den är en komuniteternas komunitet, en helgedom där de törstande kommer för att dricka mitt under sin vandring, ett permanent centrum för utåtriktad mission. Vi måste trots allt medge att uppmaningen att se över och förnya våra församlingar ännu inte räckt till för att föra dem närmare folket och göra dem till miljöer för levande kommunion och delaktighet fullt ut i missionsinriktad anda.

29. Andra kyrkliga institutioner, basgrupper och mindre komuniteter, rörelser och olika föreningsformer berikar Kyrkan som källor. De har kallats fram av Anden för att evangelisera olika områden och sektorer. Det är ofta dessa som för med sig en ny evangelisk iver och

⁶ Johannes Paulus II, den postsynodala Apostoliska uppmaningen *Ecclesia in Oceania* (22 november 2001, 19: AAS 94 (2002), 390.

⁷ Johannes Paulus II, den postsynodala Apostoliska uppmaningen *Christifideles Laici* (30 december 1988), 32: AAS 81 (1989) 438.

⁸ Jfr *Propositio* 26.

⁹ Jfr *Propositio* 44.

en ny förmåga till dialog med världen genom vilken Kyrkan förnyas. Men det visar sig att de vinner på att inte tappa kontakten med den lokala församlingen och på att gärna delta i lokalkyrkans övergripande aktivitet.¹⁰ Om integrationen sker på sådant sätt kommer man ifrån risken att välja ut en del av evangeliet, eller av Kyrkan, eller att bli rotlösa nomader.

30. Varje lokalkyrka är, som del av den Katolska kyrkan och under ledning av sin biskop, på samma sätt kallad till mission för omvändelse. Det är det främsta ämnet för evangelisationen,¹¹ eftersom evangelisation är den konkreta manifestationen av den Kyrka som består inom ett specifikt område; i den »är den enda, heliga, katolska och apostoliska Kristi Kyrka verkligen närvarande och verksam«. ¹² Det är Kyrkan i kött och blod på en given plats, utrustad med alla de frälsningsmedel som Kristus skänkt henne, men med lokala särdrag. Glädjen att få förmedla Jesus Kristus märks både i genomtänkta predikningar om honom, just där nöden är som störst, och i det ständiga försöket att nå ut till utkanterna av det egna territoriet, eller till nya sociokulturella bostadsområden.¹³ Hon går alltid dit där behovet av ljuset från den Uppståndne Kristus och hans levnad är störst.¹⁴ Jag vill uppmuntra varje lokalkyrka att generöst, med beslutsamhet och urskillning, själv renad och reformerad, göra allvar av denna missionsimpuls så att den bär frukt.

31. Biskopen måste alltid framkalla denna missionerande gemenskap i sin stifts kyrka. De första kristna gemenskaperna är ett ideal att följa. Här har de troende varit ett hjärta och en själ (jfr Apg 4:32). I sitt handlande går han ibland framför sitt folk och visar vägen. Han håller deras hopp pulserande. Andra gånger måste han

10 Jfr *Propositio* 26.

11 Jfr *Propositio* 41.

12 Andra Ekumeniska Vatikankonciliet, dekretet om biskoparnas pastorala ämbete *Christus Dominus*, 11.

13 Jfr Benedikt XVI, tal till fyrtioårsjubileet av dekretet *Ad Gentes* (11 mars, 2006); AAS 98 (2006), 337.

14 Jfr *Propositio* 42.

gå efter dem och hjälpa dem som kommer efter. Men framför allt låter han sin hjord gå in på nya vägar. I sitt uppdrag att uppväcka en dynamisk, öppen och missionerande gemenskap måste han uppmuntra och utveckla de möjligheter till delaktighet som föreslås i den kanoniska lagen¹⁵ och andra former av pastoral dialog utifrån en längtan att få lyssna till alla och inte bara till dem som vill säga honom det han skulle vilja höra. Likväl bör inte huvudsyftet med dessa delaktighetsprocesser vara kyrklig organisation utan snarare det missionerande strävandet att nå ut till alla.

32. Eftersom jag är kallad att omsätta i praktiken det jag ber andra om, måste jag också tänka på påveämbetets omvändelse. Det är min plikt som biskop av Rom att vara öppen för förslag som kan hjälpa till att göra utövandet av mitt ämbete mer troget den betydelse Jesus Kristus har önskat ge det och att presentera behoven av evangelisation. Påven Johannes Paulus II har bett om hjälp att finna »ett sätt att utöva primatet som, även om det på intet sätt är möjligt att avstå från det väsentliga i dess uppdrag, ändå är öppet för en ny situation«. ¹⁶ Vi har haft mycket lite framgång i det avseendet. Påveämbetet och den universella kyrkans centrala strukturer behöver också höra kallelsen till pastoral omvändelse. Det Andra Vatikankonciliet har hävdad att biskopskonferenserna i likhet med de gamla patriarkkyrkorna är i position »att bidra på många och fruktbara sätt till det konkreta förverkligandet av den kollegiala andan«. ¹⁷ Ändå har detta önskemål inte fullt uppnåtts, eftersom en rättslig status för biskopskonferenserna, som skulle se dem som innehavare av specifika egenskaper inklusive verklig undervisande auktoritet i läran, inte än tillräckligt utarbetats. ¹⁸ Överdriven centralisering gör Kyrkans liv och hennes uppsökande mission mer komplicerad, snarare än att den skulle visa sig vara till hjälp.

¹⁵ Jfr *Kanon* 460–468; 492–502; 511–514; 536. 537.

¹⁶ Encyklikan *Ut Unum Sint* (25 maj 1995), 95: AAS 87 (1995), 977–978.

¹⁷ *Lumen Gentium*, 35.

¹⁸ Johannes Paulus II, *Motu Proprio Apostolos Suos* (21 maj 1998): AAS 90 (1998), 641–658.

33. Det pastorala ämbetet i en missionerande tonart söker komma bort från en självbelåten inställning som säger: »Så här har vi alltid gjort det«. Jag inbjuder alla att vara djärva och kreativa i denna uppgift att tänka över målsättningar, strukturer, stilar och metoder för evangelisering i sina respektive gemenskaper. Ett målinriktningsförslag utan grund i ett adekvat gemensamt sökande efter vägar att uppnå dem visar sig oundvikligen vara illusoriskt. Jag uppmuntrar alla att utan farhågor generöst och oförskräckt tillämpa de riktlinjer som finns i detta dokument. Det viktiga är att inte göra vandringen på egen hand utan lita på varandra som bröder och systrar, och särskilt under ledning av biskoparna, med klok och realistisk förmåga till urskiljning.

III Ur evangeliets hjärta

34. Om vi försöker göra allt i en missionerande tonart påverkar det också vårt sätt att förmedla budskapet. I vår direktkommunikativa, och ibland medialt vinklade värld, löper budskapet vi predikar en större risk att förvrängas eller reduceras till några av dess sekundära aspekter. På det sättet tas vissa frågor, som ingår i Kyrkans moraliska undervisning, ur det sammanhang som ger det mening. Det största problemet är när budskapet vi predikar tycks identifieras med dessa sekundära aspekter som, hur viktiga de än är, inte i sig själva förmedlar själva hjärtat i Kristi budskap. Vi måste vara realistiska och inte utgå från att de som lyssnar till oss förstår hela bakgrunden till det vi säger, eller förmår relatera det vi säger till Evangeliets innersta som ger det mening, skönhet och dragningskraft.

35. Pastoral ämbetsutövning och missionsstil är inte hjälpt av en osammanhängande massa av lärosatser som envetet skall implementeras. När vi ställer oss bakom en pastoral målsättning och en missionerande stil som faktiskt skulle nå alla utan undantag och utan uteslutande, måste budskapet koncentreras på väsentligheter som har något storslaget och tilltalande över sig och omfattar en

särskild skönhet, samtidigt som det handlar om något verkligt nödvändigt. Budskapet förenklas utan att förlora i djup och sanning. På så sätt vinner det i styrka och blir övertygande.

36. Alla uppenbarade sanningar kommer från samma gudomliga källa och skall bejakas med samma tro, men det kan vara viktigare att ge några av dem ett särskilt rättfram uttryck för tron på Evangeliets hjärta. Det som i denna inre kärna har särskilt lyskraft är det sköna i den förlösande kärlek som Gud uppenbarade i Jesus Kristus som dött och uppstått från de döda. Det är så man kan förstå Andra Vatikankonciliet förklaring att »det finns en rangordning eller hierarki mellan de sanningar som bildar den katolska läran eftersom dessa sanningar står i olika relation till den kristna trons grundval«. ¹⁹ Detta rymmer en sanning lika mycket när det gäller trossatserna som för hela Kyrkans sammanhängande undervisning, inklusive hennes morallära.

37. Den helige Thomas Aquino har lärt att Kyrkans moralundervisning har sin egen »hierarki« i dygderna och i de handlingar som utgår från dem. ²⁰ Det som framför allt annat har betydelse är »tron, som får sitt uttryck i kärlek« (Gal 5:6). Sådant som människan gör av kärlek till sin nästa är den fullkomligaste yttringen av den helige Andes inre nåd: »Grunden för den Nya Lagen finns i den helige Andes nåd, som yttrar sig i tron, och som verkar genom kärleken«. ²¹ Den helige Thomas förklarar således, så vitt det handlar om yttre gärningar, att barmhärtigheten är den största av alla dygder: »I sig själv är barmhärtigheten den största av dygderna, eftersom alla de andra rör sig kring den och, mer än så, gottgör för de brister som finns i dem. Detta är typiskt för den högre dygden och som sådan är det typiskt för Gud att vara barmhärtig. Genom barmhärtigheten visar sig Guds allmakt i den högsta graden.« ²²

19 Dekretet om ekumeniken *Unitatis Redintegratio*, 11.

20 Jfr *S. Th.*, I-II, q. 66, a. 4-6.

21 *S. Th.*, I-II, q. 108, a. 1.

22 *S. Th.*, II-II, q. 30, a. 4: »Vi tillber inte Gud med offer och yttre gåvor till honom utan snarare till oss själva och vår nästa. Han behöver inte våra offer men ber oss

38. Det är viktigt att dra ut de pastorala konsekvenserna av Koncilietts undervisning, som avspeglar en gammal övertygelse om Kyrkan. Först måste det sägas att evangeliet måste predikas med en känsla för proportioner. Man kan här lägga märke till hur ofta vissa teman tas upp och hur de betonas i predikan. Om en präst till exempel under kyrkoåret talar om måttfullheten tio gånger men bara nämner det karitativa eller rättvisan två eller tre gånger blir resultatet en obalans, och just de dygder som bör finnas med i predikan och katekes blir förbigångna. Samma sak händer när vi talar mer om lagen än om nåden, mer om Kyrkan än om Kristus, mer om Påven än om Guds ord.

39. Alldeles som den organiska enheten mellan dygderna betyder att ingen av dem kan uteslutas från det kristna idealet, så kan inte någon sanning förnekas. Integriteten i det evangeliska budskapet får inte deformeras. Varje sanning förstås också bättre om den kan relateras till hela det kristna budskapets harmoni; i detta sammanhang är alla sanningar viktiga och belyser varandra. När predikningarna är trogna mot evangeliet spelar vissa sanningar en central roll och blir uppenbara. Det står då klart att den kristna moralläran inte är en form av stoicism eller självförnekelse eller enbart en praktisk filosofi eller en katalog av synder och fel. Evangeliet inbjuder oss framför allt annat att ge den Gud som räddar oss av kärlek ett svar, och att se Gud i andra och gå ut ur oss själva för att söka det som är gott för andra. Under inga omständigheter får denna inbjudan fördunklas! Alla dygderna står detta kärlekens svar till tjänst. Om denna inbjudan inte strålar med kraft och på tilldragande sätt riskerar den byggnad som Kyrkans undervisning i moralen är, att bli ett korthus, och detta är vår största risk. Det skulle innebära att det inte är evangeliet som predikas utan vissa läromässiga eller moralteologiska påpekanden som står på vissa ideologiska valmöjligheters grund. Budskapet riskerar att tappa sin grönska och kommer att sakna »evangeliets väldoft«.

att offra dem som en religiös akt till gagn för våra medmänniskor. För honom är barmhärtigheten det offer som övervinner våra offergärningars brister och som behagar Gud mest, därför att barmhärtigheten framför allt söker det som är gott för vår medmänniska«. (S. Th., II-II, q. 30, a. 4, ad 1).

IV

Mission efter människans mått

40. Kyrkan är själv lärjunge i mission; hon behöver växa i sin tolkning av det uppenbarade ordet och i sin förståelse av sanningen. Det är exegeternas och teologernas uppgift att vara till hjälp »så att Kyrkans omdöme liksom på grundval av vetenskapliga förarbeten kan komma till full mognad«. ²³ De andra vetenskaperna är, var och en på sitt sätt, också till hjälp för att uppnå detta. Med hänvisning till samhällsvetenskaperna har Johannes Paulus II sagt att Kyrkan uppskattar deras forskning, som hjälper henne »att härleda konkreta indikationer till gagn för hennes mission som läroämbete«. ²⁴ Inom Kyrkan studeras oräkneliga frågeställningar som är föremål för reflexion i stor frihet. Olika tankeriktningar i filosofin, teologin och det praktiska pastoralarbetet kan, om de är öppna för försoning genom Anden i respekt och kärlek, göra det möjligt för Kyrkan att växa, eftersom de alla hjälper till att tydligare uttrycka Guds ords oändliga rikedomar. För dem som längtar efter en av alla övervakad monolitisk uppsättning lärosatser som inte ger utrymme för nyanser, skulle detta kunna tyckas önskat och leda till förvirring. Men i själva verket tjänar det syftet att lyfta fram och utveckla olika aspekter av evangeliets ousinliga rikedomar. ²⁵

41. Dagens omfattande och snabba kulturförändringar kräver samtidigt att vi kontinuerligt söker vägar att uttrycka oföränderliga sanningar på ett språk som lyfter fram den spirande grönska som vilar i dem.

²³ Andra Vatikankonciliet, Dogmatiska konstitutionen om den gudomliga uppenbarelse *Dei Verbum*, 12. Jfr *Uppenbarelse*, Andra Vatikankonciliet och det kristna livets källor, 12, Katolsk Informationsjänst, Uppsala, 1972.

²⁴ Motu proprio *Socialium Scientiarum* (1 jan. 1994): AAS 86 (1994), 209.

²⁵ S:t Thomas Aquino har noterat att mångfalden och variationerna »var avsedda av det första medlet«, som önskade att »det som varje individuellt ting saknade för att återspegla den gudomliga godheten skulle uppvägas av andra ting« eftersom Skaparens godhet »inte helt kunde avspeglas av en enskild skapad varelse« (jfr *S Th.*, I. q. 47, a. 1). Följaktligen behöver vi fatta tingens variation i deras ömsesidiga mångfaldiga förhållanden till varandra (*S. Th.*, I. q. 47, a. 2, ad I; q. 47, a. 3). Analogt behöver vi lyssna till varandra och komplettera varandra i vår partiella reception av verkligheten och av evangeliet.

»Tronsbevarade skatt är en sak . . . hur det uttrycks är en annan«. ²⁶
Det händer ibland, när de trogna lyssnar till ett alltigenom ortodox
språk, att de lyfter bort något som är främmande för Jesu Kristi äkta
evangelium, därför att det språket är främmande för deras eget sätt
att uttrycka sig, och för hur de gör sig förstådda sinsemellan. Vi ger
dem ibland, med den heliga intentionen att förmedla sanningen om
Gud och det mänskliga, en falsk gud och ett mänskligt ideal som
egentligen inte är kristet. På det sättet håller vi fast vid en formulering
men lyckas inte förmedla dess egentliga innehåll. Detta är den
största faran. Låt oss aldrig glömma att »sanningen kan uttryckas
på olika sätt. Det blir nödvändigt att förnya dessa uttryck för san-
ningen för att i vår tid förmedla det evangeliska budskapet i dess
oföränderliga betydelse och mening«. ²⁷

42. Allt detta har stor relevans för predikningar över evangeliet,
om vi verkligen ser det som angeläget att alla lättare skall kunna
uppskatta dess skönhet och acceptera den. Tron förblir alltid något
av ett kors; det finns alltid ett visst kvardröjande dunkel som ändå
inte påverkar den fasta beslutsamheten att ansluta sig till tron. En
del kan bara förstås och uppskattas när man utgår från det man
anslutit sig till. Viljan att acceptera tron är en syster till kärleken
och går längre än det rena förnuftet och argumenten. Vi behöver
komma ihåg att all religionsundervisning måste vara en avspiegling
av lärarens sätt att leva. Livsstilen gör att viljan att ansluta sig till
tron vaknar till liv i hjärtat därför att den kommer nära oss med ett
kärleksfullt vittnesbörd.

43. I den urskilningsprocess som Kyrkan ägnar sig åt kommer hon
till insikt om att vissa seder inte är direkt knutna till evangeliets
hjärta. En del historiskt djuprotade seder förstås och uppskattas
egentligen inte längre. En del är vackra men förmedlar inte längre

²⁶ Johannes XXIII, tal till öppnandet av det Andra Vatikanconciliet (11 okt. 1962):
AAS 54 (1962): »*Est enim aliud ipsum depositum fidei, seu veritatis, quae veneranda
doctrina nostra continentur, alius modus, quo eadem enuntiantur*«.

²⁷ Jfr Johannes Paulus II:s encyklika *Ut Unum Sint* (25 maj 1995), 19: AAS 87
(1995), 933.

evangeliet. Vi bör inte avhålla oss från att undersöka dem igen. Samtidigt har Kyrkan regler eller föreskrifter som en gång i tiden varit effektiva, men som inte längre är användbara för att ge ledning och omforma människors liv. Den helige Thomas Aquino har påpekat att de föreskrifter Kristus och apostlarna gav Guds folk »är få till antalet«. ²⁸ Han noterade med hjälp av citat från den helige Augustinus att de föreskrifter som senare infördes av Kyrkan borde betonas återhållsamt, »för att inte lägga bördor på människorna i deras livsföring« och göra vår religion till ett slags slaveri, eftersom »Guds barmhärtighet ville att vi skulle vara fria«. ²⁹ Denna för många århundraden sedan utfärdade varning är mycket aktuell i dag. Den borde vara ett av kriterierna att arbeta med i förberedandet av en reform av Kyrkan och hennes predikningar som skulle göra det möjligt att nå ut till alla.

44. Pastorer och lekmän som ledsagar sina bröder och systrar i tron, eller på resan till öppenhet för Gud, måste dessutom alltid komma ihåg det som den katolska Kyrkans katekes så tydligt uttalar: »Man kan bli mindre tillräknelig eller ansvarig för sina handlingar, ja, rent av befrias från ansvar genom okunnighet, bristande uppmärksamhet, våld, fruktan, vanor, oförmåga att styra sina känslor och andra psykiska eller sociala faktorer«. ³⁰ De behöver följaktligen, utan att undanta något från det evangeliska idealet, vara dessa personers barmhärtiga och tålmodiga ledsagare under de stadier av personlig tillväxt som kommer att avlöpa progressivt. ³¹ Jag vill påminna prästerna om att biktstolen inte får vara en tortyrkammare utan ett möte med Herrens barmhärtighet som sporrar oss att göra vårt bästa. Ett litet steg, även i fall av mänskliga begränsningar, kan vara mer behagande för Gud än ett liv som till det yttre förefaller vara i ordning men som inte stöter på dagliga svårigheter och utmaningar. Alla behöver beröras av den tröst och dragnings-

²⁸ *S. Th.*, I-II, q. 107, a. 4.

²⁹ *Ibid.*

³⁰ N:r1735.

³¹ Jfr Johannes Paulus II, *Familiaris Consortio* (22 november 1981), 34 : AAS 74 (1982), 123.

kraft som Guds befriande kärlek låter verka på hemlighetsfullt sätt i varje person, högt över och bortom deras fel och misslyckanden.

45. Vi förstår då att uppgiften att evangelisera lyder under språkbe-
gränsningar och olika omständigheter. Det gäller att i en särskild
kontext hela tiden förmedla evangeliet och den godhet och det ljus
som det kan föra med sig effektivare, utan att förtiga sanningen
också när det fullkomliga inte är möjligt. Det missionerande hjärtat
känner väl till dessa begränsningar och har »varit svagt inför alla . . .
för att vinna de svaga« (jfr 1 Kor 9:22). Det sluter sig aldrig, backar
inte tillbaka i den egna tryggheten och väljer aldrig att vara rigid
och defensivt. Det kommer till den klarheten att det självt måste
växa i förståelse av evangeliet och kunna urskilja Andens vägar, så
att det alltid gör så gott det kan, även om en smutsig arbetsplats
sätter sina spår.

V

Moder med öppet hjärta

46. En Kyrka som »går framåt« är en Kyrka vars dörrar är öppna.
Att gå ut till andra för att nå utkanterna av mänsklig existens bety-
der inte att rusa ut i världen utan ett syfte. Det är ofta bättre att slå
av på takten och lugna ner sig och få lyssna på andra. Det är bättre
att sluta rusa från det ena till det andra och stanna kvar hos någon
som kommit på avvägar. Ibland bör vi vara som fadern till den son
som förskingrat hela sitt arv och som hela tiden håller sin dörr öppen
så att sonen kan stiga in när han en dag återvänder.

47. Kyrkan är kallad att vara Faderns hus med alltid öppna dörrar.
Ett konkret tecken på en sådan öppenhet är att våra kyrkdörrar alltid
bör vara öppna, så att den som blir berörd av Anden och kommer
dit för att söka Gud inte står inför en stängd dörr. Det finns andra
dörrar som inte heller bör vara stängda. Alla kan på det ena eller
andra sättet leva Kyrkans liv; alla kan vara med i gemenskapen och
sakramentens dörrar skall inte heller av något skäl vara stängda.

Detta är alldeles särskilt sant om det sakrament som i sig självt är »dörren«, nämligen dopet. Eukaristin är, trots att det är det sakramentala livets fullhet, inte en belöning för de fullkomliga utan en stark och närande medicin för de svaga.³² Dessa övertygelser har konsekvenser som vi är kallade att beakta med försiktighet och djärvhet. Vi agerar ofta som nådens skiljedomare snarare än att underlätta nådens verk. Men Kyrkan är inte ett tullhus; hon är Faderns hus där det finns plats för alla med alla deras problem.

48. Om hela Kyrkan fångar upp denna missionsimpuls måste hon gå vidare till alla utan undantag. Men vem skall hon gå till först? När vi läser evangeliet får vi en tydlig indikation: inte så mycket våra vänner och välbeställda grannar utan framför allt alla fattiga och sjuka, till dem som vanligtvis ses med förakt och inte räknas, »de som inte kan ge någon belöning« (Luk 14:14). Det kan inte finnas rum för tvivel eller förklaringar som försvagar ett så tydligt budskap. Idag och alltid »är de fattiga de som är evangeliets privilegierade mottagare«³³ och det faktum som i frihet predikas för dem är ett tecken på det konungsliga rike Jesus kommit för att grunda. Vi måste, utan att krångla till orden, hävda att det finns ett oskiljbart band mellan vår tro och de fattiga. Må vi aldrig överge dem.

49. Låt oss då gå framåt, ut till alla och erbjuda dem Jesu Kristi liv. Jag upprepar här för hela Kyrkan det jag ofta sagt till prästerna och lekmännen i Buenos Aires: jag föredrar hellre en Kyrka med blåmärken, som har värk och blivit smutsig, därför att den har varit ute på gatorna, än en Kyrka som mår dåligt därför att den sitter instängd

32 Jfr S:t Ambrosius, *De Sacramentis*, IV, 6, 28: PL 16, 464: »Jag måste alltid ta emot det, så att det alltid må förlåta mina synder. Om jag fortsätter att synda, måste jag alltid ha läkemedlet«; ID., op. cit., IV, 5, 24: PL 16, 463: »De som åt mannat dog, de som åter denna kropp får syndernas förlåtelse«; S:t Cyrillus av Alexandria, *In Joh. Evang.*, IV, 2: PG 73, 584585: »Jag har rannsakat mig själv och funnit mig ovärdig. Till dem som talar så, vill jag säga: när blir ni värdiga? Är det när ni slutligen infinner er framför Kristus? Och om era synder hindrar er att komma närmare, och ni upphör aldrig att falla – ty, som psalmen säger, 'vem är den människa som känner till sina fel?' – kommer ni då att stå kvar där ni är utan att få del i den helgelse som ger liv för all evighet?«

33 Benedikt XVI, tal till de brasilianska biskoparna i katedralen i Sao Paolo, Brasilien (11 maj 2007), 3: AAS 99 (2007), 428.

och hänger fast vid sin egen säkerhet. Jag vill inte ha en Kyrka som ägnar sig åt att vara i centrum men som sedan hamnar i ett nät av tvångstankar och rutiner. Om det är något som borde störa oss på riktigt och ge oss dåligt samvete så är det att så många av våra bröder och systrar lever utan kraften, ljuset och trösten som kommer ur vänskapen med Jesus Kristus, utan en gemenskap i tron som ger dem stöd, utan mening och mål i livet. Mer än jag är rädd för att gå vilse har jag förhoppningen att vi skall påverkas av rädslan att sitta kvar inlåsta i strukturer som ger en falsk känsla av trygghet, inbäddade av trygga vanor, medan människor står svältande utanför vår dörr och Jesus som utan att tröttna säger till oss, »ge dem något att äta« (Mk 6:37).

Det gemensamma engagemangets kris

50. Innan vi tar upp vissa grundläggande frågor relaterade till evangelisationsarbetet kan det vara värt att i korthet säga något om den kontext vi alla måste leva och arbeta i. Vi hör i dag ofta talas om en »diagnostisk överbelastning« som inte alltid åtföljs av förbättrade och direkt tillämpliga behandlingsmetoder. En rent sociologisk analys som skulle syfta till att omfatta hela verkligheten med en förmodad neutral och klinisk metod är inte heller något som skulle vara oss till hjälp. Vad jag skulle vilja föreslå är något som ligger mer i linje med en närmare förståelse av evangeliet. Jag menar hur en lärjunge i missionsuppdraget närmar sig frågan »uppbyggd av den helige Andes ljus och styrka«.¹

51. Det hör inte till påvens uppgifter att lägga fram en detaljerad och heltäckande analys av den samtida verkligheten, men jag uppmanar alla kommuniteter att »med allt större uppmärksamhet granska tidens tecken«.² Detta innebär i själva verket en allvarlig skyldighet, eftersom mycket av det som nu sker i det verkliga livet kan leda till en vidare utveckling som berövar människan något av det som är karaktäristiskt för henne och som, om inget påtagligt görs åt det, sedan skulle vara svårt att få att vända tillbaka. Vi kommer att behöva göra en tydlig urskiljning mellan det som skulle kunna vara en frukt av det konungsliga gudsriket, och det som strider mot

1 Johannes Paulus II, Den postsynodala uppmaningen *Pastores Dabo Vobis* (25 mars 1992), 10: AAS 84 (1992), 673.

2 Paulus VI, encyklikan *Ecclesiam Suam* (6 augusti 1964), 19: AAS 56 (1994), 609.

Guds plan. Det innebär att vi inte bara måste känna igen och urskilja andarna, utan också – och det är det avgörande – välja sådana rörelser som kommer från det godas ande och förkasta det som kommer från det ondas ande. Jag utgår från att vi kan vara överens om de olika analyser som andra dokument från det universella läroämbetet har erbjudit, liksom om dem som föreslagits av regionala och nationella biskopskonferenser. I denna uppmaning vill jag bara i korthet, och i ett pastoralt perspektiv, hävda, att vi bör se närmare på vissa faktorer som kan verka tillbakahållande eller dämpande på missionsförnyelsens impulser i Kyrkan, antingen därför att de hotar Guds folks liv och värdighet, eller därför att de påverkar dem som är direkt involverade i Kyrkans institutioner och i hennes evangelisationsarbete.

I

Utmaningar i tiden

52. Mänskligheten får i vår tid uppleva en vändpunkt i sin historia, som vi kan se av de framsteg som gjorts på så många områden. Vi kan bara lovorda de åtgärder som vidtagits för att förbättra människors välfärd inom områden som sjukvård, utbildning och kommunikation. Samtidigt måste vi komma ihåg att majoriteten av dem som nu lever samtida med oss lider av de svåra konsekvenserna av att leva dag för dag. Sjukdomar sprids. Hos många människor, till och med i så kallade rika länder, sitter rädsla och förtvivlan djupt i hjärtat. Livsglädjen bleknar ofta bort medan respekten för andra och våldet är på uppgående och ojämlikheten uppenbar. Det är en kamp att leva, ofta med bara lite eller ingen värdighet. Denna epokgörande förändring har satts igång av de enorma, kvalitativa, kvantitativa, snabba och ackumulerade framsteg som inträffat i vetenskaperna och teknologierna och genom deras direkta tillämpningar inom olika områden i liv och natur. Vi är mitt uppe i en kunskaps- och informationsålder, som har lett fram till nya och ofta anonyma former av makt.

Nej till ekonomier som marginaliserar människor

53. Precis som budet »Du skall inte dräpa« markerar en tydlig gräns för att skydda värdet av mänskligt liv, måste vi i dag också säga »du skall inte« till en uteslutnings- och ojämlikhetsekonomi. En sådan ekonomi dödar. Hur kommer det sig att det inte är en dagsnyhet när en äldre hemlös dör utan kläder och värme men väl när aktiemarknaden tappar två punkter? Det är ett fall av utanförskap. Kan vi fortsätta att stå och titta på när mat kastas bort medan människor svälter? Det är ett fall av ojämlikhet. I dag lyder allt under konkurrenslagarna och de starkastes överlevnad. De mäktiga lever på de maktlösa. Som en följd av detta kan människor bara se med egna ögon att de hamnar utanför och i samhällsmarginalen. De får inte jobb, inga chanser, ingenstans att fly.

Människor ses själva som konsumtionsvaror som köps och slängs. Vi har skapat en »släng«-kultur som är i spridning just nu. Det handlar inte längre bara om exploatering och förtryck utan om något annat och nytt. Utanförskap ställer frågan om vad det till syvende och sist betyder att höra hemma i samhället och bo och leva med andra. De som är uteslutna står inte bara längst ner på samhällsstegen eller lever i marginalen eller förlorar rösträtten – de är inte längre med alls i samhället. De uteslutna är inte de »exploaterade« utan de utkastade, »resterna«.

54. I denna kontext fortsätter man på en del håll att försvara ned-sippingsteorierna som gör antagandet att ekonomisk tillväxt i en etablerad fri marknad till slut kommer att krönas med framgång och ge världen mer av rättvisa och människor mer tillhörighet i samhällena. Denna uppfattning uttrycker en obearbetad och naiv tilltro till det goda de ekonomiska makthavarna utövar och till de okränkbara effekterna av de rådande ekonomiska systemen. Under tiden knackar utanförskapet fortfarande på dörren. För att understödja en livsstil som håller andra utanför, eller upprätthålla entusiasmen för detta själviska ideal, har en globalisering av likgiltigheten utvecklats. Nästan utan att vara medvetna om det kan vi till slut inte känna medlidande när vi hör de fattigas rop på hjälp, vi kan inte längre

gråta när vi ser andra människor i svåra smärtor och vi har svårt att känna hur nödvändigt det är att hjälpa till, som om allt detta var någon annans skyldighet och inte vår egen. Framgångskulturen dödar oss; vi tycker att det är spännande när marknaden erbjuder oss något nytt att köpa. Under tiden ser alla dessa chanslösa levnadsöden bara ut som ett skådespel; de lyckas inte sätta oss i rörelse.

Nej till den nya penningdyrkan

55. En orsak till denna situation ligger i vårt förhållande till pengar, eftersom vi personligen och socialt med sådant lugn accepterar dess dominans. Dagens finanskris kan få oss att bortse från det faktum att den haft sin upprinnelse i en djup mänsklig kris, nämligen förnekandet av den mänskliga personens unika och privilegierade ställning! Vi har skapat nya avgudar. Dyrkan av den gamla guldkalven (jfr 2 Mos 32:1–35) har kommit tillbaka i en ny och hänsynslös förklädnad under en för människor ändamålslös och opersonlig ekonomisk diktatur. Den globala kris som påverkar finanser och ekonomi blottlägger obalanser mellan dem och i synnerhet en brist på verklig mänsklig omtanke; människan reduceras till ett enda av sina behov, nämligen konsumtionen.

56. Medan en minoritets förtjänster ökar lavinartat, ökar också det gap som skiljer majoriteten från den välmåga som det lyckliga fåtallet njuter av. Denna obalans är resultatet av ideologier som försvarar marknads och det finansiella spekulerandets absoluta autonomi. De vill följaktligen inte acceptera att stater har rätt att utöva en kontroll som följer av deras skyldighet att vaka över det gemensamma goda. Så föds en ny, osynlig, och ofta virtuell diktatur som ensidigt och obevekligt påtvingar sina egna lagar och regler. Skulder och ackumulerade låneräntor gör det också svårare för länder att utveckla sin egen ekonomiska potential, vilket hindrar medborgarna att kunna glädja sig över sin faktiska köpkraft. Till detta kan vi lägga utbredd korruption och självbevarande skatteflykt som antagit globala dimensioner. Törsten efter makt och ägande känner inga

gränser. I detta system står allting försvarslost inför maktfullkomliga marknadsintressen som blir till allenarådande regelverk. Det är ett system som tenderar att sluka allt som står i vägen för ökade vinster, allt som är skört och bräckligt, som till exempel vår miljö.

*Nej till finanssystem som styr
uppifrån och inte stöder underifrån*

57. Bakom denna attityd lurar ett avvisande av etiskt tänkande och ett nej till Gud. Etiken har börjat bli betraktad med ett visst hånfullt förlöjligande. Den ses som kontraproduktiv, alltför mänsklig, därför att den gör pengar och makt till relativa begrepp. Den uppfattas som ett hot eftersom den fördömer manipulering och förnedring av människan som person. I praktiken leder etiken till en Gud som efterlyser ett ansvarsfullt svar. Det kan bara ges utanför marknads begreppsklasser. När dessa får absolut status kan Gud bara uppfattas som okontrollerbar, ohanterlig, till och med farlig, eftersom han kallar mänskliga varelser till eget fullt förverkligande och till frihet från alla former av slaveri. Etiken – en icke ideologisk etik – skulle göra det möjligt att skapa jämvikt och en mänskligare social ordning. Med detta i åtanke vill jag uppmuntra finansexperter och politiska ledare att fundera lite över de ord som yttrats av en av antikens visa tänkare: »Att inte dela sitt välstånd med de fattiga är att stjäla från dem och ta deras levebröd ifrån dem. Det är inte våra egna tillgångar vi sitter på, utan deras«.³

58. En för sådana etiska hänsynstaganden öppen finansreform skulle kräva ett substantiellt förnyat synsätt för de politiska ledarnas del. Jag uppmanar dem att möta denna utmaning med beslutsamhet och med blicken riktad mot framtiden men att samtidigt naturligtvis inte bortse från detaljerna i de enskilda fallen. Pengarna måste vara till tjänst, inte regera! Påven älskar alla, rik eller fattig, men han är förpliktad att i Kristi namn påminna alla att de rika måste hjälpa,

³ S:t Johannes Chrysostomos, *De Lazaro Concio*, II, 6: PG 48, 992D.

respektera de fattiga och göra insatser för dem. Jag uppmanar er att visa generös solidaritet och att få ekonomier och finanser att vända åter till ett etiskt synsätt som gagnar mänskliga varelser.

Nej till ojämlikheten som föder våld

59. På många håll hör vi i dag ett rop efter större trygghet. Men fram till en punkt i tiden då utanförskap och ojämlikhet i samhället och mellan människor hävs, är det omöjligt att eliminera våldet. De fattiga och de fattigaste folken anklagas för våld, men utan jämställdhet blir olika former av aggression och spänningar en bördig jordmån, där de till slut kommer till utbrott. När ett samhälle tillåter sig självt att bara delvis vara närvarande i det som är dess utkanter, finns inget politiskt program eller budgeterade medel för lag, ordning och övervakning som långsiktigt kan garantera social stabilitet. Det gäller lika mycket nationellt, lokalt som globalt. Det här beror inte bara på det faktum att ojämlikheten i sig provocerar fram våldsamma reaktioner genom dem som utesluts i systemet, utan därför att det samhällsekonomiska systemet är orättvist i grunden. Precis som godheten tenderar att sprida sig, tenderar tolererandet av det onda, alltså själva orättvisan, att sprida sitt ödesdigra inflytande och tyst underminera politiska och sociala system, hur solida de än kan förefalla på ytan. Om varje handling har sina påföljder så har ett ont som fått en skyddad tillvaro i ett samhälles strukturer en konstant potential för detta samhälles söndervittrande och död. Det är ett ont som utkristalliseras i orättvisa sociala strukturer som inte kan ligga till grund för hoppet om en bättre framtid. Vi är långt från det så kallade »slutet på historien«, eftersom villkoren för en bestående och fredlig utveckling ännu inte fått komma till fullt uttryck och kunnat förverkligas.

60. Dagens ekonomiska mekanismer främjar omåttlighet i konsumtion; ändå är det uppenbart att en otyglad konsumentekonomi i kombination med ojämlikhet river upp dubbelt så stora hål i den sociala väven. Ojämlikheten driver till slut fram en våldsspiral som

användning av vapen aldrig kan, och aldrig kommer att kunna, få bukt med. Det ger bara falska förhoppningar åt dem som ställer de mest högljudda kraven på bättre säkerhet, trots att vi i dag vet att vapen och våld skapar nya och farligare konflikter i stället för lösningar på problemen. Ibland nöjer man sig helt enkelt med att lägga skulden på de fattiga, och på de fattigaste länderna själva, för de problem de har; man gör det lätt för sig med dåligt underbyggda generaliseringar och hävdar att »utbildning« är den lösning som kan lugna ner dem och göra dem tama och ofarliga. Allt detta blir bara än mer förbittrat för de marginaliserade mot bakgrund av den omfattande och djupt rotade korrupktion, som finns i många länder – regeringar, storföretag och institutioner – helt oberoende av politiskt ledarskap och ideologi.

Förändringar i kulturerna

61. Vi evangeliserar också när vi försöker bemöta olika uppkomna utmaningar.⁴ Dessa kan emellanåt visa sig som verkliga angrepp på religionsfriheten eller som nya förföljelser riktade mot kristna; hat och våld har i några länder nått alarmerande nivåer. På många håll är problemet mer en fråga om utbredd likgiltighet och relativism som i sin tur hänger samman med att man blivit desillusionerad på grund av ideologiska kriser, som i sin tur är reaktioner på system som i någon mening förefallit totalitära. Detta skadar inte bara Kyrkan utan hela samhällsbygget i stort. Vi bör kunna ha förståelse för att det blir svårt för medborgarna att upprätta en gemensam plan som går längre än till att tillfredsställa kravet på individuella vinster och på personliga ambitioner, när de lever i en kultur i vilken varje person vill vara bärare av sin egen subjektiva sanning.

62. I den förhärskande kulturen är det det yttre och ögonblickliga, det synliga och snabba, det ytliga och provisoriska, som har företräde. Verkligheten står tillbaka för det skenbara. I många länder har globa-

⁴ Jfr *Propositio* 13.

liseringen betytt en snabb försämring av de egna kulturella rotsystemens och tänkesätt och handlingsmönster, som är karaktäristiska för andra kulturer, har trängt in på bred front med avancerat ekonomiskt planerande men med bristfälliga etiska principer. Utvecklingen har tagits upp av biskopar från olika kontinenter i olika synoder. De afrikanska biskoparna har till exempel tagit upp encyklikan *Sollicitudo Rei Socialis* och påpekat att flera försök gjorts för att göra afrikanska länder till »maskindelar eller kuggar i ett jättelikt hjul. Det gäller också på området social kommunikation som ofta styrs från centra på norra halvklotet och där inte alltid tillräcklig hänsyn tas till sådana länders prioriteringar och problem eller respekt visas för deras kulturella särdrag«. ⁵ Biskoparna från Asien betonade av samma skäl »det externa inflytandets inverkan på asiatiska kulturer. Nya beteendemönster framträder som ett resultat av överexponering gentemot massmedia... Det har fått som resultat att medias och underhållningsindustriernas negativa aspekter hotar traditionella värden och i synnerhet äktenskapets helighet och familjens stabilitet«. ⁶

63. Det finns en spridning i våra dagar av nya religiösa rörelser som utmanar många människors katolska tro. En del av dessa rörelser tenderar åt fundamentalism och andra verkar föreslå en andlighet utan Gud. Detta är å ena sidan en mänsklig reaktion på det materialistiska, konsumtionsinriktade och individualistiska samhället, men det är också ett sätt att exploatera fattiga och marginaliserade människors svaghet, människor som lyckas få ihop till det dagliga under stort lidande och som söker omedelbara lösningar för att klara sina behov. Dessa inte sällan ganska beräknande rörelser tar sig gärna in bland folk för att fylla tomrummet efter en sekulär rationalism i en förhärskande individualistisk kultur. Vi måste komma till insikt om det förhållandet att om delar av vårt döpta folk saknar en känsla av tillhörighet i Kyrkan, så beror det också på vissa strukturer

⁵ Johannes Paulus II, Apostolisk uppmaning, *Ecclesia in Africa* (14 september 1995), 52: AAS 88 (1996), 32–33, ID, Encyklikan *Sollicitudo Rei Socialis* (30 december 1987), 22: AAS 80 (1988), 539.

⁶ Johannes Paulus II, Apostolisk uppmaning, *Ecclesia in Asia* (6 november 1999), 7: AAS 92 (2000), 458.

och ibland på en mindre välkomnande atmosfär i en del av våra församlingar och kommuniteter, eller på ett byråkratiskt sätt att hantera problem i vanliga människors liv, vare sig de är enkla eller komplexa. På många håll möter människor oftare en administrativ attityd än en pastoral. På samma sätt koncentrerar man sig i en del fall på förmedlingen av sakramenten på ett sätt som är helt skilt från andra former av evangelisation.

64. Sekulariseringsprocessen tenderar att reducera tron och Kyrkan till den privata och personliga sfären. Genom att dessutom fullkomligt ha förkastat det transcendenta har den producerat en pågående utarmning av etiken, en försvagning av förståelsen av personlig och kollektiv synd och en ökad utbredning av relativismen. Det har särskilt bland ungdomar och unga vuxna lett till en känsla av förlorad livsorientering under perioder i deras liv som är så känsliga för förändringar. Medan Kyrkan betonar hur värdefullt det är att det finns objektiva moraliska normer som är giltiga för alla »finns det sådana i vår kultur som ger bilden av denna undervisning som något orättfärdigt, det vill säga något som står i motsatsförhållande till grundläggande mänskliga rättigheter«. Det har biskoparna i USA påpekat. »Sådana påståenden kan vanligtvis härledas till en form av moralisk relativism som, inte utan att vara motsägelsefull, fogas samman med en tro på individernas absoluta rättigheter. I det perspektivet uppfattas Kyrkan som företrädare för en särskild typ av fördomsfullhet och som inkräktare i individers frihetlighet«.7 Vi lever i ett pådrivande informationsamhälle som urskillningslöst bombarderar oss med data – alla behandlade som om de var av lika vikt och värde – och som leder till en anmärkningsvärd ytlighet inom området moralisk omdömesförmåga. För att svara på denna situation måste vi utbilda oss till att tänka kritiskt och bli uppmunttrade att utveckla mogna moraliska värden.

7 USA:s katolska biskopskonferens, *Pastoral för personer med homosexuell läggning: Riktlinjer för själavården* (2006), 17.

65. Trots det sekulära tidvatten som svept över våra samhällen anses den Katolska kyrkan i många länder – till och med i sådana där kristna är en minoritet – vara en trovärdig institution i den allmänna opinionens ögon. Man har förtroende för henne därför att hon visar dem som har störst behov av hjälp solidaritet och omtanke. Kyrkan har vid upprepade tillfällen agerat medlande och sökt lösningar på problem relaterade till fred, social harmoni, skog och mark, mänskliga och civila rättigheter o s v. Och hur mycket positivt har inte gjorts av de katolska skolorna och universiteten runt om i världen! Detta är en bra sak. Ändå är det svårt för oss att övertyga människor att vi har samma trohet och övertygelse när det gäller den mänskliga värdigheten och det gemensamma goda, i de fall då vi tar upp andra frågor som tilltalar den allmänna opinionen mindre.

66. Familjen, liksom alla former av gemenskap och social sammanhållning, går igenom en djup kulturkris. När det gäller familjerna måste man se allvarligt på en försvagning av relationerna, eftersom familjen är samhällets urcell. Det är ju i familjen vi lär oss att leva med andra, trots våra olikheter, och att höra ihop; föräldrarna överför också tron till sina barn i familjen. Äktenskapet börjar nu mer och mer betraktas som en form av emotionell tillfredsställelse, som kan ges nästan vilken form som helst, eller anpassas efter egna önsknings. Men familjens outhärliga bidrag till samhället övergår parets känslor och behov för stunden. Deras insatser framkallas inte »ur en kärleksfull känsla som definitionsmässigt är flyktig, utan ur djupet av den förpliktelse som makarna åtar sig när de frivilligt vill ingå i en oinskränkt livsgemenskap«.⁸

67. Individualismen i vår postmoderna och globaliserade era gynnar en livsstil som många gånger försvagar en tillväxt av personligt stabila relationer och ibland förvränger banden inom familjerna. Det är därför viktigt att det pastorala arbetet leder till att man kan förstå att relationen till Fadern fordrar och uppmuntrar till en kom-

⁸ Den franska biskopskonferensen, Familj och samhällsrådet, *Élargir le mariage aux personnes de même sexe? Ouvrons le débat!* (28 september 2012).

munion som är helande, som verkar positivt och faktiskt bygger upp kontakter mellan personer och stärker banden mellan dem. Olika sorters krig flamar åter upp i vår värld, särskilt i en del länder, men vi kristna håller ändå fast vid vår intention att respektera andra, att hela såren, bygga broar, stärka relationer och »bära varandras bördor« (Gal 6:2). Olika organisationer grundas nu också för att försvara rättigheter och för att bedriva verksamhet för olika goda ändamål. Det är ett tecken på att många har en önskan att få bidra till socialt och kulturellt framåtskridande.

Utmaningar för samverkan mellan tro och kultur

68. Det kristna underlaget är en levande verklighet hos vissa folk – framför allt i väst. Inte minst bland de mest behövande kan vi här hitta en moralisk resurs och en bevarad värdering av äkta kristen humanism. Ser vi verkligheten med trons ögon blir det uppenbart för oss vad Anden har sått. Det skulle tyda på brister i tro på hans fria och generösa verksamhet, om vi menar att äkta kristna värderingar saknas där stora folkgrupper har tagit emot dopet och uttrycker sin tro och sin solidaritet med andra på flera och olika sätt. Det ligger mer förborgat i detta förhållande än ett erkännande av tillfälliga »utsäden av ordet«, eftersom det handlar om äkta kristen tro som har sitt eget uttryckssätt och sitt eget sätt att visa sambandet mellan tron och Kyrkan. Den stora betydelse en kultur som präglats av tron har, kan inte underskattas; en evangeliserad kultur, med alla sina begränsningar, har resurser som vida övergår antalet troende, vilket visar sig när vår tids sekularisering är på offensiven. En evangeliserad folkkultur äger trosvärderingar och en solidaritet som kan bidra till en utveckling mot ett mer rättvist och tillitsfullt samhälle. En sådan kultur bär inom sig en särskild vishet, som borde få ett tacksamt erkännande.

69. Det är absolut nödvändigt att evangelisera kulturerna för att kunna ge Evangeliet dess plats i den aktuella kulturen. I länder med katolsk tradition innebär det att uppmuntra, fostra och ge mer kraft

åt en rikedom som redan finns på plats. I länder med andra religiösa traditioner, eller i verkligt sekulariserade länder, innebär det att få fart på nya processer som kan ge kulturerna evangeliet, även om det kommer att fordra en långsiktig planering. Vi måste emellertid komma ihåg att vi alltid är kallade att växa. Varje kultur och varje social gruppering behöver renas och växa. När det gäller katolska folks populärkulturer kan vi se brister som måste helas genom evangeliet. Det kan handla om manschauvinism, alkoholism, våld inom det egna hemmet, lågt deltagande i den heliga mässan, fatalistiska eller vidskepliga föreställningar som leder till häxeri och trolldom, och annat liknande. Den folkliga fromheten kan vara en utgångspunkt för bot och befrielse från sådana bristfälligheter.

70. Det stämmer att man ibland lagt större vikt vid vissa gruppers yttre uttryck och traditioner, eller vid påstådda privata uppenbarelser som skulle ersätta allt annat, än på den kristna fromhetens impulser. Det finns en slags kristendom som består av devotioner som återspeglar ett individuellt och känslösamt trosliv. I själva verket korresponderar de inte med äkta »folklig fromhet«. Vissa människor främjar dessa uttryck utan att i något som helst avseende bry sig om en positiv utveckling i samhället eller utbildning av lekfolket, och i en del fall gör man det för att få ekonomiska fördelar eller för att ha inflytande över andra. Vi kan inte heller nonchalera den stora nedgången i katolikers trosöverföring till de unga under de senaste årstiondena. Det går inte att förneka att många känner sig desillusionerade och har svårt att identifiera sig med den katolska traditionen. Fler och fler föräldrar kommer inte med sina barn till dopet eller lär dem att be. Det finns också en slags *exodus* mot andra trosgemenskaper. Skälen till denna nedgång är många: för få samtalstillfällen inom familjerna, sociala mediars inflytande, relativism och subjektivism, ett otyglat konsumtionsbeteendes effekt på marknaden, brist på pastoral omsorg om de fattiga, misslyckande när det gäller våra institutioners sätt att vara välkomnande och svårigheten att återställa en anslutning till trons mysterium i ett pluralistiskt religiöst landskap.

Utmaningar från stadskulturerna

71. Målet hela mänskligheten rör sig mot är det nya Jerusalem, den heliga staden (jfr Upp 21:2–4). Det är intressant att Guds uppenbarelse säger oss att mänsklighetens fulländning och tidens fullbordan går i uppfyllelse i en stad. Vi måste se på våra städer med nutidens ögon men i trons perspektiv också se att Gud bor i hemmen, på gator och torg. Guds närvaro är i deras sällskap som anstränger sig att finna uppmuntran och mening i livet; både de enskilda individerna och de som är i grupper följer han med sin närvaro. Han bor bland dem och fostrar till solidaritet, broderskap och längtan efter godhet, sanning och rättvisa. Denna närvaro får man inte tvinga fram utan finna, liksom under en täckelse. Gud gömmer sig inte för dem som söker honom med uppriktigt hjärta, även om deras sökande är trevande, slumpartat och utan tydligt mönster.

72. Livet har en religiös dimension som i städerna uttrycks i olika livsstilar. Dess dagsrytm följer platser och personer. Ute på landet kan det se annorlunda ut. Men den dagliga kampen för överlevnad ger ändå en djup levnadskunskap som ofta har djup religiös mening. Vi måste undersöka detta närmare för att få tillfällen till dialoger som den vår Herre hade med den samariska kvinnan vid brunnen dit hon gått för att släcka sin törst (jfr Joh 4:1–15).

73. Nya kulturer kommer hela tiden till i dessa stora nya områden där det inte längre är kristna som genererar mening eller är de ordinarie uttolkarna av mening. I stället är det de själva som ur dessa kulturer hämtar nya språk, symboler, budskap och paradigmer som erbjuder andra sätt att se på livet men som ofta står i motsatsförhållande till Jesu evangelium. En helt ny kultur har sett dagens ljus och fortsätter att växa i städerna. Synoden har påpekat att förändringarna i dag sker inom dessa stora områden och att den kultur de formar hör till de områden som måste få största uppmärksamhet i den nya evangelisationen.⁹ Det blir en utmaning för oss att komma fram med nya

⁹ Jfr *Propositio* 25.

idéer och se möjligheter att mötas för bön och kommunion. Hur gör vi det tilldragande och meningsfullt för stadsborna? Landsbygden påverkas genom medieinflytandet av samma kulturförändringar. Det förändrar också avsevärt sättet att leva.

74. Det som behövs är en evangelisation som kan lysa upp dessa nya vägar till gemenskap med Gud och andra och med världen omkring oss. Den behöver inspirera verkliga värden. Den måste nå platser där nya berättelser och paradigmer kommer till och kunna erbjuda Jesu ord i våra städers själ och hjärta. Städer är mångkulturella; i större städer bildas nätverk av människor med samma föreställningar och drömmar om livet och nya former av mänsklig samverkan utvecklas. Nya kulturer och osynliga städer uppkommer. Olika subkulturer existerar sida vid sida; de fungerar segregering och utövar ofta våld. Kyrkan är kallad att positivt främja en svår dialog. Å ena sidan finns det de som har de nödvändiga medlen att utvecklas personligen och som familjemedlemmar men det finns också många »icke-medborgare«, »hälften-medborgare« och »urbaniseringens kvarlevor«. Även om städerna har ett brett utbud av olika möjligheter för sina invånare, skapar de ändå en slags permanent ambivalens därför att de inom sitt ansvarsområde har så många med förhindrande omständigheter för att kunna utvecklas fullt ut i livet. Denna kontrast är orsak till smärta och lidande. I många delar av världen blir städerna platsen för massdemonstrationer där tusentals människor ställer krav på frihet och på att få vara en röst i det offentliga samhället. De kräver rättvisa och ställer många andra krav som inte låter sig tystas ner med makt. Man måste lyssna och förstå dem på rätt sätt.

75. Vi kan inte blunda för människohandeln, narkotikahandeln, utnyttjandet av barn, försummandet av äldre och handikappade, olika former av korrupktion och organiserad brottslighet. Samtidigt blir platser som verkligen skulle kunna ha betydelse för utbyte och solidaritet ofta platser för isolering och ömsesidigt misstroende. Hus och grannskap planeras oftare för att isolera och skydda än för att överbrygga och integrera. Förkunnelsen av evangeliet blir ett

underlag för att återupprätta mänsklig värdighet i all sådan kontext, ty Jesus vill att människor skall ha liv, och liv i överflöd, i våra städer (jfr Joh 10:10). Det bästa botemedlet för våra stadssjukdomar är att försöka använda den helhetssyn på livet som evangeliet föreslår. Samtidigt måste vi inse att ett enhetligt och fast evangelisationsprogram inte passar in i vår komplexa verklighet. Men att leva mänskligt liv fullt ut och möta varje utmaning som en evangelisk surdeg i varje kultur och varje stad kommer att göra oss till bättre kristna och låta oss bära frukt i våra städer.

II

Frestelser som möter alla som arbetar pastoralt

76. Jag känner oerhört stor tacksamhet mot dem som hängivet arbetar i och för Kyrkan. Jag vill inte här gå in i detalj på vad olika personer gör pastoralt, från biskoparna hela vägen ner till dem som tjänar i största enkelhet och i det fördolda. Jag skulle hellre vilja uppehålla mig vid de utmaningar alla ställs inför, så som vår globaliserade kultur ser ut just nu. Men i rättvisans namn måste jag först säga att Kyrkans bidrag i dagens värld är helt enorm. Den smärta och den skam vi känner över synder begångna av några medlemmar i Kyrkan, liksom över våra egna, får aldrig gå så långt att vi glömmer de många kristna som ger ut sitt liv i kärlek. De hjälper så många att bli botade eller att få dö i frid på undermåliga sjukhus. På jordens allra fattigaste platser står de nära dem som förslavats av olika missbruk. De ägnar sig åt barns och ungdomars skolgång. De tar hand om de äldre som ingen kommer ihåg. De försöker hitta kontaktvägar i fientligt inställda miljöer. De har blivit inspirerade av den Gud som blivit människa och ägnar sig på många andra sätt åt att visa en ofantlig kärlek till alla människor. Jag är tacksam för alla vackra exempel som så många kristna visar mig. De uppoffrar med glädje livet och tiden. Detta vittnesbörd skänker tröst och lyfter upp mig i mina egna ansträngningar att övervinna själviskhet och offra mer av mig själv.

77. Som barn av denna tid påverkas vi alla av den nuvarande globaliserade kulturen som erbjuder oss värden och nya möjligheter men som också kan begränsa oss, utgöra våra förutsättningar och slutligen skada oss. Jag är medveten om att vi behöver inrätta platser där personer som arbetar pastoralt kan få hjälp och bli helade, »platser där själva tron på den korsfäste och uppståndne Jesus förnyas, där de djupaste frågorna och dagliga bekymmer kan delas med andra, där den djupare förståelsen av våra erfarenheter och vårt eget liv får komma fram och tas emot i evangeliets ljus i syfte att leda individuella och sociala beslut mot det goda och sköna«. ¹⁰ Samtidigt skulle jag vilja dra uppmärksamheten till vissa särskilda frestelser som inverkar på personer som arbetar pastoralt.

Ja till utmaningar i missionerande spiritualitet

78. I dag ser vi hos många som arbetar pastoralt, inklusive gudsvigda män och kvinnor, en orimlig oro för personlig frihet och avkoppling, som leder dem till att uppfatta arbetet mer eller mindre som ett bihang i livet, som om det inte hörde till den egna identiteten. Det andliga livet kommer samtidigt att bestå av några andliga övningar som gör att man känner sig väl till mods men som inte uppmuntrar till möte med andra, åtaganden för världen eller iver för spridandet av evangeliet. Man kan hos många som aktivt arbetar för evangeliets spridning därför lägga märke till en mer uttalad individualism och en identitetskris trots att de ber. Ivern svalnar. Det är dessa tre företeelser som håller varandra igång.

79. Våra medier och en del intellektuella grupperingar intar ibland en skeptisk, eller rentav cynisk, hållning till Kyrkans budskap. Många som arbetar pastoralt utvecklar följaktligen, trots bönelivet, ett slags underlägsenhetskomplex som gör att de relativiserar eller döljer sin kristna identitet och sina övertygelser. Man hamnar

¹⁰ Azione Cattolica Italiana, *Messaggio della XIV Assemblea Nazionale alla Chiesa ed al Paese* (8 maj 2011).

i en ond cirkel. Till slut är dessa personer obekväma med vad de är och med vad de gör; de identifierar sig inte med sitt uppdrag att evangelisera och blir svagare i sitt engagemang. De kväver till slut glädjen att evangelisera med en slags tvångsföreställning att behöva vara som alla andra och ha allt alla andra har. Evangelisationsarbetet blir av dessa skäl ansträngt och de ger det mindre kraft och mindre och mindre tid.

80. Vilken andlig stil de än tillhör, eller hur de än tänker, kan alltså pastoralt arbetande personer inte falla in i en relativism som visar sig vara ännu farligare än läromässig relativism. Det har att göra med de djupaste och mest personliga besluten som formar deras liv. Denna praktiska relativism består i att handla som om Gud inte fanns och att fatta beslut som om de fattiga inte fanns och att sätta upp mål som om andra inte existerade och att arbeta som om människor som inte tagit emot evangeliet inte existerade. Det är slående att till och med sådana som bevisligen har solida läromässiga och andliga övertygelser faller in i en livsstil som värdesätter tryggad ekonomi eller känslan av makt eller världslig ära till vilket pris som helst, i stället för att uppoffra sig för andra i missionen. Låt oss inte låta det ske att vi blir berövade entusiasmen att missionera!

Nej till själviskhet och andlig slöhet

81. I en tid då vi mest av allt behöver en missionerande dynamik av salt och ljus för världen, oroar sig många lekmän för ett apostoliskt arbete som på något sätt skulle inkräkta på deras fritid. Följaktligen söker de undvika allt sådant ansvar. Det har till exempel blivit mycket svårt att i dag få tag på utbildade församlingskateketer som kan tänka sig att stanna kvar i sin uppgift några år. Något liknande håller på att hända med präster som nästan tycks lida av tvångsföreställningar om vikten att sätta upp skyddsstaket kring sin fritid. Det beror ofta på att man har ett starkt behov av personlig frihet, som om uppgiften att evangelisera var ett skadligt gift och inte det glada svaret på Guds kärlek som uppmanar oss att missionera och som

fullkomnar oss och gör oss produktiva. Somliga bekämpar viljan att helt överlämna sig till missionen och slutar också i ett paralyserat tillstånd av leda och trötthet.

82. Problemet är inte alltid en alltför hög aktivitetsnivå utan snarare förhållandet att verksamheten genomförs illa och utan tillräcklig motivation eller utan en genomsyrande spiritualitet som gör verksamheten positivt upplevelsebar. Resultatet blir att arbetet blir mer tröttsamt än nödvändigt och att det ibland leder till sjukdom. Detta är inte alls den där sköna tröttheten man känner sig nöjd med utan något tungt och otillfredsställande som till slut blir olidligt. Denna pastorala leda kan uppstå av flera olika skäl. Somliga drabbas av det därför att de kastar sig ut i orealistiska projekt och inte nöjer sig med sådant de har rimliga förutsättningar att genomföra. Andra råkar ut för det därför att de saknar tålamod att låta processen ta sin tid för att mogna; de menar egentligen att allt ska falla ner till dem direkt från himlen. Åter andra drabbas därför att de har tappat kontakten med vanliga människor och gör sitt arbete så opersonligt att de ägnar sig mer åt vägbeskrivningen än åt själv resandet. Andra känner leda därför att de inte kan vänta; de vill vara herre över livsrytmen. Dagens fixering vid omedelbara resultat gör det svårt för personer som arbetar pastoralt att tolerera sådant som luktar bara än så lite av meningsskiljaktigheter eller kanske misslyckande, kritik eller korsbärande.

83. Och så avtecknar sig gradvis det största av alla hot: »den pragmatiska gråzonen i Kyrkans dagliga liv i vilken allt förefaller ha sin gilla gång medan tron i verkligheten slits ner och degenererar till fultigheter«. ¹¹ En gravpsykologi utvecklas här och förvandlar långsamt de kristna till mumier i ett museum. Vad de i avsaknad av hopp börjar känna är frestelsen att klamra sig fast vid en matt melankoli, som griper tag i hjärtat som »den dyrbaraste av djävulens

¹¹ J. Ratzinger, *The Current Situation of Faith and Theology*. Föredrag vid mötet för ordförandena i de latinamerikanska biskopskonferensernas arbetsgrupp för trosläran, Guadalajara, Mexiko, 1996. Översättning i *L'Osservatore Romano*, English Language Edition, 6 november 1996. Jfr Femte Generalkonferensen för de latinamerikanska och karibiska biskoparna, *Aparecida Document*, 29 juni 2007, 12.

elixir«. ¹² De är kallade att utstråla ljuset och att ta emot livet tillsammans med andra men dras in i situationer som inte genererar något annat än mörker och inre trötthet och som långsamt förbrukar all iver för apostolatet. Med tanke på allt detta säger jag igen: låt oss inte låta det ske att vi berövas vår glädje att evangelisera!

Nej till fruktlös pessimism

84. Evangeliets glädje är sådan att den inte kan tas ifrån oss av någon eller av något (jfr Joh 16:22). Ondskan i vår värld – och i Kyrkan – får inte vara ursäkter för att minska iveren i det vi åtar oss. Vi får se på det onda som utmaningar som kan hjälpa oss i växandet. Med trons ögon kan vi se den helige Andes ljus som alltid strålar mitt i mörkret och aldrig glömma att »där synden blev större, där överflödade nåden än mer« (Rom 5:20). Det är en utmaning för oss i vår tro att kunna urskilja hur vinet kan komma från vatten och hur vetet kan växa mitt i ogräset. Femtio år efter det Andra Vatikankonciliet är vi bedrövade över vår tids problem och långt ifrån att vara naivt optimistiska; att vi är mer realistiska behöver ändå inte betyda att vi litat mindre på Anden eller utger oss själva i mindre grad. Har vi den inställningen kan vi än en gång lyssna till den salige Johannes XXIII:s ord den minnesvärda dagen 11 oktober 1962: »Många gånger måste vi med beklagande lyssna till röster som, trots att de brinner av iver, saknar sinne för finkänslighet och besinning. I denna moderna tid ser de bara undanmanövrer och fördärv ... Vi menar att vi inte kan hålla med dessa domedagsprofeter som alltid förutsäger katastrofer, som om tidens slut var nära förestående. Den gudomliga Försynen leder oss i denna tid mot en ny ordning för mänskliga relationer som genom mänskliga ansträngningar långt över våra förväntningar leds mot fullkommandet av Guds högsta och outgrundliga planer, i vilka allt, också mänskliga bakslag, leder till det större goda för Kyrkan«. ¹³

¹² G. Bernanos, *Prästmans dagbok*, Artos, 2013 (originalet, *Journal d'un curé de campagne*, Paris, 1974, sid 135).

¹³ Tal vid öppnandet av det Andra Vatikankonciliet (11 oktober 1962): 4, 2-4: AAS

85. En av de verkligt svåra frestelser som kan ta musten ur den djärve och ivrige är en sorts defaitism som gör oss till grälsjuka och desillusionerade pessimister, för att inte säga »surpupper«. Ingen kan ge sig ut i strid om han inte på fullt allvar tror på seger. Om vi kommer till start utan självförtroende har vi redan förlorat halva slaget och gräver ner våra talanger. Vi kan vara smärtsamt medvetna om våra svaga sidor men ändå gå vidare utan att ge upp och tänka på vad Herren sagt till S:t Paulus: »Min nåd är allt du behöver. Ja, i svagheten blir kraften störst (2 Kor 12: 9)«. Den kristna segern är alltid ett kors, men ett kors som samtidigt är ett segerbanér som bärs offensivt, men med ömhet, mot det ondas anslag. Defaitismens onda ande är en broder till frestelsen att skilja vetet från agnarna innan tiden är mogen; den är frukten av en ängslig och självcentrerad brist på förtroende.

86. På en del håll har en andlig »ökenbildning« uppenbarligen uppstått i samhällen som försökt bygga utan Gud eller velat skära av rötterna till sin kristendom. På dessa platser »blir den kristna världen steril och utarmar sig själv som en överutnyttjad mark som går över till öken«. ¹⁴ I andra länder tvingar ett våldsamt motstånd mot kristendomen de kristna att gömma sin tro i sitt eget älskade hemland. Det är ett annat slag av plågsam öken. Men familjerna och arbetsplatserna kan också vara sådana uttorkade platser där tron ändå bevaras och förs vidare. Ändå »är det med början i denna erfarenhet av öken, i detta tomrum, som vi återigen kan upptäcka trons glädje och dess vitala betydelse för oss som män och kvinnor. I öken återupptäcker vi livets väsentliga värden; därför ser vi också oräkneliga tecken i dagens verklighet som talar om törsten efter Gud och frågan om livets yttersta mening, även om de ofta uttrycks underförstått eller negativt. Och i öken behövs trons människor som genom det exempel de ger genom sitt val och sätt att leva pekar ut vägen till det förlovade landet och håller hoppet levande«. ¹⁵

54 (1962), 789.

14 J.H. Newman, brev den 26 januari 1833, i *The Letters and Diaries of John Henry Newman*, vol III, Oxford, 1979, 204.

15 Benedikt XVI, homilia under mässan för öppnandet av Trons år (11 oktober

När det nu är som det är, är det vi som är kallade att vara levande vattenkällor ur vilka andra kan dricka. Kanske är det ibland ett tungt kors men det var från korset, ur hans genomborrade sida, som vår Herre gav sig själv till oss som en källa av levande vatten. Låt oss inte låta det ske att vi blir berövade hoppet!

*Ja till de nya relationer som Kristus
kommit till oss med*

87. Nu när nätverk och kommunikation mellan människor blivit mer omfattande än någonsin tidigare, känner vi kanske på oss att »mystiken« med att leva med varandra inte bara handlar om vår delaktighet. Det som verkar kaotiskt i allt minglande, i våra möten där vi omfamnar varandra och ger varandra stöd, betyder samtidigt att vi stiger ut i detta tidvatten av äkta broderskap och att vi blir medvandrare i en solidaritetskaravan eller helig vallfärd. Större möjligheter till kommunikation blir allas rikare möjligheter till möten och solidaritet. Om vi skulle kunna ta denna väg skulle det vara så bra, så rogivande, så befriande och hoppfyllt! Att gå utanför oss själva och ställa oss närmare andra mår vi bra av. Att vara instängda i oss själva är detsamma som att smaka på det immanentas bittra gift; mänskligheten blir sämre av varje själviskt val vi gör.

88. Det kristna idealet kommer alltid att vara en uppmaning att övervinna misstänksamhet, vanemässig misstro, rädsla för att förlora privatlivet, ja, alla försvarsattityder som dagens värld vill påtvinga oss. Många försöker fly bort från kontakter med andra och tar sin tillflykt till en lätthanterlig privattillvaro eller till en inre krets av nära vänner. Evangeliets realism och sociala aspekter blir något man avstår från. Ty precis som vissa människor vill ha en rent andlig Kristus, utan köttet och blodet och utan korset, så vill de också ha ett sådant utbyte av mänskliga kontakter som sofistikerade utrustning-

2012); AAS 104 (2012), 881.

ar, bildskärmar och självstyrande på- och avkopplingssystem förser oss med. Under tiden manar oss evangeliet hela tiden att ta risken att möta andra ansikte mot ansikte, med deras utmanande fysiska närvaro, med deras plågor och bön om hjälp, med deras glädje som smittar ner oss i vårt samagerande i fortlöpande kontakt in på bara livet. Den riktiga tron på Guds människoblivne Son kan inte vara främmande för självutgivelse, aktivt bidragande i gemenskaper, tjänande och försoning med andra. Guds Son kallade oss till ömhetens revolution då han blev människa av kött och blod.

89. Isolering, som är en version av immanentismen, kan komma till uttryck i en falsk autonomi som inte har plats för Gud. Men på religionens område kan det också ta sig uttryck i en andlig konsumism som är skraddarsydd till en egen tvivelaktig individualism. Vägen tillbaka till det sakrala och strävandet efter andlighet, som är något typiskt för vår tid, är tvetydiga fenomen. I våra dagar är det inte så mycket ateismen som utmanar oss, som behovet att ge fungerande svar på många människors törst efter Gud. Visserligen kanske de redan själva försöker släcka den med ihåliga förklaringar eller med en kroppslös Jesus som inte ställer några krav när det gäller vårt förhållande till medmänniskorna. Men om dessa människor inte finner en andlighet i Kyrkan som verkligen ger helande och befrielse, och som fyller dem med liv och frid, kommer de till slut att fångas av förklaringar som varken gör livet mänskligt på rätt sätt eller kan ge Gud äran. De måste samtidigt kallas att bära frukt i broderlig kommunion och i missionerande för att svaret på deras önskan skall vara adekvat.

90. Äkta former av folklig religiositet är inkarnerade, eftersom det är den inkarnerade kristna tron i den folkliga kulturen som föder dem. Av det skälet drar de med sig ett personligt förhållande, inte till dunkla andliga energier eller krafter, utan till Gud, till Kristus, till Maria och till helgonen. Dessa devotioner är av kött och har ansikte. De kan fostra relationer mellan människor och ger inte tillfälle till eskapism. I andra delar av vårt samhälle ser vi ett växande intresse för olika former av »andligt välbefinnande« som är

skilda från varje form av gemenskapsliv, eller för en »framgångsteologi« avskild från ansvaret för våra bröder och systrar, eller för avpersonaliserade erfarenheter som inte är något annat än en form av självupptagenhet.

91. Det finns ett samband mellan ett personligt och beredvilligt förhållande till Gud och plikten att tjäna sina medmänniskor. Det är samtidigt en viktig utmaning att visa på att en flykt bort från detta samband aldrig är en lösning. Det är ofta så nuförtiden att troende avsiktligt håller sig undan från andra eller flyttar omkring utan att meddela sig med andra. Det blir inte heller några djupare bindningar i tiden. »Imaginatio locorum et mutatio multos fefellit«. ¹⁶ Detta är ett dåligt botemedel som lemlästar hjärtat och ibland kroppen också. Vi behöver hjälpa andra för att inse att det enda sättet att lära sig att möta andra med rätt attityd är att acceptera och uppskatta dem som kamrater på vägen utan att bära på något inre motstånd. Ännu bättre är det när vi lär oss att finna Jesus i andras ansikten och röster och när vi hör deras bön om hjälp. Ännu bättre när vi lär oss att lida omslutna av den korsfäste Jesus så fort vi blir orättvist angripna eller bemötta med otacksamhet. Än bättre är det när vi aldrig tröttnar på vårt beslut att leva i broderlig gemenskap. ¹⁷

92. Verkligt helande finner vi just i ett mysterium, eftersom metoden att få en relation till andra går genom broderskap och kontemplativ gemenskap. Denna helandets väg gör oss friska utan att ta på krafterna. Det handlar om en broderskärlek med förmåga att

¹⁶ Thomas a Kempis, *De Imitatione Christi*, Lib. I, IX, 5: »Att drömma om olika platser och att flytta från den ena till den andra har vilselett många«.

¹⁷ Vi kan dra nytta av S:ta Thérèses av Lisieux vittnesbörd, när hon talar om en viss syster som hon hade särskilt svårt för och där en inre erfarenhet fick en avgörande betydelse: »En vinterkväll var jag som vanligt i gång med min lilla uppgift. Det var kallt och började bli mörkt. . . Plötsligt hörde jag på avstånd de vackra tonerna av ett musikinstrument. Jag började föreställa mig ett upplyst rum med gyllene draperier på väggarna och i rummet elegant klädda damer som utbytte komplimanger och artigheter. Sedan tittade jag på den stackars sjuka kvinnan som jag passade upp på. I stället för en liten melodi hörde jag henne då och då stöna och sucka till. . . Jag har bara inte ord för vad som skedde i min själ. Jag vet bara att Herren så upplyste den med strålar av sanning som överträffade allt jordiskt firandes flämtande glöd att jag knappt kunde tro att jag fick vara så lycklig« (Ms C, 29v-30r, i *Oeuvres Complètes*, Paris, 1992, 274-275).

urskilja en helig storhet i vår nästa. Det handlar om att finna Gud i varje mänsklig varelse men också om att stå ut med de belastningar ett gemensamt liv kräver. Det handlar om att hålla fast vid Gud med öppet hjärta för den gudomliga kärlekens skull och för medmänniskornas lyckas skull, precis som deras himmelske Fader gör. Herrens lärjungar kallas här och nu, särskilt när vi är en »liten hjord« (Luk 12:32), att leva i en gemenskap som är jordens salt och världens ljus (jfr Matt 5:13–16). Vi är kallade att vittna om ett alltid lika nytt sätt att leva tillsammans i trohet mot evangeliet.¹⁸ Låt oss inte låta det ske att vi berövas vår gemenskap!

Nej till andlig världslighet

93. Andlig världslighet, en sådan som döljer sig bakom ett fromt yttre och till och med kärlek till Kyrkan, består i att inte söka Herrens ära utan människans, och att eftertrakta möjligheten att få känna sig personligt nöjd. Det var det Herren klandrade fariseerna för. »Hur skall ni kunna tro, ni som vill bli ärade av varandra och inte söker äran hos den ende Guden?» (Joh 5:44). Det är ett utstuderat sätt att »tänka på sitt, inte på Jesu Kristi sak« (jfr Fil 2:21). Skepnaderna är många beroende på persontyper och grupper där den andliga världsligheten sipprar ner. Eftersom den bygger på yttre mönster som noggrant bearbetats är den inte alltid kopplad till uppenbar synd; utifrån sett förefaller allt vara så som sig bör. Men om den skulle sippra in i Kyrkan »skulle den vara oändligt mycket mer katastrofal än varje annan allmänmoralisk världslighet«.¹⁹

94. Denna mer världsvana andliga hållning kan hållas levande på två olika sätt som i grunden är varandra närstående. Den ena är gnosticismen och dess dragningskraft. Gnosticismen är en rent subjektiv tro. Dess betydelse begränsar sig till att ge en viss erfarenhet eller några sammanhängande och trösterika upplysningar men den

¹⁸ Jfr *Propositio* 8.

¹⁹ H. de Lubac, *Méditations sur l'Église*, Paris, 1968, 321.

stänger till slut in människan i hennes egna tankar och känslor. Den andra är en slags försjunkhet i Prometheusmyten och i Pelagius irrlära. Personer som fångas av sådant innehåll litar till slut bara på sin egen kraft och känner sig överlägsna andra, därför att de håller sig till vissa regler eller förblir obrottsligt trogna en viss katolsk stil från det förflutna. En förmodad sundhet i läran eller i disciplinen leder i stället till en narcissistisk och auktoritär elitism som analyserar och klassificerar andra i stället för att vittna om evangeliet. I stället för öppenhet för nåden uttömmar de sina krafter i strävan att ha kontroll. I inget av fallen intresserar man sig för Jesu Kristi sak eller för andras. Det är uttryck för antropocentrisk immanentism. Det är omöjligt att tänka sig att en äkta insats för evangelisationen skulle kunna komma från dessa förfälskade former av kristendom.

95. Denna smygande världslighet är solklar i ett antal attityder som förefaller stå i motsats till varandra men som alla har ett och samma anspråk på att »överta Kyrkans mark«. Hos en del människor ser vi ett ganska så braskande intresse för Kyrkans liturgi, doktrin och prestige, men utan något som helst engagemang för att evangeliet skall kunna ha ett avgörande inflytande på Guds trogna folk och på de konkreta behoven i vår nuvarande situation. Med den inställningen omvandlas Kyrkans liv till något musealt eller till en egendom för några utvalda få. Hos andra lurar den andliga världsligheten bakom ett vurmande med sociala och politiska förtecken. Den lurar bakom stoltheten i att kunna åstadkomma något i affärer och avtal; den står på lur bakom en slags besatthet för att skapa program för självhjälp och självförverkligande. Den kan också översättas i termer av behovet att bli sedd, att få ett rikt socialt liv, att finnas med på möten, festmåltider och mottagningar. Den kan också leda fram till en näringslivsmentalitet som går upp i management, statistik, planering och utvärderingar vars främsta förmånstagare inte är Guds folk utan Kyrkan som institution. Kristi varumärke, inkarnation, korsfästelse, uppståndelse, finns inte med; slutna och elitistiska grupper bildas och ingen ansträngning görs för att gå ut och söka upp dem som är långt borta eller de enorma massor som törstar efter Kristus.

I stället för evangelisk iver får vi det magra nöjet att vara självbelåtna och ha lust till njutningar.

96. För dem som nöjer sig med ett minimum av makt och hellre skulle vara anförare av en besegrad armé än enkel menig i en pluton som krigar vidare, leder sådana tankebanor till fåfänga. Vi är precis som besegrade generaler! Tänk bara så ofta vi drömt om apostolatet i stora omfattande projekt och hur väl genomtänkta de var i minsta detalj! Men detta är att förneka vår historia som Kyrka, som är ärorik av just det skälet att det är en historia om uppoffringar, om förhoppningar och daglig kamp, om liv som tillbringats i tjänande och i trohet mot arbetet, hur tröttsamt det än kan vara, ty allt arbete utförs »i vårt anletes svett«. I stället spiller vi tid på att tala om »sådant som behöver göras« – på spanska kallar vi denna synd »habriaqueísmo« – och undervisar uppifrån våra egna höjder som andliga och pastorala experter. Vi hänger oss åt ändlösa fantasier och förlorar kontakten med vårt folks verkliga livsomständigheter och svårigheter.

97. De som fallit in i denna attityd av världsvana skaffar sig en utblick ovanifrån och långt bortifrån: de förkastar sina bröders och systrars profetiska uttalanden, de misskrediterar dem som utmanar med frågor, de hänger oupphörligen ut andras misstag och är som besatta av allt som handlar om image. Hjärtat öppnar sig bara för egenintresset och kan följaktligen varken lära sig något av begångna syndar eller mena allvar med förlåtelsen. Detta är gigantisk korrup­tion i godhetens förklädnad. Vi behöver undvika allt detta genom att få Kyrkan att hela tiden gå ut ur sig själv, koncentrera sig på Jesus Kristus i sin mission och på den ständiga omtanken om de fattiga. Gud bevar oss för en världslig kyrka med ytlig, andlig och pastoral grannlåt!

Nej till interna bråk

98. Hur många drabbningar pågår inte i Guds folk och i våra olika ordenskommuniteter! Bland grannar och på arbetsplatser, hur många konflikter pågår inte på grund av avundsjuka och svartsjuka, till och med bland kristna! Den världsliga andligheten bland kristna leder till ofred när möjlighet till makt och inflytande, prestige, trevlig gemenskap och ekonomisk trygghet blockeras. Det finns till och med dem som tröttnar på att ingå i en större kyrklig gemenskap och dela dess dagliga liv för att hellre underblåsa en anda av exklusiv tillhörighet och skapa en »inre krets«. I stället för att höra till Kyrkan i all hennes rika mångfald hör de till en grupp som uppfattar sig som annorlunda eller speciell.

99. Vår värld slits itu av krig och våld. Den tar skada av en vitt utbredd individualism som skiljer människor från varandra och ställer dem mot varandra när de vill bygga upp den personliga tryggheten. Konflikter och gammalt groll dyker upp igen i olika länder. Särskilt ber jag kristna i sociala gemenskaper runt om i världen att som goda och lysande vittnen bidra till en anda av broderlighet. Låt alla beundra er ömsesidiga omtanke och se hur ni stöder och uppmuntrar varandra: »Alla skall förstå att ni är mina lärjungar om ni visar varandra kärlek« (Joh 13:35). Detta var Jesus innerliga bön till Fadern: »Att alla skall bli ett ... i oss... då skall världen tro« (Joh 17:21). Bevara oss för avundsjukans frestelse! Vi sitter alla i samma båt och är på väg mot samma hamn! Låt oss be om nåden att glädjas över varandras gåvor som vi får dela mellan oss.

100. Det är inte lätt för dem som tagit djup skada av historisk osämja att svara positivt på vår inbjudan till förlåtelse och försoning, eftersom de kanske tror att vi inte känner till och förstår det som trycker dem eller att vi ber dem avstå från det kollektiva minnet och från idealen. Men om de kan bli vittnen till äkta och broderligt försonade gemenskaper kommer de att dras till ljuset och kraften som kommer ur dem. Det är alltid med stor smärta jag upptäcker att olika kristna gemenskaper, till och med gudsvigda personer, kan tolerera

fiendskap, splittring, förtal, ärekränkningar, hämnd, avundsjuka, i den ena eller andra formen, och försöken att påtvinga vissa idéer till vilket pris som helst, till och med genom förföljelser som inte liknar något annat än rena häxjakter. Vem eller vilka skall vi kunna erbjuda evangeliet om det är på detta sätt vi handlar?

101. Låt oss be Herren om hjälp för att förstå kärlekens lag. Så stort värde det ligger i att få ha denna lag! Så mycket gott den gör oss för den ömsesidiga kärlekens skull, trots allt. Ja, trots allt! Den helige Paulus vänder sig direkt till var och en av oss och uppmanar: »Låt er inte besegras av det onda, utan besegra det onda med det goda« (Rom 12:21). Även detta: »Låt oss inte tröttna på att göra det som är rätt« (Gal 6:9). Det är så med oss alla att det finns sådant vi tycker mycket bra om och sådant vi tycker riktigt illa om, och kanske är det så just i detta ögonblick att vi är väldigt arga på någon. Låt oss åtminstone säga till Herren, »Herre, jag är arg på den här och den där personen. Jag ber dig för honom och för henne«. Att be för någon som irriterar mig är ett vackert steg framåt i kärleken och en evangeliserande handling. Låt oss göra det i dag! Låt oss inte låta det bli så att vi berövas den broderliga kärlekens ideal!

Andra kyrkliga utmaningar

102. Lekfolket är enkelt uttryckt den stora majoriteten i Guds folk. Ämbetsbärarna, de vigda ämbetsbärarna, står till deras tjänst. Vi kan märka en växande medvetenhet om lekfolkets identitet och mission i Kyrkan. Även om de fortfarande är långt från tillräckliga i antal kan vi räkna med många lekmän som har en djupt rotad känsla för församlingsgemenskap och visar stor trohet i barmhärtighetsverken, i det kateketiska arbetet och i firandet av tron. Samtidigt är en klarare medvetenhet om detta grundansvar genom dopets och bekräftelsens sakrament inte lika tydligt framträdande överallt. I en del fall beror detta på att lekmännen inte fått den formation som behövs för att kunna ta sig an ett viktigt ansvar. I andra fall beror det på att man i deras lokalkyrkor inte gett dem tillräckligt med tid

och plats för att komma till tals och vara aktiva därför att en överdriven klerikalism håller dem borta från beslutsprocesserna. Även om många numer är involverade i lekmannaämbetet avspeglar det inte ett verkligt genomslag av kristna värden, socialt, politiskt och ekonomiskt. Det aktiva engagemanget hänger ofta samman med uppgifter inom Kyrkan utan verkligt åtagande att föra ut evangeliet på ett sätt som kan omdana samhället. Lekmännens formation och yrkeslivets och det intellektuella arbetets evangeliska skolning är därför i sig en betydande pastoral utmaning.

103. Kyrkan instämmer verkligen i att den öppna mottagligheten, intutionen och andra kompetensuppsättningar som är typiska för kvinnor än för män är oersättliga bidrag till samhället. Jag tänker, bara som exempel, på den särskilda omtanke kvinnor visar andra och som får sitt särskilda, om än inte exklusiva, uttryck i moderskapet. Jag uttrycker gärna min fulla erkänsla för många kvinnor som delar pastorala ansvarsuppgifter med prästerna och ger människor, familjer och grupper, ledning och stöd. Många av dem bidrar också med teologisk reflektion. Men vi vill generera ännu bredare öppningar för en kvinnlig närvaro i Kyrkan med mer »bett«. Eftersom »kvinnligt geni behövs i samhällets olika livsformer, måste också kvinnors närvaro garanteras på arbetsplatserna«²⁰ och i en mångfald andra miljöer där viktiga beslut tas, både i Kyrkan och i sociala strukturer.

104. Kraven att kvinnors välgrundade rättigheter, baserade på den fasta övertygelsen att män och kvinnor är jämbördiga i värdighet, skall respekteras, ställer Kyrkan inför djupa och utmanande frågor som inte kan avfärdas i en handvändning. Att prästvigningen är förbehållen män, som tecken på Kristus Brudgummen som ger sig själv i eukaristin, är inte en fråga som är öppen för diskussion, men detta förbehåll kan visa sig vara särskilt söndrande om den sakramentala kraften i alltför stor utsträckning är identifierad som

²⁰ Pävlige rådet för rättvisa och fred, *Compendium of the Social Doctrine of the Church*, 295.

makt i allmänhet. När vi talar om den sakramental kraften, eller makten, måste vi komma ihåg att »vi rör oss inom det funktionella området och inte på värdighetens eller helighetens områden«. ²¹ Det tjänande prästadömet är ett medel som Jesus använder för att tjäna hela sitt folk. Likväl är vår sanna värdighet given i dopet som finns tillgängligt för alla. Prästens konfiguration med Kristus huvudet – det vill säga som den huvudsakliga källan till nåden – innebär inte en upphöjelse över andra. I Kyrkan »favoriserar inte funktionerna någras överlägsenhet i förhållande till de andra«. ²² I själva verket är en kvinna, Maria, viktigare än biskoparna. Till och med när det vigda prästämbetets funktion uppfattas »hierarkiskt«, måste man komma ihåg att »denna funktion är fullständigt inordnad heligheten hos dem som är lemmar i Kristi kropp«. ²³ Det som i ämbetet öppnar, stänger och efter behov fördelar krafter, är inte makt i betydelsen kontroll och kommando utan makt att förmedla eukaristins sakrament som alltid är tjänande av Guds folk. Det blir samtidigt en större utmaning för präster och teologer som utförligare kan bedöma vad detta skulle innebära när det gäller kvinnornas roll i de kyrkliga beslutsprocesserna på olika områden.

105. Ungdomarnas traditionella sätt att tjäna har också påverkats av de sociala förändringarna med vissa svårigheter som följd. Det är ofta inte lätt för unga människor att få svar på frågor som oroar dem. Vem lyssnar egentligen på deras problem och på det som smärtar dem i de dagliga rutinerna? Som vuxna tycker vi att det är svårt att lyssna med tålamod och vara förstående för deras bekymmer och önskningsar och tala med dem på ett språk som de behärskar. Av samma skäl ger våra ansträngningar på utbildningsområdet inte de önskade resultaten. Att ungdomars sammanslutningar och rörelser

²¹ Johannes Paulus II, Postsynodal apostolisk uppmaning, *Christifideles Laici* (30 december 1988), 51: AAS 81 (1989), 413.

²² Troskongregationen, Deklarationen *Inter Insigniores* i frågan om kvinnors tillträde till det vigda prästadömet (15 oktober 1976): AAS 68 (1977) 115, citerad i Johannes Paulus II, Postsynodal apostolisk uppmaning, *Christifideles Laici* (30 december 1988), not 190: AAS 81 (1989), 493.

²³ Johannes Paulus II, Apostoliska brevet *Mulieris Dignitatem* (15 augusti 1988), 27: AAS 80 (1988), 1718.

växer fram kan ses som den helige Andes verk som banar vägar för att bättre infria deras förväntningar och deras sökande efter djupare spiritualitet och en större känsla av meningsfull samhörighet. Det som emellertid återstår är att se till att dessa sammanslutningar får spela en aktiv roll i Kyrkans övergripande pastorala arbete.²⁴

106. Även om det inte alltid är enkelt att komma i kontakt med ungdomen kan vi se framsteg på två områden: vi är nu medvetna om att vi alla som gemenskap har uppdraget att evangelisera och utbilda ungdomarna och att det är särskilt påkallat att initiera ungdomarna i ett mer omfattande ledarskap. Vi måste komma till insikt om att många av dem gör gemensam sak med tanke på de problem som finns i världen och att de på olika sätt engagerar sig aktivt i frivilligt arbete, trots en rådande kris i förverkligande av inre gemensamma relationer. En del deltar i Kyrkans liv som medlemmar i stödgrupper och är med i olika missionerande initiativ i de egna stifteten eller på annat håll. Vilken upplevelse det är att se ungdomar som »gatupredikanter« (*callejeros de la fe*) som med sådan glädje tar med Jesus till varje gata, varje torg och avkrok på jorden!

107. På många håll känner man av torrperioder när det gäller kallelserna till prästämbetet och till det gudsvigda livet. Detta beror ofta på brist på smittosam apostolisk iver i församlingar och ordenskommuniteter vilket leder till en viss kyla i entusiasmen och till att lockelsen att pröva på svalnar. Finns det bara liv, iver och längtan att ge Jesus till andra kommer de äkta kallelserna av sig själva. Även i församlingar där prästerna inte sprider mycket glädje omkring sig, eller inte är särskilt engagerade, kan ett broderligt liv tillsammans och nitälskan i gemenskapen uppväcka en längtan hos de yngre att inviga sig totalt till Gud för att få leva ut evangeliet. Det stämmer inte minst om en sådan levande gemenskap ber enträget om kallelser och vågar föreslå sina ungdomar en särskild väg till invigning. Å andra sidan är vi, trots det ringa antalet kallelser, mer och mer medvetna om hur viktigt det är att utforma bättre urvalsmodeller

²⁴ Jfr *Propositio* 51.

för prästkandidater. Seminarierna kan inte ta emot kandidater på vilken motivationsgrund som helst, särskilt inte om motiven är uppblandade med känslomässig otrygghet eller med strävan efter inflytande, mänskligt erkännande eller säker inkomst.

108. Som jag tidigare nämnt har det inte varit min avsikt att ställa en fullständig diagnos och inbjuder därför gemenskaperna att komplettera och berika dessa perspektiv med den egna uppfattningen om utmaningarna som möter dem i den närmaste omgivningen. När jag gör det är det min förhoppning att de insett att det alltid är till hjälp att lyssna till ungdomarna och de äldre så snart man försöker tolka tidens tecken. Båda representerar källor till hopp för alla. De äldre varnar oss att inte förhastat göra om begångna misstag med hjälp av sina minnen och den erfarenhetens visdom de bidrar med. Ungdomarna kallar oss till ett förnyat och växande hopp eftersom de representerar en ny orientering för mänskligheten och öppnar oss för framtiden, så att vi inte klamrar oss fast vid strukturer och invanda seder och bruk som inte längre är vitala i dagens värld.

109. Utmaningar finns för att övervinnas! Låt oss vara realister utan att tappa glädjen, djärvheten och det hoppfulla engagemanget. Låt oss inte låta det ske att vi berövas den missionerande livskraften!

TREDJE KAPITLET

Förkunnelsen av evangeliet

110. Efter denna bedömning av aktuella utmaningar skulle jag nu vilja tala om den uppgift som åligger oss i varje tid och på varje plats, ty »det kan inte finnas någon verklig evangelisation utan den uttryckliga förkunnelsen av Jesus som Herre« och inte utan »att ge förkunnelsen om Jesus Kristus i allt evangelisationsarbete företräde«. ¹ Johannes Paulus II uttryckte sin förståelse för de asiatiska biskoparnas farhågor och sade till dem att, om Kyrkan »skall kunna uppfylla det hon är bestämd till enligt Försynen, måste evangelisationen som den glädjefulla, tålmodiga och progressiva förkunnelsen av Jesu Kristi frälsande död och uppståndelse vara en absolut prioritet«. ² Dessa ord gäller oss alla.

I

Hela Guds folk förkunnar evangeliet

111. Evangelisationen är Kyrkans uppgift. Kyrkan, som getts förtroendet att evangelisera, är något mer än bara en organisk och hierarkisk institution; hon är först och främst ett folk på pilgrimsvandring på vägen till Gud. Hon är förvisso ett mysterium med sina rötter i Treenigheten men existerar ändå konkret i historien som ett folk av pilgrimer och evangelister som överskrider varje

¹ Johannes Paulus II, Postsynodal apostolisk uppmaning *Ecclesia in Asia* (6 november 1999), 19: AAS 92 (2000), 478.

² Ibid. 2: AAS 92 (2000), 451.

form av institution, hur nödvändig en sådan än må vara. Jag skulle vilja uppehålla mig lite vid denna förståelse av Kyrkan, vars slutgiltiga fundament står att finna i Guds fria och kärleksfulla initiativ.

Ett folk till för alla

112. Frälsningen som Gud erbjuder oss är ett verk av hans barmhärtighet. Inga mänskliga ansträngningar, hur goda de än är, är tillräckliga för att förtjäna en så stor gåva. Av ren nåd drar Gud oss till sig och gör oss till ett med honom.³ Han sänder sin Ande till vårt hjärta och gör oss till sina barn. Han omformar oss och ger oss förmågan att besvara hans kärlek genom vårt liv. Som Guds erbjudande är Kyrkan utsänd av Jesus Kristus som ett frälsningens sakrament.⁴ Genom sin evangeliserande handlingskraft samverkar hon som ett verktyg för denna oavlätliga och outgrundliga, gudomliga nåd. Benedikt XVI har formulerat det fint i Synodens första reflektioner: »Det är viktigt att känna till att det första ordet, det verkliga initiativet, de verkliga handlingarna, kommer från Gud och att det bara är genom att infoga oss i detta gudomliga initiativ som vi också – med honom och i honom – kan bli evangelister.«⁵ Detta nådens primat måste, som princip, vara en ledstjärna som ständigt upplyser oss när vi reflekterar över evangelisationen.

113. Den frälsning Gud har vunnit åt oss och som Kyrkan med glädje förkunnar är för alla.⁶ Gud har funnit ett sätt att förena sig med varje mänsklig varelse under alla tider. Han har valt att sammankalla dem som ett folk och inte som enskilda individer.⁷ Ingen frälser sig själv, individuellt, genom egna ansträngningar. Gud drar oss till sig med

³ Jfr *Propositio* 4.

⁴ Jfr Andra Ekumeniska Vatikanconciliet, den Dogmatiska konstitutionen om Kyrkan, *Lumen Gentium*, 1.

⁵ Meditation under den Första generalförsamlingen i Biskopssynodens XIII:e Generalförsamling (8 oktober 2012): AAS 104 (2012), 897.

⁶ Jfr *Propositio* 6; Andra Vatikanconciliet, den pastoral konstitutionen om Kyrkan i världen av i dag, *Gaudium et Spes*, 22.

⁷ Jfr *Lumen Gentium*, 9.

hänsyn till att vi är invävda i det komplexa mönster av personliga relationer som allt mänskligt gemensamt liv medför. Detta folk som Gud har valt är Kyrkan. Jesus har inte sagt till apostlarna att de skall bygga upp en exklusiv elit. Han har sagt: »Gå ut och gör alla folk till lärjungar« (Matt 28:19). Den helige Paulus säger om Guds folk, om Kyrkan, »Nu är ingen längre jude eller grek, ... alla är ni ett i Kristus« (Gal 3:28). Till dem som känner sig långt från Gud och Kyrkan, vill jag gärna säga detta: med stor respekt och kärlek kallar Herren också er att höra till hans folk!

114. Att vara Kyrka betyder att vara Guds folk i överensstämmelse med den plan för kärleken som är hans Faders. Detta betyder att vi skall vara Guds surdeg mitt i den värld som är människornas. Det betyder förkunna Guds frälsningsverk och föra ut den i vår värld som ofta kommer på avvägar och som behöver uppmuntras med hopp och styrka på vägen. Kyrkan måste vara en plats för barmhärtighet given i frihet, där alla kan känna sig välkomnade, älskade, förlättna och uppmuntrade att leva det goda livet enligt evangelium.

Ett folk med många ansikten

115. Guds folk är inkarnerat i alla jordens folk, som vart och ett har sin egen kultur. Begreppet kultur är värdefullt för att förstå hur det kristna livets olika uttryck får sin plats i Guds folk. Det har att göra med vilken livsstil ett visst samhälle har och det särskilda sätt invånarna har för att relatera till varandra som Guds varelser. Sett i det perspektivet omfattar kulturen helheten i ett folks liv.⁸ Varje folk utvecklar under historiens lopp sin kultur med sin rättmätiga autonomi.⁹ Detta följer av att den mänskliga personen »av naturen står i ett fullständigt beroende av ett samhälle för sitt liv«¹⁰ och alltid existerar i förhållande till samhället där hon får en konkret verklig-

8 Jfr De latinamerikanska och karibiska biskoparnas tredje generalkonferens, *Puebla Document*, 23 mars 1979, nr 386–387.

9 Jfr Andra Vatikanconciliet, *Gaudium et Spes*, 36.

10 Ibid, 25.

hetsanknytning. Den mänskliga personen har alltid en given plats i en kultur: »naturen och kulturen är intimt sammanlänkade«. ¹¹ Nåden förutsätter kulturen och Guds gåva inkarneras i den mottagande personens kultur.

116. Under dessa två första årtusenden har oräkneliga folk tagit emot trons nåd och fått den att blomma ut i dagligt liv. De har fört tron vidare på den egna kulturens språk. Var gång en mänsklig gemenskap tar emot frälsningens budskap berikar den helige Ande dess kultur med evangeliets omdanande kraft. Kyrkans historia visar att kristendomen inte har samma modell för alla kulturer. Men den »förblir helt sig själv och obetingat trogen förkunnelsen av evangeliet och den kyrkliga traditionen, samtidigt som den är spegel för den kulturella mångfalden i de kulturer och hos de folk där det tas emot och slår rot«. ¹² Kyrkan uttrycker sin sanna katolicitet och visar »skönheten i sitt skiftande ansikte« ¹³ i en mångfald av folk som erfar Guds gåva, samstämda med de egna kulturerna. Genom de kristna sederna och bruken pryder den Helige Ande Kyrkan hos ett folk som tagit emot evangeliet. Han visar henne Uppenbarelsen ur nya synvinklar och ger henne nytt ansikte. Kyrkan »skaffar folken tillträde inklusive sina kulturer i deras egna gemenskaper, genom inkulturation«, ¹⁴ eftersom »varje kultur erbjuder positiva värden och former som kan berika det sätt på vilket Evangeliet predikas, förstås och efterlevs«. ¹⁵ På detta sätt fångar Kyrkan upp olika kulturers värden och blir *sponsa ornata monilibus suis*, »liksom när en brud pryder sig med sina smycken« (Jes 61:10). ¹⁶

¹¹ Ibid, 53.

¹² Johannes Paulus II, Apostoliska brevet *Novo Millennio Ineunte* (6 januari 2001), 40: AAS 93 (2001), 285.

¹³ Ibid.

¹⁴ Johannes Paulus II, Encyklikan *Redemptoris Missio* (7 december 1990), 52: AAS 93 (2001), 300; jfr Apostolisk uppmaning *Catechesi Tradendae* (16 oktober 1979) 53: AAS 71 (1979), 1321.

¹⁵ Johannes Paulus II, *Ecclesia in Oceania* (22 november 2001), 16: AAS 94 (2002), 383.

¹⁶ Johannes Paulus II, *Ecclesia in Africa* (14 september 1995), 61: AAS 88 (1996), 39.

117. När vi förstår den kulturella mångfalden på rätt sätt utgör den inte ett hot mot Kyrkans enhet. Den helige Ande, sänd av Fadern och Sonen, omformar hjärtat och utrustar oss för att stiga in i den heliga Treenighetens fullkomliga kommunion, i vilken alla ting finner sin enhet. Han bygger upp Guds folks kommunion och harmoni. Samma Ande är denna harmoni, precis som han är kärlekens band mellan Fader och Sonen.¹⁷ Det är han som skänker en rik mångfald gåvor. Han skapar samtidigt en enhet som aldrig blir likformig utan klingar harmoniskt i många yttre uttrycksformer. I evangelisationen erkänns med glädje dessa olikartade skatter som den helige Ande gjuter över Kyrkan. Vi skulle inte göra inkarnationslogiken rättvisa om vi såg kristendomen som kulturellt enhetlig och entonig. Visserligen stämmer det att ett antal kulturer intimt associerats med förkunnandet av evangeliet och den kristna tankens utveckling, men det uppenbarade budskapet kan inte identifieras med någon av dem; innehållet är transkulturellt. Av det skälet är det inte väsentligt att föreskriva någon specifikt given kultur när evangelisationen når nya kulturer, eller kulturer som inte tagit emot det kristna budskapet, hur vacker eller anrik den än kan vara. Det budskap vi förkunnar har alltid någon slags traditionell klädnad, men vi i Kyrkan kan ibland falla in i ett onödigt upphöjande av vår egen kultur som egentligen visar mer på fanatism än evangelisk iver.

118. Oceaniens biskopar bad Kyrkan att »utveckla ett sätt att förstå och presentera Kristi sanning utifrån regionens traditioner och kulturer« och inbjöd »alla missionärer att arbeta i samförstånd med infödda kristna för att garantera att Kyrkans tro och liv uttrycks väl underbyggt till formen men anpassat till varje kultur«.¹⁸ Vi kan inte begära att folken på varje kontinent, i deras uttryck för den kristna tron, efterbildar modeller för närvaro som europeiska nationer utvecklat under en viss period i deras historia, av det skälet

17 S:t Thomas av Aquino, *S. Th.* I, q. 39, a. 8 cons. 2: »Utan den helige Ande som bandet mellan båda, kan vi inte förstå det enande band som finns mellan Fadern och Sonen«; jfr I, q. 37, a I till 3.

18 Johannes Paulus II, *Ecclesia in Oceania* (22 november 2001), 17: AAS 94 (2002), 385.

att tron inte kan begränsas till hur en viss kultur uttrycker den.¹⁹ Det är ett odiskutabelt faktum att ingen enskild kultur fullt ut kan representera mysteriet med vår återlösning i Kristus.

Vi är alla lärjungar i missionen

119. Andens heliggörande kraft är verksam i alla döpta, från den förste till den siste, och driver på oss att evangelisera. Guds folk är heligt tack vare denna smörjelse, som gör det ofelbart *in credendo*. Detta betyder att det inte begår misstag i tron, även om det inte finner orden för att förklara denna tro. Anden vägleder folket i sanningen och leder det till frälsningen.²⁰ Gud, vars kärlek till mänskligheten är ett mysterium, förser alla de troende med trons instinkt – *sensus fidei* – som hjälper dem att urskilja det som verkligen kommer från Gud. De kristna får genom Andens närvaro en viss naturlig närhet till de gudomliga realiteterna och en vishet som gör det möjligt för dem att begripa dessa realiteter intuitivt, till och med när de saknar de medel som behövs för att precisera vad de menar.

120. Alla medlemmar av Guds folk har i kraft av sitt dop blivit lärjungar i missionen (jfr Matt 28:19). Alla döpta deltar aktivt i evangelisationen, vilken position de än har i Kyrkan och på vilken nivå de än står när det gäller kunskapen om tron. Det skulle aldrig räcka med att upprätta en plan och låta evangelisationen utföras av professionellt utbildade, medan resten av de trogna bara är passiva mottagare. Den nya evangelisationen efterlyser ett personligt engagemang hos alla de döpta. Varje kristen utmanas här och nu att engagera sig aktivt i evangelisationen; alla som verkligen har erfarit Guds frälsande kärlek kan faktiskt gå ut och förkunna denna kärlek utan att det tar så mycket tid eller kräver längre praktisk utbildning. Varje kristen är missionär i den utsträckning han eller hon mött Guds kärlek i Kristus Jesus: vi säger inte längre att vi är »lär-

19 Johannes Paulus II, *Ecclesia in Asia* (6 november 1999), 20; AAS 92 (2000), 478–482.

20 Andra Vatikankonciliet, *Lumen Gentium*, 12.

jungar« och »missionärer« utan snarare att vi alltid är »lärjungar i missionen«. Om vi inte blir övertygade kan vi gå tillbaka till de första lärjungarna som omedelbart efter att ha mött Jesu blick gick ut för att förkunna honom med glädje; »Vi har funnit Messias« (Joh 1:41). Den samariska kvinnan blev missionär omedelbart efter att ha talat med Jesus och många samarier kom att tro på honom »genom kvinnans ord« (Joh 4:39). Den helige Paulus »började genast förkunna att Jesus är Guds son« (Apg 9:20; jfr 22:6–21) efter sitt möte med Jesus Kristus. Så vad väntar vi på?

121. Naturligtvis är vi alla kallade att mogna i vårt arbete som evangelister. Vi behöver bättre övning, djupare kärlek och ett tydligare vittnesbörd om evangeliet. I den meningen bör vi låta andra evangelisera oss fortlöpande. Men det betyder inte att vi måste skjuta upp evangelisationsuppdraget; var och en av oss bör snarare tala om Jesus, där vi är. Vi är alla kallade att erbjuda andra ett tydligt vittnesbörd om Herrens frälsande kärlek. Herren erbjuder oss sin närhet, sitt ord och sin styrka och gör vårt liv meningsfullt, trots våra egna ofullkomligheter. I hjärtat vet ni att det inte är detsamma att leva utan honom; den insikt ni har kommit till, och det som hjälpt er att leva och hoppas, är det ni också måste dela med er till andra. Att vi inte är fullkomliga får inte vara en ursäkt; missionen är tvärtom en stimulus som vi inte skall gräva ner i permanent medelmåttighet utan låta växa vidare. Det trons vittnesbörd varje kristen är kallad att erbjuda andra låter oss säga med den helige Paulus, »inte att jag har det i min hand eller att jag redan blivit fullkomlig, men jag sträcker mig mot det som ligger framför mig, när nu Kristus har fått mig i sitt grepp« (jfr Fil 3:12–13).

Den folkliga fromheten har evangelisationskraft

122. På samma sätt kan vi se att olika folk, hos vilka evangeliet tagits emot genom inkulturation, är aktiva kollektiva subjekt eller medverkande i evangelisationen. Det beror på att varje folk skapar sin egen kultur och är huvudperson i sin egen historia. Kulturen är en

dynamisk verklighet som ett folk återskapar kontinuerligt; varje generation överför vissa beteenden, sådana som är relaterade till olika existentiella situationer, till nästa generation. Den måste i sin tur omformulera sin kultur i kontakt med sina egna utmaningar. Mänskligt varande betyder »att på samma gång vara både far och son till den kultur man tillhör«. ²¹ Så snart evangeliet infogats i ett folks kultur förs tron vidare i ständigt nya former samtidigt som kulturen överförs progressivt; av det skälet är det av vikt att uppfatta evangelisationen som inkulturation. Varje del av Guds folk vittnar om den tro som tagits emot. Guds gåva översätts i liv och karaktär och ger folket rikedom och berikar dess värtalighet. Man kan säga att »ett folk fortlöpande evangeliserar sig självt«. ²² Det är i detta man ser hur viktig den folkliga fromheten är som äkta uttryck för Guds folks spontana missionsverksamhet. Det är en pågående och utvecklande process vars huvudsakliga förmedlare är den helige Ande. ²³

123. Den folkliga fromheten låter oss se hur tron förkroppsligas i en kultur och förs vidare, sedan den en gång har tagits emot. Om man tidigare sett ned på folkfromheten, har den nu börjat uppskattas igen under årtiondena efter konciliet. I uppmaningen *Evangelii Nuntiandi* har påven Paulus VI gett en avgörande impuls på detta område. Han hävdade där att folklig fromhet »visar att det finns en törst efter Gud som bara de fattiga och enkla kan känna« ²⁴ och att »det ger människor förmåga att vara generösa och kunna uppoffra ända till heroism, när det handlar om vittnesbördet om tron«. ²⁵ Närmare vår egen tid påpekade Benedikt XVI, när han talade om Latinamerika, att den folkliga fromheten är »en dyrbar skatt i den

21 Johannes Paulus II, encyklikan *Fides et Ratio* (14 september 1998), 71: AAS 91 (1999), 60.

22 De latinamerikanska och karibiska biskoparnas tredje generalkonferens, *Puebla Document*, 23 mars 1979, n:r 450. Jfr De latinamerikanska och karibiska biskoparnas femte generalkonferens, *Aparecida Document*, 29 juni 2007, 264.

23 Johannes Paulus II, *Ecclesia in Asia* (6 november 1999), 21: AAS 92 (2000), 482-484.

24 N:r 48; AAS 68 (1976), 38.

25 Ibid.

katolska kyrkan«, i vilken »vi kan se de latinamerikanska folkens själ«. ²⁶

124. Aparecidadokumentet beskriver de rika gåvor den helige Ande av nåd och på sitt eget initiativ utgjuter över den folkliga fromheten. På denna älskade kontinent, där många kristna uttrycker sin tro genom folklig fromhet, hänvisar biskoparna också till den »folkliga spiritualiteten« eller »folkets mystik«. ²⁷ Det är verkligen »en spiritualitet inkarnerad i de saktmodigas kultur«. ²⁸ Den saknar inte heller innehåll; det är tvärtom så att folket upptäcker och uttrycker detta innehåll i symboler och inte i diskursivt resonemang. Accenten i trosakten ligger mer på ett *credere in Deum* än på *credere Deum*. ²⁹ Det är »ett legitimt sätt att leva tron, att känna sig delaktig i Kyrkan och ett sätt att vara missionär«; ³⁰ här finns nåden att vara missionär och komma ut ur sig själv och gå på pilgrimsfärd: »att färdas tillsammans till helgedomar och delta i andra folkliga fromhetsmanifestationer, och också att ta med sina barn eller inbjuda andra, är i sig en evangeliserande handling«. ³¹ Låt oss inte hämma denna missionskraft eller anta att den måste tyglas!

125. För att förstå hur det verkligen förhåller sig är det med den gode Herdens blick vi måste komma till insikt och inte döma utan visa kärlek. Vi kan bara värdera de kristna folkens fromhet, särskilt bland deras fattiga, och förstå att det finns ett teologiskt liv där, om vi har en känsla av att vara av samma natur, av kärlek född. Jag tänker på dessa mödrar som med fasthet i tron vårdar barnen när de är sjuka, fastän de kanske bara känner till trosartiklarna och litar på radbandet; eller så tänker jag på allt det hopp som sätts till det

²⁶ Öppningsanförande vid de Latinamerikanska och Karibiska biskoparnas första generalkonferens (13 maj 2007), I: AAS 90 (2007), 446.

²⁷ Öppningsanförande till de latinamerikanska och karibiska biskoparnas femte generalkonferens, *Aparecida Document*, 29 juni 2007, 262.

²⁸ *Ibid.*, 263.

²⁹ Jfr S:t Thomas Aquino, *S. Th.* II-II. q. 2, a. 2.

³⁰ De latinamerikanska och karibiska biskoparnas femte generalkonferens, *Aparecida Document*, 29 juni 2007, 264.

³¹ *Ibid.*

ljus som tänds i ett enkelt hem med en bön till Maria om hjälp, eller på den ömt kärleksfulla blick som riktas mot den korsfäste Kristus. Ingen som älskar Guds heliga folk uppfattar dessa handlingar som uttryck för ett blott mänskligt sökande efter det gudomliga. De är yttre tecken på ett teologiskt liv som får näring genom den helige Andes verk, som ingjutits i våra hjärtan (jfr Rom 5:5).

126. Vi får inte underskatta en levande evangelisationskraft som ligger under den folkliga fromheten; den är en frukt av det inkulturerade evangeliet. Att underskatta denna kraft vore ett misslyckande att känna igen den Helige Andes verk. Vi är därför kallade att främja och styrka den för att fördjupa den ständigt pågående inkulturationsprocessen. De folkliga fromhetsformerna har mycket att lära oss; för dem som kan läsa dem är de ett *locus theologicus* som fordrar vår uppmärksamhet, särskilt i en tid då vi ser fram mot en ny evangelisation.

Människa till människa

127. När nu Kyrkan vill genomgå en djup missionsinriktad förnyelse faller ett dagligt ansvar på oss alla att predika på ett visst sätt. Det handlar om att föra ut evangeliet till människor vi möter, vare sig de är våra grannar eller fullständiga främlingar. Vi predikar informellt mitt uppe i ett samtal, ungefär som en missionär på hembesök. Att vara lärjunge betyder att alltid vara beredd att bana väg för Jesu kärlek till andra. Det kan ske oförberett och var som helst, på en gata, på ett torg i staden eller på en resa.

128. Det första steget i denna predikan är en alltid respektfull, vänlig och personlig dialog. Den andre delar med sig av glädjeämnen, förhoppningar och bekymmer för nära och kära, eller av andra behov som upplevs som väsentliga. Det är först efteråt det är möjligt att ta upp Guds ord, kanske genom att läsa en vers ur Bibeln eller en berättelse, men hela tiden i medvetande om det grundläggande budskapet som är Guds personliga kärlek: Gud blev människa och

uppoftade sig själv men lever och erbjuder oss sin frälsning och vänskap. I medvetande om att budskapet är rikare och djupare än vi kan fatta, måste budskapet förmedlas i ödmjukt utbyte och i ett personligt vittnesbörd att alltid vara villig att lära sig. Ibland kan budskapet förmedlas direkt, ibland som ett personligt vittnesbörd eller gest, eller på ett sätt som den helige Ande kan antyda i en given situation. Om det förefaller omdömesgillt och om omständigheterna är de rätta, kan detta broderliga och missionerande möte sluta med en kort bön i anslutning till de frågeställningar som personen eller personerna kan ha gett uttryck för. På detta sätt har de fått en erfarenhet av att ha blivit hörda och förstådda; de vet att deras speciella situation lagts fram inför Gud och att Guds ord verkligen talar till dem i deras liv.

129. Vi måste emellertid inte anse att evangeliets budskap alltid skall förmedlas i förutbestämda och utantill inlärdade formuleringar, eller med särskilda ord som täcker ett absolut oföränderligt innehåll. Detta förmedlande sker på så många olika sätt att det skulle vara omöjligt att beskriva dem alla, eller katalogisera dem, och samtidigt är det Guds folk som, med alla sina åtbörder och tecken, är det kollektiva kommunicerande subjektet. Om evangeliet är inbäddat i en kultur överförs budskapet inte längre bara från person till person. I länder där kristendomen är i minoritet borde lokala kyrkor aktivt främja åtminstone preliminära modeller för inkulturation, men inte utan att uppmuntra var och en av de döpta att förkunna evangeliet. Det yttersta syftet borde vara att evangeliet kan skapa en ny syntes med varje enskild kultur. Predikan måste då anpassas i kategorier från fall till fall. Detta är alltid en långsam process och vi kan vara alltför räddhågsna. Men om vi låter tvivel och farhågor slå ner modet skapar vi inget nytt och fortsätter att vara bekväma med det vi har och gör inga framsteg överhuvudtaget. I det fallet är vi inte aktivt deltagande i de historiska processerna utan blir bara åskådare, samtidigt som Kyrkan stagnerar gradvis.

*De karismatiska gåvorna i en
evangeliserande gemenskaps tjänst*

130. Den helige Ande berikar också hela den evangeliserande Kyrkan med olika karismatiska gåvor. Avsikten med dessa gåvor är att förnya och bygga upp Kyrkan.³² Gåvorna är inte ett tryggt förankrat arv anförtrott åt en mindre grupp att värna om; de är i högre grad gåvor som Anden integrerar i Kyrkans kropp, som dras till Kristus som centrum och som sedan kanaliseras ut i en evangeliserande impuls. Ett säkert tecken på en gåvas autenticitet är dess kyrkliga karaktär och dess förmåga att harmoniskt införlivas i Guds heliga och trofasta folks liv för allas bästa. Något verkligt nytt som åstadkoms av Anden behöver inte överskuggas av andra gåvor och andliga inriktningar för att få sin bekräftelse. Ju mer en karismatisk gåva riktar in sig mot evangeliets hjärta, ju mer kyrklig blir den när den utövas. Det är i kommunion, även när det visar sig kosta på, som en karismatisk gåva visar sig vara autentisk och fruktbarande som mysterium. När hon från denna utgångspunkt svarar på utmaningen, kan Kyrkan stå modell för freden i vår värld.

131. Skiljaktigheter mellan personer och gemenskaper kan ibland visa sig obehagliga, men den helige Ande, som är källan till denna mångfald, kan frambringa något gott ur alla ting och göra dem attraktiva som medel för evangelisation. Mångfalden måste alltid jämkas samman med den helige Andes hjälp; bara han kan lyfta upp mängden mångfald och pluralism och samtidigt vara enande. När vi för egen del eftertraktar mångfald blir vi självtillräckliga, ensamma och splittrande; när vi på liknande sätt försöker skapa enhet bara genom mänsklig beräkning, hamnar vi i en monolitisk likformighet som vi ålägger andra. Detta är inte till någon hjälp i Kyrkans mission.

³² Jfr Andra Vatikanconciliet, Den dogmatiska konstitutionen om Kyrkan, *Lumen Gentium*, 12.

Kulturerna, tanken och utbildningen

132. Förkunnandet av evangeliets budskap i och till olika kulturer innebär också att budskapet förkunnas för yrkesmänniskor, vetenskapsmän och akademiker. Det betyder att tron, förnuftet och vetenskaperna möts för att utveckla nya kontaktytor och argument i frågor om trovärdighet och skapande apologetik³³ med möjligheter till större öppenhet gentemot evangeliet från allas sida. När vissa vetenskapliga och rationella kategorier tas upp i förkunnelsen av budskapet blir dessa kategorier verktyg i evangelisationen och vattnet förvandlas till vin. Det som tas emot har inte bara blivit fritt att användas utan blir ett instrument för Anden, som upplyser och förnyar världen.

133. Att evangelisterna bemödar sig att nå varje person, eller att evangeliet förkunnas till kulturerna i deras helhet räcker inte. En teologi – och då inte bara en pastoralteologi – som står i dialog med andra vetenskaper och mänskliga erfarenheter är synnerligen viktig för den urskiljning som krävs för att på bästa sätt få ut evangeliebudskapet till och i olika kulturella kontexter och grupper.³⁴ I sitt engagemang att evangelisera uppskattar och uppmuntrar Kyrkan teologernas karisma och deras akademiska ansträngningar att komma längre fram i dialogen med kulturernas och vetenskapernas värld. Jag kallar alla teologer att utföra sin tjänst som en del av Kyrkans frälsande mission. De måste emellertid i sitt arbete alltid komma ihåg att Kyrkan och teologin finns till för att evangelisera och inte nöja sig med skrivbordsteologin.

134. Universiteten är utomordentliga miljöer för att precisera och utveckla detta evangelisationsåtagande i ämnessamverkan. De katolska skolorna, som alltid eftersträvar att förena utbildningsarbetet med en klart uttalad förkunnelse av evangeliet, är synnerligen värdefulla resurser för att evangelisera kulturerna, även i de länder

³³ Jfr *Propositio*, 17.

³⁴ Jfr *Propositio*, 30.

och städer där antagonistiska situationer utmanar oss till större kreativitet i sökandet efter lämpliga metoder.³⁵

II Homilian

135. Låt oss nu se närmare på predikningarna inom liturgins ram. Pastorerne är kallade att allvarligt beakta denna uppgift. Jag vill särskilt uppehålla mig vid homilian och hur den förbereds, eftersom så mycket sagts och påpekats om denna viktiga tjänst att det inte är möjligt att bortse från det, och därför vill jag ägna frågan en ganska så minutiös uppmärksamhet. Homilian är måttstocken på en pastors förmåga att kommunicera med sitt folk på ett närstående sätt. Vi vet att de trogna fäster stor vikt vid predikningarna och att både de och deras vigda tjänare lider på grund av homiliorna: lekfolket därför att de måste lyssna på dem, och prästerskapet därför att de måste predika! Det är sorgligt att det skall behöva vara så. Homilian kan i själva verket vara en intensiv och lycklig erfarenhet av den helige Ande och ett trösterikt möte med Guds ord som leder till ständig förnyelse och växande.

136. Låt oss förnya oss, ha förtroende i predikningarna och vara övertygade om att det är Gud som söker nå ut till andra genom predikanten och visar sin makt genom människors ord. Den helige Paulus talar med kraft om behovet av att predika, eftersom Herren önskar nå andra genom våra ord (jfr Rom 10:14–17). Genom sina ord har Herren vunnit människors hjärta; de kom från alla håll för att höra honom (jfr Mk 1:45); hans undervisning förbluffade dem (jfr Mk 6:2) och de kände på sig att han talade med auktoritet (jfr Mk 1:27). Genom sina ord förde apostlarna alla folk till Kyrkans famn (jfr Matt 16:15–20), därför att Kristus »utsåg dem och skickade ut dem att predika« (jfr Mk 3:14).

³⁵ Jfr *Propositio* 27.

Den liturgiska kontexten

137. Det är värt att komma ihåg att »den liturgiska förkunnelsen av Guds ord, särskilt i den eukaristiska församlingen, inte så mycket är tid för meditation och katekes som för dialog mellan Gud och hans folk, en dialog i vilken frälsningens stora gärningar proklameras och förbundets krav ständigt upprepas«. ³⁶ Den homilitiska predikan har särskild betydelse i sin eukaristiska kontext: den överträffar varje form av katekes som den höga stund som leder fram till sakramental kommunion i dialogen mellan Gud och hans folk. Homilian återupptar den dialog Herren redan inlett med sitt folk. Den som predikar måste känna hjärtat i den troende församlingen för att förstå var dess längtan efter Gud är levande och brinnande, men också hur den dialog, som en gång varit full av kärlek, stött på hinder och blivit ofruktbar.

138. En homilia kan inte vara en form av underhållning som den som presenteras av media, men behöver ändå ge liv och mening åt firandet av mässan. Den är sin egen genre, eftersom det är predikan inom ramen för liturgiskt firande; därav följer att den bör vara kort och helst inte likna tal eller föreläsning. En predikant kan möjligen fånga sina lyssnare en hel timme, men i det fallet blir hans ord viktigare än firandet av tron. Om en homilia håller på för länge påverkar den två särdrag i liturgiskt firande, nämligen balans och rytm. När predikan sker inom den liturgiska ramen ingår den i det offer som frambärs till Fadern och i förmedlandet av den nåd Kristus utgjuter under firandet av festen. Kontexten kräver att predikan leder de församlade, och predikanten, till en livsförändrande kommunion med Kristus i eukaristin. Det innebär att predikantens ord måste vara väl avvägda, så att Herren, mer än hans tjänare, blir centrum för uppmärksamheten.

³⁶ Johannes Paulus II, det apostoliska brevet *Dies Domini* (31 maj 1998), 41: AAS 90 (1998), 738–739.

En moders samtal

139. Vi har sagt att Guds folk, genom den helige Andes ständiga inre verkningar, oavbrutet evangeliserar sig självt. Vilken principiell betydelse får det för den som predikar? Det påminner oss om att Kyrkan är en moder och att hon predikar på samma sätt som en moder talar till sitt barn i vetskap om att barnet litar på att det hon lär ut är till barnets eget bästa, eftersom barn vet att de är älskade. Kärlekens anda som råder i en familj är ledande för både moder och barn när de talar med varandra; det är så de lär ut och lär in, upplever tillrättavisningar och förstår mer och mer värdet av det goda. Något liknande sker i en homilia. Samme Ande som inspirerade evangelierna och som agerar i Kyrkan inspirerar också predikanten att höra Guds folks tro och hitta det rätta sättet att predika vid varje eukaristiskt firande. Den kristna predikan finner alltså i människors hjärta och kultur en källa av levande vatten som hjälper predikanten att veta vad som måste sägas och hur det skall sägas. Alldeles som vi alla tycker om att man talar med oss på vårt modersmål, tycker vi som troende om att man talar med oss »med fädernas kultur«, våra fäders språk (jfr 2 Mack 7:21), och vårt hjärta har det lättare att lyssna. Detta språk är ett slags musik som inspirerar uppmuntran, styrka och entusiasm.

140. Det är viktigt att skapa en både moderlig och kyrklig miljö för dialogen mellan Herren och hans folk. Det som spelar in är känslan av närhet till predikanten, om det finns värme i röst och ton, om sättet att tala är opretentiöst och om kroppsspråket uttrycker glädje. Även om homilian ibland kan vara lite tråkig bär den i alla fall frukt, om det finns en sådan där moderlig och kyrklig närvaro. En moders lite tråkiga råd bär ju också i sinom tid frukt i barnens hjärta.

141. Man kan inte ha annat än beundran för de resurser Herren använde för att samtala med sitt folk, uppenbara sitt mysterium för alla och dra vanliga människor till sig med en krävande undervisning på så hög nivå. Jag tror att hemligheten ligger i hur Jesus såg på människor, bortom deras svagheter och misslyckanden: »Var

inte rädd du lilla flock, er fader har beslutat att ge er riket« (Luk 12:32). Jesus predikar i den andan. Fylld av glädje i Anden välsignar han Fadern som drar de minsta till honom: »Jag prisar dig, fader, himlens och jordens herre, för att du har dolt detta för de lärda och kloka och uppenbarat det för dem som är som barn« (Luk 10:21). Herren tycker verkligen om att tala med sitt folk; den som predikar bör sträva efter att förmedla just denna glädje till sina lyssnare.

Ord som sätter hjärtan i brand

142. Dialog är mycket mer än att förmedla sanning. Den uppstår därför att det är roligt att tala och den har något fint att ge dem som uttrycker kärlek till varandra med ordens hjälp. Det är ett berikande som inte består av föremål utan av personer som delar med sig av sig själva i samtal. Ett predikande som bara skulle vara undervisande i moralen eller läran, eller som blir föreläsning i biblisk exeges, avleder uppmärksamheten i den intima kommunikation som uppnås i homilian och som har sakramentsliknande karaktär: »Så bygger tron på förkunnelsen, och förkunnelsen på Kristi ord« (Rom 10:17). Sanningen går hand i hand med skönheten och godheten i homilian. Den förmedlar skönheten i de bilder Herren använder i sin uppmuntran att utöva det goda, fjärran från abstrakta sanningar eller sakliga slutsatser. De trognas minne måste, liksom Marias, överflöda av Guds underbara gärningar. De trogna har omsatt den kärlek de fått i praktisk och glädjefylld gärning. Deras hopp växer i hjärtat och de känner att varje ord i Skriften är gåva innan de är krav.

143. Utmaningen för en inkulturerad predikan består i att förkunna en syntes och inte idéer eller fristående värden. Där syntesen ligger, ligger också hjärtat. Skillnaden mellan att upplysa människor med synteser och med fristående värden liknar skillnaden mellan att vara uttråkad och att vara nitälskande. Den som predikar har den underbara men svåra uppgiften att förena hjärtan som älskar, Herrens hjärta och hans folks. Dialogen mellan Gud och hans folk stärker ytterligare förbundet mellan dem och konsoliderar den utgående

kärlekens band. De troendes hjärtan är i tystnad och låter Gud tala under predikan. Herren och hans folk talar direkt med varandra på tusen sätt utan mellanhänder. Men i homilian vill de att någon är ett tjänande verktyg och uttrycker känslorna på ett sådant sätt att var och en efteråt kan välja hur han eller hon vill fortsätta samtalet. Ordet är i allt väsentligt mellanhand och kräver inte bara de två som står i dialog med varandra utan också en predikant som tar upp detta ord som det är, utifrån övertygelsen »vi förkunnar inte oss själva utan Jesus Kristus: han är herre, och vi är er tjänare för Jesu skull« (jfr 2 Kor 4:5).

144. Att tala ur hjärtat betyder att hjärtat inte bara måste stå i brand utan också vara uppfyllt av uppenbarelsens fullhet och gå på den väg Guds ord har färdats i Kyrkans hjärta och vårt trogna folk genom historien. Denna kristna identitet får oss, som förlorade söner – och Marias älsklingsbarn – att längta efter ännu en omfamning av den barmhärtige Fadern som omfamnat oss i dopet och som väntar på oss i sin härlighet. Att hjälpa vårt folk att känna att de lever mitt i denna dubbla omfamning är den svåra men vackra uppgift den har som predikar evangeliet.

III Förberedelse till predikan

145. Förberedelse till predikan är en så viktig uppgift att utsträckt tid borde ägnas åt studium, bön, reflektion och pastoral kreativitet. Med stor tillgivenhet vill jag stanna upp ett slag här och erbjuda en metod för förberedelserna av predikningar. Några anser nog att dessa förslag är självklara men min bedömning är att det kan vara en hjälp att nämna dem för att betona behovet av kvalitetstid för denna dyrbara tjänst. Det finns pastorer som säger att en sådan förberedelse inte är möjlig på grund av de många uppgifter de skall genomföra; icke desto mindre vågar jag hävda att tillräckligt mycket av den tid man förfogar över personligen och i kommuniteten bör anslås till denna uppgift varje vecka, även om det innebär mindre

tid för andra viktiga göromål. Förtröstan på den helige Ande, som är verksam under homilian, är inte enbart passiv utan aktiv och skapande. Vi måste uppoffra oss själva och all vår förmåga som verktyg (jfr Rom 12:1) i Guds hand. En predikant som inte förbereder sig är inte »andlig«; han är oärlig och tar inte ansvar för de gåvor han fått.

Vördnad för sanningen

146. Efter att ha åkallat den helige Ande är det första steget att ge hela vår uppmärksamhet åt den bibliska texten. Den måste vara grunden för vår predikan. Varje gång vi stannar upp och försöker förstå budskapet i en viss text praktiserar vi »vördnaden för sanningen«.³⁷ Detta är den hjärtats ödmjukhet som upptäcker att ordet alltid är bortom oss, att »vi varken är dess herrar eller ägare utan dess väktare, härolder och tjänare«.³⁸ Denna ödmjuka och respektfulla vördnad för sanningen uttrycker vi genom att ta oss tid att studera texten med största omsorg och helig fruktan för att förvränga den. För att tolka en biblisk text behöver vi vara tålmodiga, lägga allt annat åt sidan och ge tolkningen tid, intresse och odelad uppmärksamhet. Vi måste bortse från allt annat viktigt som tränger sig på och skapa en miljö för koncentration i ostörd ro. Det är meningslöst att försöka läsa en biblisk text om vi är ute efter snabba, lätta och omedelbara resultat. Predikoförberedelser kräver kärlek. Vi ägnar gärna fritt vår tid åt ting och människor vi tycker om och här talar vi om Gud som älskar oss och som vill tala till oss. För denna kärleks skull kan vi ta så mycket tid som behövs, som varje sann lärjunge: »Tala, Herre, din tjänare hör« (1 Sam 3:9).

147. Först av allt måste vi verkligen förstå vad orden vi läst betyder. Här vill jag peka på något som kan tyckas självklart men som ändå inte alltid beaktas: den bibliska text vi studerar är två eller tre tusen år gammal; språket skiljer sig från dagens. Även om vi tycker att vi

³⁷ Paulus VI, *Evangelii Nuntiandi* (8 september 1975), 78; AAS 68 (1976), 71.

³⁸ Ibid.

förstår orden som översatts till vårt eget språk är det inte säkert att vi förstår precis vad den helige författaren velat säga. Den litterära analysen har redskap vi väl känner till: vi noterar upprepade och betonade ord, vi känner igen texters struktur och speciella flöde, vi ser närmare på den roll olika personer spelar och så vidare. Men vårt syfte är inte att förstå varje liten detalj i en text; vår främsta målsättning är att få fram det huvudsakliga budskapet som strukturerar och håller ihop texten. Om predikanten inte gör en extra insats får hans predikan sannolikt varken enhet eller sammanhang; det han vill säga blir bara en anhopning av olika lösa idéer som inte kan inspirera andra. Alltså måste man förstå vilken effekt författaren velat få fram och inte bara hans idéer. Om en text skrivits i syfte att ge tröst får den inte användas för tillrättavisning. Om den skrivits som uppmaning får den inte användas för att lära ut doktrin. Om den skrivits för att undervisa om Gud på något sätt får den inte användas för att förklara olika teologiska opinioner. Om den skrivits som uppmaning till lovprisning eller uppsökande mission, låt oss då inte utnyttja den för att förmedla senaste nytt.

148. För att förstå det centrala budskapet i en text på rätt sätt behöver vi säkerligen se dess samband med hela Bibelns undervisning, så som vi fått ärva den av Kyrkan. Detta är en viktig princip för den bibliska tolkningen att erkänna att den helige Ande inte bara inspirerat en del av Bibeln utan Bibeln i sin helhet och att människor i vissa områden har vuxit i sin förståelse av Guds vilja genom sin personliga erfarenhet. Det förhindrar också felaktiga eller ofullständiga tolkningar som kan strida mot annan undervisning i samma heliga Skrift. Men det betyder inte att vi kan försvaga den tydliga och specifika betoning i en text som vi är kallade att predika över. En av bristerna i långtråkig och verkningslös predikan är just oförmågan att överföra den inneboende kraften i en text som förkunnats.

Ett personifierat ord

149. Den som predikar »bör personligen först och främst göra sig väl bekant med Guds ord. Kunskaper om dess lingvistiska och exegetiska aspekter är inte tillräckliga, hur nödvändiga de än är. Han behöver närma sig ordet med ett läraktigt och bedjande hjärta så att det kan tränga in i hans tankar och känslor på djupet och ge honom ett nytt synsätt«. ³⁹ Det är bra för oss att varje dag och varje söndag förnya vår iver när vi förbereder homilian och rannsaka oss själva för att upptäcka om vi vuxit i kärleken till det ord vi skall predika. Vi bör inte heller glömma bort att »den vigde tjänarens större eller mindre grad av helighet har ett verkligt inflytande på förkunnelsen av ordet«. ⁴⁰ Som den helige Paulus säger, »det är inte människor vi vill vara till lags, utan Gud, som prövar våra hjärtan« (1 Thess 2:4). Om vi verkligen önskar vara de första som hör det ord vi måste predika, kommer det säkerligen förmedlas till Guds trogna folk ty »munnen säger vad hjärtat är fullt av« (Matt 12:34). Söndagens läsningar kommer att genljuda med all sin strålgans i de trognas hjärtan om de redan har genljudit i deras pastors hjärta.

150. Jesus förargades över dessa självutnämnda lärare som krävde mycket av andra och som undervisade om Guds ord utan att ha upplysts själva av det: »De binder ihop tunga bördor och lägger dem på människors axlar, men själva rör de inte ett finger för att rätta till dem« (Matt 23:4). Aposteln Jakob uppmanade: »Mina bröder, bli inte lärare allesammans, ni vet att vi får en strängare dom« (Jak 3:1). Alla som vill predika måste vara de första att låta Guds ord beröra dem djupt och bli inkarnerade i det dagliga livet. På det sättet består predikandet av denna intensiva och fruktbara verksamhet som »förmedlar till andra vad de själva betraktat i tro«. ⁴¹ Innan vi förbereder det vi till slut säger i predikan behöver vi själva, av alla dessa skäl, genomsyras av det ord som också genomsyrar andra, ty

³⁹ Johannes Paulus II, Post-synodal uppmaning *Pastores Dabo Vobis* (25 mars 1992), 26: AAS 84 (1992), 698.

⁴⁰ Ibid., 25: AAS 84 (1992), 696.

⁴¹ S:t Thomas Aquino, *S. Th.* II-II, q. 188, a. 6.

det är ett levande och aktivt ord, som ett svärd »som tränger så djupt att det skiljer själ och ande, led och märg och blottar hjärtats uppsåt och tankar« (Heb 4:12). Detta har stor pastoral betydelse. Också i dag föredrar människor att lyssna till vittnesbörd: de »törstar efter det som är äkta« och »söker förkunnare av evangeliet som talar om en Gud som de själva känner väl, som om de såg honom visa sig«.42

151. Det begärs inte att vi skall vara utan fläck men däremot att vi är i växande och vill växa vidare, när vi vandrar evangeliets väg; vi får aldrig bli slappa i armarna. Det väsentliga är att den som predikar känner sig säker på att Gud älskar honom och att Jesus har räddat honom och att hans kärlek alltid har sista ordet. I kontakt med något så vackert känner han ofta att hans liv inte förhärskar Gud som det borde, och han önskar ärligt få svara upp mer fullt ut till en så stor kärlek. Om han ändå inte tar sig tid att höra Guds ord med öppet hjärta, inte låter det beröra honom i det liv han lever, inte utmanar honom, inte driver på honom och om han inte ägnar tid åt bön med detta ord, kan han inte bli något annat än en falsk profet, ett bedrägeri, en ytlig bedragare. Men om han går med på att han är fattig och vill bli mer engagerad, kan han alltid överlämna sig till Kristus och säga med Petri ord: »Silver och guld har jag inte, men vad jag har, det ger jag dig« (Apg 3:6). Herren vill använda oss som levande, fria och kreativa varelser som låter hans ord nå hjärtat, innan de sänds vidare till andra. Budskapet från Kristus måste tränga igenom predikanten och få honom i sitt grepp, inte bara intellektuellt utan i allt han är. Den helige Ande, som har inspirerat ordet, »agerar i dag, på samma sätt som i Kyrkans begynnelse, i varje evangelist som öppnar sig för honom och låter sig ledas av honom. Den helige Ande lägger ord på hans läppar som han inte själv kunnat finna«.43

42 Paulus VI, *Evangelii Nuntiandi* (8 december 1975), 76: AAS 68 (1976), 68.

43 Ibid., 75: AAS 68 (1976), 65.

Den andliga läsningen

152. Ett särskilt sätt att lyssna till vad Herren vill säga oss i sitt ord och ge oss ny gestalt genom den helige Ande, är det vi kallar *lectio divina*. Vi läser då Guds ord under en stunds bön och öppnar oss för ljus och förnyelse. Att läsa Bibeln under bön är inte något utanför predikantens studium, som syftar till att förstå textens centrala betydelse; det borde tvärtom vara så att man börjar med studiet för att sedan fortsätta och få fram hur samma budskap talar i den egna livssituationen. Den andliga läsningen av en text måste börja med den bokstavliga betydelsen. Annars kan vi lätt få texten att säga det vi tycker passar bra för att använda den som bekräftelse på det vi redan beslutat enligt egna tankegångar. Ytterst skulle detta vara liktydigt med att utnyttja något till sin egen fördel och sedan föra förvirringen vidare till Guds folk. Vi får aldrig glömma bort att »Satan själv uppträder som en ljusets ängel« (2 Kor 11:14) ibland.

153. När man i Guds närvaro ger texten tid för reflektion är det till exempel bra att fråga, »Herre, vad skall den här texten betyda för mig? Vad vill du att jag förändrar i mitt liv genom denna text? Vad är det jag har svårt för i den här texten? Varför är jag inte intresserad av detta? Eller kanske: Vad är det som fånglar mig i den här texten? Det är någonting i det här ordet som sätter mig i rörelse. Vad är det egentligen? Vad attraherar mig? Varför attraherar det mig?« När vi anstränger oss att lyssna till Gud brukar frestelser infinna sig. En sådan är att bekymra sig eller tycka att det känns som en börda och så vända sig bort. En annan vanlig frestelse är att föreställa sig vad texten betyder för andra, och på så sätt undvika att tillämpa den på det egna sättet att leva. Det kan också hända att vi söker efter ursäkter för att spä ut koncentrationen i textens mening. Eller också undrar vi om Gud inte begär för mycket av oss, som om han bad oss om ett beslut som vi inte är förberedda att fatta. För många betyder det slutet på att kunna finna glädje i mötet med Guds ord; men det skulle betyda att man glömmet att ingen är mer tålmodig än Gud vår Fader och att ingen kan vara mer förstående och villig att vänta. Han inbjuder oss alltid att ta ett steg framåt men begär inte ett totalt

svar om vi inte ännu är beredda. Han ber bara i all enkelhet att vi ärligt ser över vårt liv och säger vilka vi är inför honom och hurdana vi är, men också att vi vill fortsätta att växa och vill be honom om det vi ännu inte kan åstadkomma själva.

Lyssna till folket

154. Den som predikar måste också ha ett lyssnande öra till folket och ha en känsla för vad de troende behöver höra. Predikanter måste betrakta ordet i tro men också försöka se och förstå folket i tro. På det sättet lär de känna »vad en viss grupp människor strävar efter, vilka deras tillgångar och begränsningar är, hur de ber, hur kärleken uttrycker sig och hur de ser på livet och världen«, samtidigt som de visar uppmärksamhet mot »det folk de har framför sig, använder sig av deras språk, tecken och symboler och svarar på de frågor de ställer«.44 En predikant behöver kunna knyta en biblisk texts budskap till en mänsklig situation, till en erfarenhet som fordrar ljuset från Guds ord. Att detta är av intresse har ingenting att göra med list eller beräkning; det är djupt religiöst och pastoralt. I grund och botten är det »en andlig känslighet för en läsning av Guds ord i det som händer«,45 och det är något mycket mer än att bara hitta något intressant att säga. Vi söker »det som Herren har att säga i den eller den särskilda situationen«.46 Att förbereda predikan blir – i Andens ljus – en övning i evangelisk urskillningsförmåga i vilken vi försöker känna igen »en kallelse som Gud får att genljuda i själva den historiska kontexten. I denna situation, och också genom den, kallar Gud den som tror«.47

155. I en sådan strävan kan det vara till hjälp att tänka på vardagliga mänskliga erfarenheter. Det kan vara ett möte man gläder sig åt, ett ögonblick av besvikelse, rädsla för ensamhet, medlidande med

44 Ibid., 63: AAS 68 (1976), 53.

45 Ibid., 43: AAS 68 (1976), 33.

46 Ibid.

47 Johannes Paulus II, Postsynodal apostolisk uppmaning, *Pastores Dabo Vobis* (25 mars 1992), 10: AAS 84 (1992), 672.

andras sjukdomar, osäkerhet om framtiden, oro för nära och kära och så vidare. Men vi behöver få en känsla på djupet och bredden för sådant som verkligen påverkar andra människors liv. Det är bra att vara medvetna om att vi aldrig skall svara på frågor som ingen ställer. Det passar sig inte heller att prata om senaste nytt för att väcka folks intresse; det har vi televisionsprogrammen till. Däremot är det möjligt att börja med fakta av något slag, eller en berättelse, så att Guds ord ljuder med kraft när det kallar till omvändelse, tillbedjan, broderligt och engagerat tjänande och så vidare. Ändå är det alltid några som uppmärksammat lyssnar till en predikants kommentarer till aktuella händelser, utan att för den skull ta det som en personlig utmaning.

Homilitiska resurser

156. Det händer att man tror sig kunna vara en god predikant därför att man vet vad som bör sägas men inte tänker på hur det skall sägas, det vill säga, att man inte bryr sig om på vilket sätt predikan skall byggas upp. Man klagar när folk inte hör på eller visar uppskattning, men har kanske inte besvärat sig med att också finna det rätta sättet att presentera budskapet. Låt oss komma ihåg att »evangelisationens innehåll är av uppenbar betydelse men att det sätt på vilket det framförs, och de medel som används, också är viktiga och inte får komma i skymundan«.48 Att ha betänksamheter över valet av uttryckssätt i en predikan är en djupt andlig attityd. Det kommer som ett svar på Guds kärlek när alla de talenter och kreativa gåvor vi fått sätts i missionens tjänst; det pekar samtidigt på en fin och aktiv kärlek till vår nästa, därför att vi gör allt vi kan för att inte erbjuda andra en undermålig produkt. Vi kan till exempel i Bibeln få råd hur vi skall förbereda en predikan, så att den på bästa sätt når människorna: »Fatta dig kort, säg mycket med få ord« (Syr 32:8).

48 Paulus VI, *Evangelii Nuntiandi* (8 december 1975), 40: AAS 68 (1976), 31.

157. Låt oss med bara några exempel överblicka en del praktiska tillgångar som kan berika våra predikningar och göra dem attraktivare. Till det viktigaste hör att lära sig hur bilder kommer till användning i predikan, alltså hur man talar i bilder. Ibland exemplifierar vi för att klarlägga något men vanligtvis inriktar vi oss bara på tankarnas område; bilder hjälper å andra sidan till för att det budskap vi förmedlar skall kunna få ett värde och tas emot. En tilltalande bild skänker förtrogenhet med budskapet och gör det praktiskt, hemvant och vardagligt. En bild man lyckas med gör budskapet njutbart och väcker längtan och viljan att närma sig evangeliet. En bra homilia bör innehålla »en idé, en känsla och en bild«, har en gammal lärare sagt mig en gång.

158. Paulus VI har sagt att »de trogna . . . förväntar sig mycket av en predikan och har stor nytta av den, under förutsättning att den är enkel, tydlig, rättfram och välanpassad«. ⁴⁹ Enkelheten har att göra med det språk vi använder. Det måste vara sådant att folket förstår, annars riskerar vi att tala i tomma intet. Predikanterna använder ofta ord de lärt sig under sina studier och i en miljö av specialister, men som inte hör till lyssnarnas vanliga språk. Sådana ord passar bra i teologi och katekes men för majoriteten kristna är de obegripliga. Den största risken för predikanten är att han blir så van vid sitt eget språk att han tror att alla andra utan vidare förstår det och använder det. Om vi vill anpassa oss till hur folk talar och vill nå dem med Guds ord, behöver vi ha livskontakt med dem och vara kärleksfullt uppmärksamma. Enkelheten och tydligheten är två skilda saker. Vårt språk kan vara enkelt men predikan inte så klar och tydlig. Till slut kan den vara obegriplig därför att den är oorganiserad, saknar logiskt förlopp eller försöker behandla för många olika saker vid ett tillfälle. Vi behöver alltså se till att homilian har en tematisk enhet, har en klar inre ordning med satser som hänger ihop, så att människor lätt följer med predikanten och förstår vad han syftar till.

⁴⁹ Ibid., 43: AAS 68 (1976), 33.

159. Ett annat kännetecken på en bra homilia är att den är positiv. Den handlar inte så mycket om att framhålla det som inte bör göras utan om att föreslå hur vi kan göra det vi gör bättre. Om den ändå pekar på något negativt försöker den i alla fall lyfta fram värden som är positiva och tilldragande, såvida den inte gräver ner sig i klagomål, jämmer, kritik och förebråelser. Att predika positivt betyder alltid att erbjuda hopp, rikta in sig på framtiden och inte lämna oss instängda i negativism. Därför är det mycket bra att präster, diakoner och lekfolk då och då träffas för att ta fram resurser som kan göra predikningarna attraktivare.

IV

Evangelisationen och den djupare förståelsen av kerygmat

160. Herrens missionsbefallning innefattar en kallelse att växa i tron: »Lär dem att hålla alla de bud jag har gett er« (Matt 28:20). Det blir därför uppenbart att den första förkunnelsen kräver fortlöpande formation och mognad. Evangelisationen syftar till en växandets process. Den innebär att Guds plan för varje person och liv tas på allvar. Vi behöver alla växa i Kristus. Evangelisationen skall stimulera längtan efter detta växande så att alla helhjärtat kan säga: »Jag lever, fast inte jag själv, det är Kristus som lever i mig« (Gal 2:20).

161. Denna kallelse till växande skall inte uppfattas exklusivt i termer av läromässig formation. Det är mer en fråga om att »iaktta« allt som Herren visat oss som det rätta sättet att besvara hans kärlek. Tillsammans med dygderna betyder det först och främst alla de nya buden, det första och största av buden, och det bud som identifierar oss som Kristi lärjungar: »Mitt bud är detta: att ni skall älska varandra så som jag har älskat er« (Joh 15:12). Det är uppenbart att de nytestamentliga författarna framför det väsentliga kravet att älska sin nästa varje gång de förmedlar det kristna moraliska budskapet: »ty den som älskar sin medmänniska har uppfyllt lagen ... kärle-

ken vållar inte din nästa något ont. Kärleken är alltså lagen i dess fullhet« (Rom 13:8, 10). Det är den helige Paulus ord. För honom sammanfattar kärleksbudet inte bara lagen utan konstituerar dess hjärta och syfte: »Hela lagen sammanfattas i detta enda bud: Du skall älska din nästa som dig själv« (Gal 5:14). Paulus framställer för sina församlingar det kristna livet som en vandring i växande kärlek: »Och måtte Herren låta er kärlek till varandra och till alla människor bli rik och överflödande« (1 Thess 3:12). På samma sätt uppmanar den helige Jakob de kristna att uppfylla lagen för att inte försumma något bud: »om ni uppfyller lagens kungsbud, det som enligt Skriften lyder: du skall älska din nästa som dig själv« (Jak 2:8).

162. Guds gåva föregår å andra sidan alltid det svar och den tillväxt som sker i steg, eftersom Herren först säger: »Döp dem i Faderns . . . (Matt 28:19). Faderns fria gåva, som gör oss till söner och döttrar, och nådegåvans företrädare (jfr Ef 2:8–9), möjliggör den ständiga helgelse som behagar Gud och ärar honom. På det sättet öppnar vi oss och omdanas i Kristus genom ett liv som levs »efter anden« (Rom 8:5).

Kerymatisk och mystagogisk katekes

163. Utbildning och katekesundervisning får oss att växa. Genom läroämbetet förfogar vi redan över ett antal dokument och kateketisk handledning, utgivna av den Heliga Stolen och olika stiftsledning. Jag tänker särskilt på den apostoliska uppmaningen *Catechesi Tradendae* (1979), den *Allmänna Katekeshandledningen* (1997) och andra dokument vars innehåll inte behöver tas upp här igen. Jag skulle vilja bidra med några synpunkter som jag tycker är av särskild betydelse.

164. I katekeserna har vi åter upptäckt den första förkunnelsens, eller kerygmats, grundläggande roll. Den behöver stå i centrum för all evangelisationsverksamhet och för allt kyrkligt förnyelsearbete. Kerymat är trinitariskt. Andens eld ges i tungoform och för oss till tron på Kristus, som genom sin död och uppståndelse uppenbarar

och förmedlar Faderns oändliga barmhärtighet till oss. Den första förkunnelsen, »Jesus Kristus älskar dig; han gav sitt liv för att frälsa dig; nu lever han vid din sida varje dag för att upplysa dig, styrka dig och befria dig«, måste falla från kateketens läppar om och om igen. Den första förkunnelsen kallas »den första«, inte därför att den kommer i början och sedan glöms eller ersätts av andra viktigare ting. Den är först i kvalitativ bemärkelse, därför att den är den huvudsakliga förkunnelsen, den vi måste höra om och om igen på olika sätt, den man måste förkunna på ett eller annat sätt under hela den kateketiska processen, på varje nivå och i varje ögonblick.⁵⁰ Också av detta skäl måste »prästen – som alla andra medlemmar i Kyrkan – bli mer och mer medveten om att han själv behöver bli evangeliserad kontinuerligt«.⁵¹

165. Det är inte nödvändigt att tycka att kerygmat skall stå tillbaka för vad man anser vara en mer »solid« formation i katekesundervisning. Ingenting är mer solitt, djupt, säkert, meningsfullt och vist än denna initiala förkunnelse. All kristen formation består i att komma djupare in i kerygmat. Det återspeglas hela tiden i det som katekesen förmedlar och är upplysande. Vi kan härigenom få större förståelse för varje ämnes innehåll i katekesen. Det är det budskap som möjliggör ett svar på den längtan efter det oändliga som ligger förborgad i varje människohjärta. Kerygmats innersta fordrar betoning av det nödvändigaste i vår tid. Det måste nämligen vara uttryck för Guds frälsande kärlek som kommer före varje moralisk och religiös förpliktelse från vår sida; det får inte tvinga på sanningen utifrån utan måste appellera till friheten; glädje, uppmuntran, livlighet och en harmonisk jämvikt måste känneteckna den. Den reducerar inte predikan till några lärosatser som kanske är mer filosofiska än evangeliska. Allt detta fordrar av den som förkunnar vissa attityder som fostrar till öppenhet för budskapet. Man måste vara tillgänglig, öppen för dialog, ha tålmod och vara varmt välkomnande på ett fördomsfritt sätt.

⁵⁰ Jfr *Propositio* 9.

⁵¹ Johannes Paulus II, Postsynodal apostolisk uppmaning, *Pastores Dabo Vobis* (25 mars 1992), 26: AAS 84 (1992), 698.

166. En annan kateketisk aspekt som utvecklats under senare år är den mystagogiska initiationen.⁵² Det handlar i princip om två saker: den progressiva erfarenhet av en formation som involverar en hel kommunitet och en förnyad uppskattning av den kristna initiationens liturgiska tecken. Många handböcker och program har ännu inte tagit tillräcklig hänsyn till behovet av en mystagogisk förnyelse som skulle se mycket olika ut beroende på varje kommunitets syn på utbildningsfasen. Katekesen är en förkunnelse av ordet och inriktar sig alltid på just det ordet. Men det behöver en lämplig bakgrund och en attraktiv presentation, talande symboler och något som leder vidare i ett stegvis växande på bredden. Personerna är både lyssnande och svarande på sin gemensamma väg och behöver integreras i alla sina dimensioner.

167. Allt arbete med katekesen vinner på att välja »skönhetens väg« (*via pulchritudinis*).⁵³ Att förkunna Kristus skall tyda på att man tror på honom och följer honom, men inte bara som något som är rätt och sant utan också som något som är vackert och kan fylla livet med ny lyskraft och djup glädje till och med i svåra situationer. Varje uttryck för verklig skönhet kan på så sätt uppskattas fullt ut som en väg till ett möte med Herren Jesus. Detta har ingenting att göra med främjande av en estetisk relativism⁵⁴ som skulle tona ned det oskiljaktiga bandet mellan sanningen, godheten och skönheten, utan snarare med en förnyad uppskattning av skönheten som ett medel för att röra vid människans hjärta och bidra till att den uppståndne Kristi sanning och godhet kan stråla i dess inre. Om vi, som den helige Augustinus säger, bara älskar det sköna⁵⁵ är den människoblivne Sonen, som uppenbarelsen av oändlig skönhet, högst älskvärd och drar oss till sig själv med kärlekens band. En fortbildning i *via pulchritudinis* borde alltså ingå i våra ansträngningar att föra tron vidare. Varje partikularkyrka borde uppmuntra använ-

⁵² Jfr *Propositio* 9.

⁵³ Jfr *Propositio* 20.

⁵⁴ Jfr Andra Vatikanconciliet, Dekretet om Sociala kommunikationsmedel *Inter Mirifica*, 6.

⁵⁵ Jfr *De Musica*, VI, 13, 38: PL 32, 1183–1184; *Confessiones*, IV, 13, 20: PL 32, 701.

dandet av konsten i evangelisationen och bygga på det förgångnas skatter men också ta vara på den stora variationen i samtidens uttrycksformer och så överföra tron på ett nytt »liknelsernas språk«. ⁵⁶ Vi måste vara djärva nog att upptäcka nya tecken och symboler, nya sätt att konkretisera och kommunicera ordet och olika former av skönhet, som får sitt värde i olika kultursammanhang och som inbegriper dessa okonventionella uttrycksformer för skönheten som kanske inte betyder så mycket för dem som evangeliserar, men som ändå visar sig vara särskilt attraktiva för andra.

168. När det gäller katekesundervisningens moraliska komponent är det till hjälp att då och då understryka att vishet, självförverkligande och allt som berikar är tilltalande som levnadsideal, eftersom det främjar troheten till ett evangeliskt liv. Att vi avvisar det onda som riskmoment för ett sådant liv är lättare att förstå i ljuset av ett så positivt budskap. Hellre än att vara experter på olycksbådande förutsägelser, eller buttra domare som vill utrota varje hotbild eller avvikelse, bör vi framstå som glada budbärare med utmanande förslag och som vårdnadshavare för den godhet och skönhet som lyser fram i ett liv av trohet mot evangeliet.

Personligt ledsagande i tillväxtprocesser

169. I en kultur, som paradoxalt nog lider av anonymitet samtidigt som den skamlöst och med makaber nyfikenhet inte kan låta bli att ägna sig åt detaljer i folks liv, måste Kyrkan, när det är nödvändigt, se närmare på andra med sympati. Vigda ämbetsbärare, och andra som arbetar pastoralt, kan i vår värld få Kristi närvaros väldoft, hans närhet och personliga blick, att bli närvarande. Kyrkan måste initiera alla – präster, ordensmedlemmar och lekfolk – i denna »ledsagandets konst«, som lär oss att ta av sandalerna innan vi beträder de andras heliga mark (jfr 2 Mos 3:5). Detta ledsagande måste ha ett

⁵⁶ Benedikt XVI, Tal till genomgången av dokumentären »*Art and Faith*« – *Via Pulchritudinis* (25 oktober 2012); *L'Osservatore Romano* (27 oktober 2012), 7.

stadigt och lugnande tempo. Det måste visa att vi står andra nära och ser på dem med en medkännande blick som också är helande, som befriar och uppmuntrar till ett växande i det kristna livet.

170. Andligt ledsagande måste, fast det kan verka självklart, leda andra allt närmare Gud. Hos honom kan vi nå fram till verklig frihet. Ibland tänker man att man är fri om man kan undvika Gud; man lyckas inte inse att man existentiellt fortsätter att vara föräldralös, hjälplös och hemlös. Man är inte längre pilgrim utan glider runt och fladdrar omkring utan att komma någonstans. Att ledsaga människor i den situationen skulle vara kontraproduktivt om det blev till en slags terapi som stöder självupptagenheten och inte längre är en pilgrimsvandring med Kristus till Fadern.

171. Vi behöver i dag mer än någonsin män och kvinnor som har erfarenhet av att ledsaga andra och vet hur dessa processer som fordrar försiktighet, förståelse och följsamhet till Anden fungerar. De kan skydda fåren från vargarna som annars skulle skingra flocken. Vi behöver öva oss i konsten att lyssna, som är något annat än att bara höra på. Att lyssna i gemensamt samtal är redan det en hjärtats öppenhet som ger en närhet utan vilken ett äkta andligt möte inte kan komma till stånd. När vi lyssnar finner vi lättare det rätta kroppsspråket och orden som visar att vi är mer än vanliga åskådare. Vi kan bara komma in på vägar som leder till verkligt växande när vi visar respekt och lyssnar medkännande. Det är så vi väcker en längtan till det kristna idealet som är en längtan att i fullhet besvara Guds kärlek och få det han har sått i vårt liv att bära frukt. Men detta fordrar alltid det tålamod som den har som verkligen vet vad S:t Thomas Aquino säger till oss: att alla kan ha nåden och kärleken och ändå vackla i utövandet av dygderna på grund av »motstridiga böjelser»⁵⁷, som inte ger med sig. Dygdernas organiska enhet finns med andra ord alltid och av nödvändighet *in habitu*, även om betingelsernas former kan hindra dessa dygdevanor att verka. Av det skälet behövs »en pedagogik som steg för steg leder människor att

57 S. Th., I-II. q. 65, a. 3, ad 2: »*propter aliquas dispositiones contrarias*«.

fullt ut bli delaktiga i mysteriet«. ⁵⁸ Mycket tid och tålmod behövs för att individer skall kunna nå en mognadsnivå som låter dem fatta fria och ansvarstagande beslut. Som den salige Pierre Fabre brukade säga: »Tiden är Guds budbärare«.

172. Den som ledsagar andra måste vara medveten om att varje persons situation inför Gud, och hans eller hennes liv i nåden, är mysterier som ingen utifrån kan ha full vetskap om. Evangeliet uppmanar oss att tillrättavisa andra och hjälpa dem att växa på grundval av det man vet om det objektivt onda i handlingarna (jfr Matt 18:15), men utan att fälla omdömen om skuld och ansvar (jfr Matt 7:1; Luk 6:37). Den som har förmågan att ledsaga avskräcks inte av frustrationer eller farhågor. Han eller hon inbjuder andra att öppna sig för helande, ta fram sin matta, omfamna korset, inte se tillbaka utan går hela tiden framåt för att förkunna evangeliet. Vår personliga erfarenhet av att ha blivit ledsagade och fått stöd, och öppenheten mot dem som ledsagar oss, lär oss att vara tålmodiga och ha medlidande med andra och hitta den rätta vägen för att vinna deras förtroende, deras öppenhet och villighet att växa.

173. Äkta andligt ledsagande börjar alltid och blomstrar i evangelisationsuppdragets tjänande kontext. Paulus relation till Timoteos och Titus exemplifierar detta ledsagande och denna formation som äger rum mitt under en apostolisk verksamhet. När han anförtrot dem uppdraget att stanna kvar i varje stad och »förmåna somliga att inte förkunna avvikande läror« (Tit 1:5; 1 Tim 1:3–5), ger han dem regler för det personliga livet och den pastorala verksamheten. Detta skiljer sig tydligt från varje form av påträngande ledsagande eller avskilt självförverkligande. Missionerande lärjungar ledsagar missionerande lärjungar.

⁵⁸ Johannes Paulus II, *Ecclesia in Asia* (6 november 1999), 20: AAS 92 (2000), 481.

Centrerad i Guds ord

174. Det är inte bara predikningarna som måste få sin näring av Guds ord. All evangelisation grundar sig på det ordet. Vi lyssnar till det, mediterar över det, lever efter det, firar det och vittnar om det. De heliga skrifterna är själva källan till evangelisationen. Följaktligen behöver vi hela tiden öva oss i att lyssna till det. Kyrkan evangeliserar inte om hon inte varaktigt låter sig evangeliseras själv. Guds ord måste oundgängligen »i allt större omfattning finns i hjärtat av varje kyrklig verksamhet«. ⁵⁹ Guds ord ger de kristna näring och styrker dem i det inre, särskilt när de lyssnar till det och firar det i eukaristin. Detta gör det möjligt för dem att vara evangeliets trovärdiga vittnen i det dagliga livet. Vi har sedan långt tillbaka rört oss bortom den gamla motsättningen mellan ordet och sakramentet. Det predikade, levande och effektiva ordet förbereder för mottagandet av sakramentet och i sakramentet uppnår ordet sin maximala verkningsgrad.

175. Studiet av de heliga skrifterna måste vara en öppen dörr för varje troende. ⁶⁰ Det är väsentligt att det uppenbarade ordet radikalt berikar vår kateketiska verksamhet och alla våra ansträngningar att föra tron vidare. ⁶¹ Evangelisation fordrar goda kunskaper om Guds ord, som kallar stift, församlingar och katolska föreningar att vidta åtgärder för att Bibeln ständigt studeras och uppmuntrar till läsning individuellt och gemensamt med bönsens hjälp. ⁶² Vi söker inte Gud blint, eller väntar oss att han skall tala till oss först, ty »Gud har redan talat, och det finns ingenting mer vi behöver veta, som inte har uppenbarats för oss«. ⁶³ Låt oss ta emot det uppenbarade ordets rikaste skatter.

⁵⁹ Benedikt XVI, Postsynodal apostolisk uppmaning, *Verbum Domini* (30 september 2010), 1: AAS 102 (2010), 682.

⁶⁰ Jfr *Propositio* 11.

⁶¹ Andra Vatikankonciliet, Dogmatiska konstitutionen om den gudomliga uppenbarelse, *Dei Verbum*, 21–22.

⁶² Benedikt XVI, Postsynodal apostolisk uppmaning, *Verbum Domini* (30 september 2010), 86–87: AAS 102 (2010), 757–760.

⁶³ Benedikt XVI, Tal under Biskopssynodens första generalförsamling (8 oktober 2012): AAS 104 (2012), 896.

FJÄRDE KAPITLET

Evangelisationens sociala dimension

176. Att evangelisera innebär att göra Guds rike närvarande i vår värld. Ändå är det så att vi i »varje partiell eller fragmentarisk definition som vi använder för att försöka återge vad evangelisation verkligen är i hela sin rikedom, komplexitet och dynamik, riskerar att utarma eller till och med förvränga den«. ¹ Jag skulle vilja att vi nu tillsammans diskuterade det problem jag har med evangelisationens sociala dimension, särskilt därför att det finns en konstant risk att snedvrída evangelisationsuppdragets autentiska och integrerade betydelse, om den sociala dimensionen inte får komma till uttryck på rätt sätt.

I

Kerygmats gemensamma och samhälleliga återverkningar

177. Kerygmat har ett klart och tydligt socialt innehåll: i själva hjärtat av evangeliet finns liv i gemenskap och engagemang med andra. Innehållet i den första förkunnelsen har en omedelbar moralisk innebörd som sammanhänger djupt med den barmhärtiga kärleken.

¹ Paulus VI, *Evangelii Nuntiandi* (8 december 1975), 17: AAS 68 (1976), 17.

Trosbekännelsen och det aktiva bidraget till samhället

178. I vår tro på en Fader som älskar alla män och kvinnor med oändlig kärlek, inser vi att »han därigenom förlämnar dem en oändlig värdighet«. ² Att tro att Guds Son antagit mänsklig gestalt betyder att varje mänsklig person har upptagits i Guds eget hjärta. Att tro att Jesus utgjutit sitt blod för vår skull undanrycker varje tvivel på den gränslösa kärlek som förädlar varje mänsklig varelse. Vår återlösning har en social dimension därför att »Gud i Kristus inte bara återlöser den individuella personen utan också de sociala relationer som finns mellan människor«. ³ Att tro att den helige Ande verkar i var och en innebär att han söker komma in i varje mänsklig situation och alla sociala band. »Den helige Ande kan sägas äga oändlig kreativitet, som är det gudomliga förnuftets egen, och som kan lösa knutar även i de mest komplexa och outgrundliga mänskliga göromål«. ⁴ Evangelisationen skall samverka med denna Andens befriande arbete. Själva Treenighetens mysterium påminner oss om att vi blivit skapade som avbild av denna gudomliga communion, vilket betyder att vi inte kan uppnå fullkomlighet eller frälsning bara genom våra egna ansträngningar. I evangeliets hjärta ser vi den djupa förbindelsen mellan evangelisation och mänskligt framåtskridande, vilken av nödvändighet måste komma till uttryck och utvecklas i allt evangeliserande arbete. Att ta emot denna första förkunnelse, som inbjuder oss att ta emot Guds kärlek och i vår tur älska honom med den särskilda kärlek som är hans gåva, frambringar i vårt liv och våra handlingar ett primärt och fundamentalt svar: att önska, söka och beskydda andras goda ting.

179. Det finns ett samband mellan oss som tar emot frälsningens budskap och äkta broderlig kärlek som inte kan upplösas. Det kommer fram i många bibliska texter som vi gärna borde meditera över för att uppskatta alla dess konsekvenser. Det är ett budskap vi ofta

² Johannes Paulus II, Budskap till de handikappade, Angelus (16 november 1980): *Insegnamenti*, 3/2 (1980), 1232.

³ Påvliga rådet för rättvisa och fred, *Compendium of the Social Doctrine of the Church*, 52.

⁴ Johannes Paulus II, Katekes (24 april 1991): *Insegnamenti*, 14/1 (1991), 853.

tar för givet och kan upprepa nästan mekaniskt utan att därför nödvändigtvis försäkra oss om att det verkligen leder till något konkret i livet och gemenskapen. Detta är både farligt och skadligt för oss ty det är häpnaden och spänningen, ja, ivern för broderlighetens och rättvisans levande evangelium, som går förlorade! Guds ord lär oss att våra bröder och systrar är inkarnationens förlängning för oss: »Sannerligen, vad ni har gjort för någon av dessa minsta som är mina bröder, det har ni gjort för mig« (Matt 25:40). Vårt sätt att behandla andra har en överskridande dimension: »Med det mått ni mäter med skall det mätas upp åt er« (Matt 7:2). Det motsvarar den barmhärtighet Gud har visat oss: »Var barmhärtiga, så som er fader är barmhärtig. Döm inte, så skall ni inte bli dömda. Förklara ingen skyldig, så skall ni inte dömas skyldiga. Frikänn, så skall ni bli frikända. Ge, så skall ni få ... med det mått som ni mäter skall det mätas upp åt er« (Luk 6:36–38). Vad dessa stycken klargör är den absoluta prioriteten i »att gå ut ur oss själva till våra bröder och systrar«. Det är ett av de två stora buden som är grund för varje moralisk norm och samtidigt det tydligaste tecknet på en klok andlig tillväxt som svar på Guds fullständigt fria gåva. Av detta skäl »är kärlekens tjänst också ett konstituerande element i Kyrkans mission och ett outhärligt uttryck för vad hon djupast är«. ⁵ I själva sin natur är Kyrkan missionerande; hon överflödar i effektiv kärlek och i ett medlidande som förstår, stödjer och främjar.

Det himmelska konungariket och dess utmaningar

180. Det blir tydligt genom läsningen av den heliga Skrift att evangeliet inte bara handlar om vår personliga relation till Gud. Det kärleksfulla svaret till Gud bör inte heller bara förstås som ett samlande på hög av små personliga insatser för människor i nöd, som ett slags barmhärtighetsverk »à la carte«, eller en serie handlingar vars syfte bara är att lätta på samvetet. Evangeliet handlar om Guds rike (jfr

⁵ Benedikt XVI, Motu Proprio *Intima Ecclesiae Natura* (11 november 2012): AAS 104 (2012), 996.

Luk 4:43); det handlar om att älska Gud som råder i vår värld. I samma utsträckning som han råder inom oss blir samhällslivet en yttre ram för den universella broderligheten, rättvisan, freden och värdigheten. Både den kristna predikan och det kristna livet skall alltså ha ett inflytande på samhället. Vi söker Guds rike: »Sök först hans rike och hans rättfärdighet, så skall ni få allt det andra också« (Matt 6:33). Jesu sändning inviger hans Faders rike; han befäller sina lärjungar att förkunna den goda nyheten att »himmelriket är nära« (Matt 10:7).

181. Konungariket, som alltid är närvarande och växer mitt ibland oss, är engagerande på alla nivåer i vårt väsen och en påminnelse om den urskillningens princip som påven Paulus VI tillämpade på all verklig utveckling: den måste vara inriktad på »alla människor och på hela människan«. ⁶ Vi vet att »evangelisationen inte skulle vara fullständig om den inte tog hänsyn till det hela tiden pågående samspelet mellan evangeliet och människans personliga och sociala konkreta liv«. ⁷ Detta är principen om det inneboende universella i evangeliet, ty Fadern vill att varje man och kvinna når frälsningen och hans frälsningsplan består i »att sammanfatta allting i Kristus, allt i himlen och på jorden« (Ef 1:10). Vårt mandat är att »gå ut överallt i världen och förkunna evangeliet för hela skapelsen« (Mk 16:15), »ty skapelsen väntar otåligt på att Guds söner skall uppenbaras« (Rom 8:19). Här hänvisar »skapelsen« till varje aspekt av mänskligt liv; följaktligen »har uppdraget att förkunna den glada nyheten om Jesus Kristus en universell destination. Dess mandat att utöva den barmhärtiga kärleken omsluter alla dimensioner av mänsklig existens, alla individer, alla områden för gemensamt liv och alla folk. Inget mänskligt kan vara det främmande«. ⁸ Det sanna kristna hoppet, som söker det eskatologiska konungariket, genererar alltid historia.

⁶ Encyklikan *Populorum Progressio* (16 mars 1967), 14: AAS 59 (1967), 264.

⁷ Paulus VI, Apostolisk uppmaning *Evangelii Nuntiandi* (8 december 1975), 29: AAS 68 (1976), 25.

⁸ Jfr De latinamerikanska och karibiska biskoparnas Femte Generalkonferens, *Aparecida Document*, 29 juni 2007, 380.

Kyrkans undervisning i de sociala frågorna

182. Kyrkans undervisning beträffande situationer som uppstår under vissa omständigheter är föremål för ytterligare ny och viktig bedömning. Här kan finnas öppenhet för diskussion, men, utan att ge sken av att gå in på detaljer, kan vi ändå inte låta bli att vara konkreta, för att viktiga sociala principer inte blir förenklade generaliseringar som ingen kan invända mot. Vi behöver dra praktiska slutsatser, så att de »får större inverkan på det komplexa i nu aktuella situationer«.⁹ När Kyrkans pastorer tar del av resultaten av olika vetenskaper har de rätt att uttala uppfattningar om allt som påverkar människors liv, eftersom evangelisationsuppgiften medför och fordrar ett helhetsfrämjande av varje mänsklig varelse. Det går inte längre att hävda att religionen måste begränsas till den privata sfären och att den finns bara för att förbereda själarna för himlen. Vi vet att Gud vill att hans barn skall vara lyckliga också i denna värld, och att han »skänker oss allt vi behöver« (1Tim 6:17) för att alla skall kunna komma i åtnjutande av det. Härav följer att den kristna omvändelsen kräver att vi särskilt granskar de områden och aspekter i livet som är »relaterade till den sociala ordningen och till strävan efter det gemensamma goda«.¹⁰

183. Ingen kan följaktligen kräva att religionen måste förvisas till det personliga livets inre helgedom, utan inflytande över det samhälls- och nationella livet och utan omsorgen för de civila institutionernas sunda tillstånd, eller utan rätten att framföra uppfattningar om händelser som påverkar samhället. Vem skulle kunna kräva att man stängde in den helige Franciskus eller den saliga moder Teresa av Calcutta i en kyrka och tystade ner deras budskap? De skulle aldrig själva gå med på det. En äkta tro – som aldrig är bekväm eller en helt personlig sak – för alltid med sig en djup önskan att förändra världen och föra värderingar vidare för att överlämna jorden i ett bättre tillstånd än den befann sig i när vi först fann den.

⁹ Påvliga rådet för rättvisa och fred, *Compendium of the Social Doctrine of the Church*, 9.

¹⁰ Johannes Paulus II, Postsynodal apostolisk uppmaning *Ecclesia in America* (22 januari 1999), 27: AAS 91 (1999), 762.

Vi älskar denna storslagna planet som Gud har satt oss på, och vi älskar den mänskliga familjen som bor här, med alla sina tragedier och stridigheter, förhoppningar och strävanden, starka sidor och svaga. Jordan är vårt gemensamma hem och vi är alla bröder och systrar. Om det nu är så att »den rättvisa ordningen av samhälle och stat är politikens centrala ansvar«, kan Kyrkan inte och får inte »stå kvar på sidan i kampen för rättvisan«. ¹¹ Alla kristna är, tillsammans med sina pastorer, kallade att visa omsorg för uppbyggandet av en bättre värld. Detta är väsentligt, ty Kyrkans sociala tanke är primärt positiv: den erbjuder förslag, den arbetar för förändringar och pekar i den betydelsen på det hopp som fötts i Jesu kärleksfulla hjärta. Kyrkans sociala tanke »förenar samtidigt sitt eget engagemang med andra kyrkors och kyrkliga gemenskapers arbete på det sociala området. Det kan ske på en läromässig reflektionsnivå eller på en praktisk nivå«. ¹²

184. Detta är varken rätt tid eller plats att i detalj undersöka de många allvarliga sociala frågor som påverkar världen av i dag, och som jag har behandlat i det andra kapitlet. Denna uppmaning är inte ett socialt dokument, och för att reflektera över dessa olika teman har vi ett mycket lämpligt arbetsredskap i Kyrkans sociallära, som jag varmt rekommenderar för användning och studium. För övrigt har varken påven eller Kyrkan monopol på tolkningen av sociala realiteter eller på förslag till lösningar till dagens aktuella problem. Här kan jag upprepa påven Paulus VI:s insiktsfulla iakttagelse: »Inför så många varierande situationer är det svårt för oss att uttala ett samlat budskap och lägga fram en lösning som är universellt giltig. Det är inte vår ambition och inte heller vår mission. Det åligger de kristna gemenskaperna att objektivt analysera den situation som är utmärkande för deras eget land«. ¹³

¹¹ Benedikt XVI, encyklikan *Deus Caritas Est* (25 december 2005), 28: AAS 98 (2006), 239–240.

¹² Pävlige rådet för rättvisa och fred, *Compendium of the Social Doctrine of the Church*, 12.

¹³ Det apostoliska brevet *Octogesima Adveniens* (14 maj 1971), 4: AAS 63 (1971), 403.

185. I det följande har jag för avsikt att koncentrera mig på två stora frågor som slår mig som fundamentala vid denna tid i historien. Jag tänker behandla dem utförligt, därför att jag tror att de kommer att forma mänsklighetens framtid. Dessa teman är först de fattigas införlivande i samhället och sedan det andra, freden och den sociala dialogen.

II

De fattiga skall vara delaktiga i samhället

186. Det är vår tro på Kristus, som blev fattig och alltid var nära de fattiga och de utstötta, som gör att vi undrar hur utvecklingen i samhället skall kunna integrera samhällets mest försummade medlemmar.

När vi är förenade med Gud hör vi en vädjan

187. Varje kristen individ och varje gemenskap är kallade att vara Guds redskap för de fattigas befrielse, för att främja deras sak och möjliggöra deras fulla delaktighet i samhället. Detta fordrar att vi är läraktiga och uppmärksamma på deras rop och kommer till deras hjälp. Det räcker att vi bara tittar lite grann i Skrifterna för att se hur vår nåderike Fader vill höra de fattigas rop: »Jag har noga sett mitt folks betryck i Egypten, och jag har hört hur de ropar över sina plågare. Jag vet vad de måste lida. Därför har jag stigit ned för att rädda dem ... jag vill sända dig någon ... « (jfr 2 Mos 3:7–8, 10). Vi ser också hur han bekymrar sig över deras behov: »Men Israels barn ropade till Herren, och Herren lät då bland dem en räddare framträda ... « (Dom 3:15). Om vi som är Guds öron för att höra de fattiga täpper till öronen för denna vädjan, handlar vi mot Faderns vilja och plan: denna stackars människa »kan då ropa över dig till Herren, och då kommer synd att vila över dig« (5 Mos 15:9). En brist på solidaritet med hans eller hennes behov påverkar direkt förhållandet till Gud: »ty om han förbannar dig i din själs

bitterhet skall hans skapare höra hans bön« (Syr 4:6). Den gamla frågan återkommer alltid: »Om någon som har vad han behöver här i världen ser sin broder lida nöd men stänger sitt hjärta för honom, hur kan då Guds kärlek förbli i honom?« (1 Joh 3:17). Låt oss komma ihåg hur aposteln Jakob talar rakt på sak om de förtrycktas rop: »Lönen till arbetarna som bärgade skörden på era ägor har ni undanhållit. Den skriar till himlen, och skördefolkets rop har nått Herren Sebaots öron« (5:4).

188. Kyrkan har insett att behovet att ta till sig denna vädjan, som själv fötts genom nådens frigörande verk inom var och en av oss och som alltså inte är en fråga om mission reserverad för bara några få: »Ledd av barmhärtighetens evangelium och kärleken till mänskligheten hör Kyrkan ropet om rättvisa och har avsikten att svara med hela sin kraft«. ¹⁴ I detta sammanhang kan vi förstå Jesu befallning till sina lärjungar: »Ge dem något att äta, ni själva« (Mk 6:37): det betyder att arbeta för att eliminera fattigdomens strukturella orsaker och främja de fattigas integrerade utveckling tillsammans med små dagliga solidaritetshandlingar för att möta de verkliga behov vi möter. Ordet »solidaritet« är lite utslitet, och ibland inte riktigt förstått, men det hänvisar till något mer än några få sporadiska generösa handlingar. Det förutsätter att nya tankegångar kommer fram som yttrar sig i termer av gemenskap och livets prioritet för alla, framför en tilldelning av förnödenheter för ett fåtal.

189. Solidariteten är en spontan reaktion från deras sida som inser att ägandets sociala funktion och varors universella slutmål är realiteter som kommer före det privata ägandet. Den privata äganderätten till varor rättfärdigas av behovet att skydda dem och föröka dem, så att de bättre kan tjäna det gemensamma goda; av det skälet måste solidariteten levas som ett beslut att ge de fattiga det som tillhör dem tillbaka. När de omsätts i praktiken kan vanan och övertygelsen att tillämpa solidaritet öppna vägen till ett förverkligande av andra

¹⁴ Troskongregationen, Instruktionsen *Libertatis Nuntius* (6 augusti 1984), XI, 1: AAS 76 (1984), 903.

strukturella förändringar. Att förändra strukturer utan att generera nya övertygelser och attityder är bara en garanti för att samma strukturer, förr eller senare, blir korrupta, repressiva och ineffektiva.

190. Ibland handlar det om att höra ropet från hela folk, jordens fattigaste folk, eftersom »freden inte grundas bara på respekten för mänskliga rättigheter, utan också på respekten för folkens rättigheter«. ¹⁵ Sorgligt nog kan till och med de mänskliga rättigheterna användas för att rättfärdiga ett orimligt försvar av enskilda rättigheter eller de rikastes rättigheter. Med all respekt för varje nations autonomi och kultur, får vi inte glömma bort att planeten hör till hela mänskligheten och är avsedd för hela mänskligheten; blotta faktum att människor ibland föds på platser med färre resurser eller lägre utvecklingsgrad rättfärdigar inte det förhållandet att de lever med mindre värdighet. Det måste sägas igen att »de bättre lottade borde avstå en del av sina rättigheter för att generöst ställa sina tillgångar i de andras tjänst«. ¹⁶ För att begripligt tala om våra egna rättigheter behöver vi bredda vårt perspektiv och höra andra folks och andra regioners vädjan, och inte bara vårt eget lands. Vi behöver växa i en solidaritet som »skulle tillåta alla folk att bli sitt ödes hantverkare«, ¹⁷ eftersom »varje person är kallad till självförverkligande«. ¹⁸

191. På alla platser och under alla omständigheter är de kristna, med hjälp av sina pastorer, kallade att höra de fattigas rop. Brasiliens biskopar har värtaligt påpekat detta: »Vi önskar ta upp det brasilianska folkets glädjeämnen och förhoppningar, svårigheter och sorger, särskilt deras som bor i *barrios* och på landet – de utan egen mark, de hemlösa, de som saknar mat och sjukvård – till nackdel för deras rättigheter. Vi har sett deras fattigdom, hört deras rop och

¹⁵ Påvliga rådet för rättvisa och fred, *Compendium of the Social Doctrine of the Church*, 157.

¹⁶ Paulus VI, Det apostoliska brevet *Octogesima Adveniens* (14 maj 1971), 23: AAS 63 (1971), 418.

¹⁷ Paulus VI, Encyklikan *Populorum Progressio* (26 mars 1967), 65: AAS 59 (1967), 289.

¹⁸ *Ibid.*, 15 AAS 59 (1967), 265.

fått veta hur de lider och är skandaliserade, därför att vi vet att det finns mat till alla och att hungern är en följd av dålig distribution av varor och inkomster. Problemet förvärras i praktiken av det allmänna slöseriet». ¹⁹

192. Ändå önskar vi mer än detta; vår dröm stiger högre. Det är inte bara säkerställande av mat och dryck vi talar om, eller »försörjning till livs under värdiga former« för alla, utan också om deras »generella välfärd och levnadsstandard«. ²⁰ Detta innebär skola, sjukvård och framför allt plats i arbetslivet, för det är genom fritt, kreativt, aktivt och ömsesidigt stödande arbete som mänskliga varelser uttrycker och förhöjer värdigheten i sina liv. En rättvis lön gör det möjligt att få tillräcklig tillgång till alla de förnödenheter som är avsedda för allas gemensamma användande.

*Om vi inte är trogna mot evangeliet,
löper vi vår bana förgäves*

193. När vi rörs på djupet av andras lidanden inkarnerar vi plikten att höra de fattigas rop. Låt oss lyssna till vad Guds ord lär oss om barmhärtigheten och hjälpa detta ord att genljuda i Kyrkans liv. Evangeliet säger till oss: »Saliga är de barmhärtiga, de skall möta barmhärtighet« (Matt 5:7). Aposteln Jakob lär att barmhärtigheten skall rättfärdiga oss på den dag då Gud dömer: »Tala och handla så som den som skall dömas efter frihetens lag. Domen blir obarmhärtig över den som inte har varit barmhärtig, men barmhärtigheten triumferar över domen« (Jak 2:12–13). Här är Jakob trogen den finaste traditionen i judisk spiritualitet efter försörjningen, som särskilt betonade barmhärtighetens frälsande värde: »Utplåna din synd genom att göra gott och din skuld genom barmhärtighet mot de fattiga, så kan din lycka bestå« (Dan 4:24). Vishetslitteraturen

¹⁹ Conferência Nacional Dos Bispos Do Brazil, *Exigencias evangelicas e éticas de superação da miséria e da fome*, (April 2002), Introduction, 2.

²⁰ Johannes XXIII, Encyklikan *Mater et Magistra* (15 maj 1961), 3: AAS 53 (1961), 402.

ser allmosorna som ett konkret utövande av barmhärtighet mot dem som lider nöd: »Ty allmosor räddar från döden och renar från alla synder« (Tob 12:9). Idén uttrycks med ännu större grafisk skärpa av Jesus Syrak: »Vatten släcker flammande eld, och allmosor utplånar synder« (Syr 3:30). Samma syntes kommer fram i Nya testamentet: »Framför allt skall ni älska varandra hängivet, ty kärleken gör att många synder blir förlätna« (1 Pet 4:8). Denna sanning har haft stort inflytande på kyrkofäderna och bidragit till ett profetiskt, motkulturellt motstånd i kontakt med den självcentrerade hedonismen eller hedendomen. Vi kan dra oss ett enda exempel till minnes: »Om vi skulle hotas av eld skulle vi säkert springa efter vatten för att släcka elden . . . om, på samma sätt, en syndens gnista skulle flamma upp i vår halm, och det då skulle oroa oss, skulle vi jubla var gång vi fick tillfälle att utföra ett barmhärtighetsverk, som om en källa öppnade sig framför oss så att elden kunde släckas«. ²¹

194. Detta budskap är så klart och rakt på sak, så enkelt och välta-
ligt, att ingen kyrklig tolkning har rätt att relativisera det. Kyrkans
reflektion över dessa texter borde inte fördunkla eller försvaga deras
kraft, utan uppmana oss att acceptera det som texterna uppmanar
till med mod och iver. Varför komplicera något som är så enkelt?
Det finns konceptuella verktyg för att komma i närmare kontakt
med de realiteter de försöker förklara, och inte för att distansera
oss från dem. Detta är särskilt fallet med de bibliska uppmaningar
som med sådan kraft kallar oss till broderlig kärlek, till ödmjuk och
generös tjänst, till rättvisa och barmhärtighet mot de fattiga. Jesus
har lärt oss detta sätt att se på andra genom sina ord och handlingar.
Så varför låta molnen skymma en klar himmel? Vi måste inte helt
enkelt oroa oss mer för att hamna i misstag i läran än för att vara
trogna denna vishetens upplysta livsväg. Ty »de som försvarar orto-
doxin anklagas ibland för passivitet, eftergivenhet eller klandervärd
delaktighet i oacceptabla och orättvisa situationer och politiska re-
gimer som förlänger dem«. ²²

21 S:t Augustinus, *De Catechizandis Rudibus*, I, XIX, 22: PL 40, 327.

22 Troskongregationen, instruktionen *Libertatis Nuntius* (6 augusti 1984), XI, 18:
AAS 76 (1984), 907-908.

195. När den helige Paulus närmade sig apostlarna i Jerusalem insåg han att det viktigaste kriteriet för den äkthet de presenterade var att han inte skulle glömma de fattiga (jfr Gal 2:10). Han var rädd »för han ville inte slita, eller ha slitit förgäves« (jfr Gal 2:2). Denna viktiga princip, nämligen att Paulus församlingar inte skulle falla till föga för hedningarnas självcentrerade livsstil, är lika aktuell i dag i en ny växande självcentrerad hedendom. Vi kanske inte alltid reflekterar tillräckligt över evangeliets skönhet, men det finns ett tecken som vi aldrig borde sakna: ställningstagandet för de minsta, dem som samhället kastar ut.

196. Ibland visar det sig att vi kan vara tröga och hårdhärtade; vi glömmar lätt, blir distraherade och sveps med av nutidssamhällets omåttliga utbud av konsumtions- och förströelsemöjligheter. Detta leder till en slags alienation på alla nivåer, ty »ett samhälle blir alienerat när dess sociala organisationsform, produktionen och konsumtionen, gör det svårare att utge sig själv som gåva och etablera solidaritet mellan människor«.²³

En särskild plats för de fattiga i Guds folk

197. Guds hjärta har en särskild plats för de fattiga, i så hög grad att han själv »blev fattig« (2 Kor 8:9). Hela frälsningshistorien bär de fattigas närvaro som ett kännemärke. Frälsningen kom till oss från ett »ja« som uttalades av en ödmjuk jungfru från en liten stad i utkanten av ett stort imperium. Frälsaren föddes i en krubba omgiven av djur, som barnen i fattiga familjer; han frambars i templet tillsammans med två turturduvor som offrades av dem som inte hade råd att offra ett lamm (jfr Luk 2:24; 3 Mos 5:7); han uppfostrades i ett vanligt arbetarhem och arbetade med sina bara händer för sitt levebröd. När han började predika konungariket följde skaror av egendomslösa honom, som en illustration till hans ord: »Herrens

²³ Johannes Paulus II, Encyklikan *Centesimus Annus* (1 maj 1991), 41: AAS 83 (1991), 844-845.

ande är över mig, ty han har smort mig att frambära ett glädjebud till de fattiga« (Luk 4:18). Han förvissade dem som tyngdes av sorger och var krossade av fattigdomen att Gud har en särskild plan för dem i sitt hjärta: »Saliga är ni som är fattiga, er tillhör Guds rike« (Luk 6:20); han gjorde sig till en av dem: »Jag var hungrig och ni gav mig att äta«, och han lärde dem att barmhärtighet mot alla dessa är nyckeln till himlen (jfr Matt 25:35 f).

198. För Kyrkan är ställningstagandet för de fattiga primärt en teologisk kategori snarare än en kulturell, sociologisk eller filosofisk kategori. Gud visar de fattiga »sin första barmhärtighet«.²⁴ Denna gudomliga förkärlek har konsekvenser för alla kristnas liv, eftersom vi är kallade att »låta det sinnelag råda hos oss som också fanns hos Kristus Jesus« (jfr Fil 2:5). Inspirerad av detta har Kyrkan valt ett ställningstagande för de fattiga som förstås som en »särskild form av förtur i utövandet av den kristna barmhärtighet som hela kyrkliga traditionen vittnar om«.²⁵ Detta ställningstagande är – som Benedikt XVI har lärt – »underförstådd i vår kristna tro på en Gud som blivit fattig för vår skull, så att han kunde berika oss med sin fattigdom«.²⁶ Det är därför jag vill ha en kyrka som är fattig och för de fattiga. Det är inte bara det att de har del i *sensus fidei* utan också att de i sina svårigheter känner Kristi lidande. Vi behöver bli evangeliserade av dem. Den nya evangelisationen är en inbjudan att ta till sig den frälsande kraften i deras liv och sätta dem mitt på Kyrkans pilgrimsväg. Vi är kallade att finna Kristus i dem, låta deras orsakssammanhang få vår röst, men också att bli deras vänner, lyssna till dem, tala för dem och omfamna den hemlighetsfulla vishet som Gud önskar dela med oss genom dem.

24 Johannes Paulus II, Homilia under mässan för folkens evangelisation i Santo Domingo (11 oktober 1984), 5: AAS 77 (1985), 358.

25 Johannes Paulus II, Encyklikan *Sollicitudo Rei Socialis* (30 december 1987), 42 : AAS 80 (1988), 572.

26 Tal vid öppningssessionen för De latinamerikanska och karibiska biskoparnas femte generalkonferens, (13 maj 2007), 3: AAS 99 (2007), 450.

199. Vi åtar oss inte aktiviteter eller program uteslutande för att främja eller assistera; det som den helige Ande mobiliserar är inte en oregerlig aktivism utan framför allt ett uppmärksamt sätt att betrakta den andre »som i viss mening ett med oss själva«. ²⁷ Denna kärleksfulla uppmärksamhet är början till verklig omtanke för deras person, vilket inspirerar mig att effektivt se till deras goda. Detta medför uppskattning av de fattiga i deras godhet, deras livserfarenhet, deras kultur och sättet att leva trons liv. Sann kärlek är alltid kontemplativ och öppnar oss för att tjäna de andra, inte av nödvändighet eller fåfänga, utan snarare därför att han eller hon har drag av skönhet utöver utseendet i sig: »Den kärlek vi känner leder oss till att vilja erbjuda honom eller henne någonting utan motprestation«. ²⁸ Den fattiga personen »är«, när den är älskad, »uppskattad som varande av stort värde«, ²⁹ och det är detta som gör att ställningstagandet för de fattiga skiljer sig från all annan ideologi och från varje försök att exploatera de fattiga för sina egna syften eller för politiska syften. Det är bara genom att stå på fast grund i verklig och uppriktig närhet som vi på rätt sätt kan göra sällskap med de fattiga på deras befrielseväg. Det är det enda sättet att »få de fattiga att känna sig hemma i varje kristen gemenskap. Skulle inte detta vara den största och effektivaste förkunnelsen av den goda nyheten om konungariket?« ³⁰ Utan detta ställningstagande för de fattiga, som måste ges företräde, skulle »förkunnelsen av evangeliet riskera att missförstås eller dränkas i den ocean av ord som dagligen uppslukar oss i vår tids masskommunikationssamhälle«. ³¹

200. Eftersom denna uppmaning vänder sig till medlemmar i den Katolska kyrkan vill jag, med beklagande, säga att den värsta diskriminering som de fattiga får lida av är frånvaron av själavård. Den stora majoriteten fattiga är på ett särskilt sätt öppna för tron; de

²⁷ S:t Thomas Aquino, *S. Th.*, II-II, q. 27, a. 2.

²⁸ *Ibid.*, I-II, q. 110, a. 1.

²⁹ *Ibid.*, I-II, q. 26, a. 3.

³⁰ Johannes Paulus II, Apostoliskt brev *Novo Millennio Ineunte* (6 januari 2001), 50: AAS 93 (2001), 303.

³¹ *Ibid.*

behöver Gud och vi får inte misslyckas med att ge dem hans vänskap, välsignelse, ord, firande av sakramenten och en resa i växande och mognad i tron. Det ställningstagande för de fattiga som vi ger företrädere måste framför allt översättas i en religiös omvårdnad som ger dem privilegier och företrädere.

201. Ingen kan säga att de inte kan stå nära de fattiga därför att deras livsstil kräver mer uppmärksamhet på andra områden. Många inom akademiska, affärs- eller högutbildade kretsar, ja, till och med kyrkliga, gör ofta sina ursäkter hörda på det sättet. Visserligen är det de trogna lekmännens grundläggande kallelse och mission att sträva efter att jordiska realiteter och all mänsklig aktivitet omformas av evangeliet,³² men ingen av oss kan mena att vi är undantagna från engagemang för de fattiga och för social rättvisa: »Andlig omvändelse, intensiteten i kärleken till Gud och medmänniskan, iver för rättvisan och freden och förståelse för evangeliet för de fattiga och fattigdomen, förväntas av alla.«³³ Jag är rädd för att dessa ord kommer att ge upphov till kommentarer eller diskussioner utan verkligt märkbar effekt. Med detta sagt litat jag på alla kristnas öppenhet och beredskap, och jag ber er, som en gemenskap, att söka kreativa sätt att ta emot denna förnyade uppmaning.

Ekonomierna och inkomstfördelningen

202. Behovet att få en lösning på fattigdomens strukturella orsaker kan inte skjutas på framtiden, inte bara av de pragmatiska skälen att tiden är knapp för samhället att finna en god ordning, utan därför att samhället måste botas från en sjukdom som försvagar det och skapar frustration och som bara kan leda till nya krissituationer. Valfärdsprojekt som svarar upp till brådskande behov bör betraktas enbart som tillfälliga åtgärder. Så länge de fattigas problem inte löses radikalt genom ett förkastande av marknadens och finans-

³² Jfr *Propositio* 45.

³³ Troskongregationen, instruktionen *Libertatis Nuntius* (6 augusti 1984), XI, 18: AAS 76 (1984), 908.

spekulationernas absoluta autonomi, och genom att ta upp kampen mot ojämlikhetens strukturella orsaker,³⁴ kommer man inte att finna någon lösning på världens problem, eller några andra problem överhuvud taget. Ojämlikheten är roten till sociala sjukdomar.

203. Den mänskliga personens värdighet och strävan efter det gemensamma goda är angelägenheter som borde utforma all ekonomisk politik. Ibland förefaller de emellertid bara vara tillägg som importerats utifrån för att fylla ut en politisk diskurs som saknar perspektiv eller planering för en verklig och integrerad utveckling. Det är så många ord som är besvärliga att hantera! När frågan om etiken ställs, när man återoppar den globala solidariteten, när fördelningen av varor och tjänster nämns, när man hänvisar till skyddet för arbetet och försvarar de maktlösa värdighet, när man anspelar på Gud som fordrar engagemang för rättvisan, blir det tröttsamt. Vid andra tillfällen utnyttjas orden i en retorik som minskar deras värde. Vardagslikgiltigheten inför sådana frågor gör livet, och det vi säger med ord, tomt på mening. Affärsverksamhet är en livsuppgift, och en fin sådan, under förutsättning att de som ägnar sig åt den ser en större mening i livet som utmanande; detta gör det möjligt för dem att verkligen vara till tjänst för det gemensamma goda genom att sträva efter en ökning av denna världens varor och tjänster och göra dem tillgängliga för alla.

204. Vi kan inte längre lita på marknadens osedda krafter och osynliga hand. Tillväxt i rättvisa kräver mer än ekonomisk tillväxt, trots att den förutses: det kräver beslut, program, mekanismer och processer som är särskilt inriktade på bättre inkomstfördelning, inrättande av centra för anställningsintroduktion och integrerat främjande av de fattiga som når längre än en enkel välfärdsmentalitet. Det är mig fjärran att föreslå en ansvarslös populism, men ekonomiskt kan vi inte införa åtgärder som är skadliga, som att försöka öka vinster genom att reducera arbetskraften och därigenom göra antalet utanförstående ännu större.

³⁴ Detta innebär ett engagemang för »att eliminera den globala ekonomiska dysfunktionens strukturella orsaker«: Benedikt XVI, *Tal till den diplomatiska kåren* (8 januari 2007): AAS 99 (2007), 73.

205. Jag ber Gud att ge oss politiker som kan gå in i uppriktig och effektiv dialog inriktad på helande av vår värld's onda i dess djupaste rötter – inte bara det som syns på ytan! Politiken kommer alltid att vara en aktad livsuppgift, även om den ofta nedvärderas, i den mån den söker det gemensamma goda.³⁵ Vi behöver övertygas om att den barmhärtiga kärleken »är principen inte bara för mikrorelationer (med vänner, familjemedlemmar eller inom små grupper) utan också i makrorelationer (sociala, ekonomiska och politiska)«. ³⁶ Jag ber Herren att bevilja oss fler politiker som är genuint oroade över tillståndet i samhället, över folket och över hur de fattiga lever. Det är av avgörande betydelse att regeringsledamöter och finansledare tar sig i akt och breddar sina horisonter och verkar för att alla medborgare får värdigt arbete, skolundervisning och hälsovård. Varför inte vända sig till Gud och be honom inspirera planeringen? Jag är fast övertygad om att öppenheten för det transcendenta kan åstadkomma nya politiska och ekonomiska tankegångar som kan riva ner skiljemuren mellan ekonomi och det gemensamma goda för samhället.

206. Ekonomin bör, som ordet antyder, vara konsten att uppnå en passande ordning för skötseln av vårt gemensamma hem som är världen i sin helhet. Varje meningsfullt ekonomiskt beslut som fattas i en del av världen har återverkningar överallt; följaktligen kan ingen regering agera utan hänsyn till det delade ansvaret. Det har i själva verket blivit allt svårare att finna lokala lösningar på enorma globala problem som överväldigar lokalpolitiken med svårigheter att komma till rätta med. Om vi verkligen vill nå fram till en frisk världsekonomi behövs i detta historiska vägskäl ett effektivare interaktivt tillvägagångssätt som, med all respekt för nationernas självbestämmanderätt, garanterar ekonomiskt välbefinnande för alla länder, inte bara ett fåtal.

³⁵ Jfr Commission Sociale de l'Episcopat Français, *Réhabiliter la politique* (17 februari 1999); jfr Pius XI, Budskap 18 december 1927.

³⁶ Benedikt XVI, Encyklikan *Caritas in Veritate* (29 juni 2009), AAS 101 (2009), 642.

207. En kyrklig gemenskap kan känna sig väl så nöjd med att gå sin egen väg utan kreativt engagemang och effektivt samarbete för att hjälpa de fattiga till ett liv i värdighet och nå ut till alla; den kan i så fall bryta ihop, hur mycket man än talar om sociala frågor eller kritiserar regeringarna. Den kan lätt glida in i världslig andlighet som maskeras av religiösa seder och bruk, improduktiva möten och tomt prat.

208. Om någon skulle ta illa vid sig av mina ord, skulle jag svara att jag talar till dem med tillgivenhet och med de bästa avsikter, helt skilt från personliga intressen eller politisk ideologi. Orden är inte en motståndares. Jag är bara intresserad av att hjälpa dem som förslavats i en individualistisk och självcentrerad mentalitet för att befrias från dessa ovärdiga kedjor och på sikt få ett sätt att leva och tänka som är mänskligare, finare och mer fruktbärande, och som skänker deras närvaro på denna jord värdighet.

Omsorgen om de sårbara

209. Som evangelisten *par excellence* och som evangeliet *in persona* identifierar sig Jesus med de minsta (jfr Matt 25:40). Detta påminner oss kristna om att vi är kallade att ta hand om de sårbara på jorden. Men den nuvarande modellen med sin betoning på framgång och självtillit tycks inte gynna en satsning på ansträngningar att hjälpa de långsamma, de svagare eller dem som fått färre gåvor, att finna möjligheter i livet.

210. Det är viktigt att vi närmar oss nya former av fattigdom och sårbarhet, som vi är kallade att känna igen i den lidande Kristus, även om detta inte ser ut att ge oss påtagliga och omedelbara fördelar. Jag tänker på de hemlösa, de drogberoende, flyktingar, ursprungsbefolkningar, de äldre, som blir mer och mer isolerade och övergivna, och många andra. Migranterna utgör en särskild utmaning för mig, eftersom jag är herde för en kyrka utan gränser, en kyrka som ser sig själv som moder till alla. Av detta skäl manar jag alla länder till

generös öppenhet; det kommer att visa sig ge möjligheter till nya former av kultursyntes, snarare än ge upphov till oro för förlorad lokal identitet. Tänk bara så vackra de städer är som övervinner en förlamande misstro, som integrerar dem som är annorlunda och gör en sådan integration till en ny utvecklingsfaktor! Tänk bara så attraktiva de städer är som till och med redan i sin arkitekturdesign täcker in områden som kopplar ihop, främjar relationer och acceptans av andra!

211. Det har alltid bedrövat mig att se hur många det är som blivit offer för olika slag av människohandel. Jag kan bara önska att vi alla kunde höra Guds rop: »Var är din broder?» (1 Mos 4:9). Var är din broder eller syster som blivit slavar? Var är den broder eller syster som du dödar varje dag i illegala lagerlokaler, i prostitutionsnät, i barn som används för tiggeri, bland människor som utnyttjas som dold arbetskraft? Medbrottsligheten är större än vi tror. Alla är insyltade i det här! Denna ökända organiserade brottslighet har satt sig ordentligt i våra städer, och många människor har blod på händerna som en följd av tyst, undfallande medverkan.

212. Fattiga i dubbel bemärkelse är de kvinnor som härdar ut i utanförskap, misshandel och våld, eftersom det ofta är svårare för dem att försvara sina rättigheter. Bland dessa kvinnor är vi, trots detta, ständiga vittnen till imponerande exempel på hjältemod, när de försvarar och beskyddar sina sårbara familjer.

213. Bland de sårbara som Kyrkan med särskild kärlek och omtanke vill omsluta i sin vård är de ofödda barnen, som är de sårbaraste och oskyldigaste bland oss alla. Numer förnekar man envetet deras mänskliga värdighet och gör vad man vill med dem. Deras liv tas och lagar stiftas för att förhindra att någon ställer sig i vägen för detta. Man försöker ofta på ett förlöjligande sätt presentera Kyrkans ansträngningar att försvara deras liv som ideologiskt, obskyrt och konservativt. Ändå är detta försvar av det ofödda livet nära förbundet med försvaret av varje annan enskild mänsklig rättighet. I detta ligger övertygelsen att en mänsklig varelse alltid är helgad och

okränkbar, i alla situationer och i alla utvecklingsfaser. Mänskliga varelser är ändamål i sig själva och aldrig medel för att lösa andra problem. Så fort denna övertygelse försvinner, försvinner också de solida och bestående grundvalar som försvaret av mänskliga rättigheter vilar på. Dessa kommer då alltid att bli föremål för den sittande maktens kortlivade infall. För att erkänna varje enskild mänsklig varelses okränkbara värde är blotta förnuftet tillräckligt. Men om vi också ser på frågan med utgångspunkt i tron, »ropar kränkningar av den mänskliga varelsens personliga värdighet till Gud om vedergällning, och är ett brott mot individens skapare«.³⁷

214. Kyrkan kan inte, eftersom just detta omfattar den inre samstämmigheten i vårt budskap om den mänskliga personens värde, förväntas ändra position i denna fråga. Jag vill vara fullständigt uppriktig i detta avseende. Detta är inte något som har att göra med förmodade reformer eller »moderniseringar«. Det är inte »progressivt« att försöka lösa problem genom att eliminera mänskligt liv. Visserligen stämmer det å andra sidan att vi inte gjort nog för att i tillräcklig grad ställa oss på kvinnornas sida i svåra situationer, då abort verkar vara en snabb lösning på djup ångest, särskilt när det liv som utvecklas inom dem kommit till på grund av våldtäkt, eller då fattigdomen varit extrem. Vem kan vara oberörd i så smärtsamma förhållanden?

215. Det finns andra svaga och försvarslösa varelser som ofta är godtyckligt utlämnade till ekonomiska intressen och urskillningslöst utnyttjande. Jag talar om skapelsen som en helhet. Vi mänskliga varelser är inte bara andra varelsers förmånstagare utan också deras förvaltare. Tack vare våra kroppar har Gud placerat oss så tätt inpå den omgivande världen att vi kan känna ökenutbredningen i jord och mark nästan som en fysisk sjukdom och utrotningen av djurarter som en smärtsam defekt. Låt oss inte i kölvattnet lämna stråk av förstörelse och död som påverkar vårt och kommande generatio-

³⁷ Johannes Paulus II, Postsynodal apostolisk uppmaning, *Christifideles Laici* (30 december 1988), 37: AAS 81 (1989), 461.

ners liv efter oss.³⁸ Här skulle jag göra den gripande och profetiska klagosång, som de filippinska biskoparna gav uttryck för några år tillbaka, till min egen: »En otrolig variation av insekter har levt i skogen och sysselsatt sig med alla slags göromål . . . Fåglar har flugit genom luften, deras ljusa fjäderdräkter och olikartade rop berikade de grönskande skogarna med färg och sång . . . Detta var landet Gud gav oss, sina särskilda varelser, men inte för att vi skulle förstöra det och förvandla det till ödemark . . . Efter en enda natts regn, titta bara på de chokladbruna floderna i hembyn och kom ihåg att de transporterar landets livsblod ut i havet . . . Hur skall fisken kunna simma i kloaker som Pasigs och så många andra floder som förorenats? Vem har förvandlat havens förunderliga undervattensvärld till undervattenskyrkogårdar berövade färg och liv?»³⁹

216. Små, men starka i kärleken till Gud, är vi alla, liksom den helige Franciskus av Assisi, kallade att som kristna vaka över och beskydda den ömtåliga värld vi lever i, och alla dess folk.

III

Det gemensamma goda och samhällelig trygghet och ordning

217. Vi har talat utförligt om glädjen och kärleken, men Guds ord talar också om fredens frukter (jfr Gal 5:22).

218. Fred i samhället kan inte förstås som ett pacificerande eller som blotta frånvaron av våld till följd av en sidas herravälde över en annan i samhället. Inte heller kan verklig fred tjäna som förevändning för att rättfärdiga en social struktur som tystar ner eller lugnar de fattiga, så att de mer välbeställda i lugn och ro kan trygga sin livsstil, medan andra får klara sig så gott de kan. Krav på fördelning av välstånd och engagemang för de fattiga och för mänskliga rättigheter

38 Jfr *Propositio* 56.

39 Filippinernas katolska biskopskonferens, pastoralt brev, *What is Happening to our Beautiful Land?* (29 januari 1988).

kan inte undertryckas under en förklädnad av konsensusskapande på pappret eller ett idylliskt övergångstillstånd för en tillfredsställd minoritet. Den mänskliga personens värdighet och det gemensamma goda rankas högre än deras bekvämlighet, som vägrar avstå från sina privilegier. När dessa värden hotas, måste en profetisk röst göra sig hörd.

219. Freden är inte heller »bara frånvaro av krigföring på basis av en prekär maktbalans; den utarbetas genom ansträngningar som dag för dag styr mot upprättandet av ett ordnat universum enligt Guds vilja, med en mer fullkomlig rättvisa människor emellan«.40 En fred som inte är resultatet av integrerad utveckling är till slut dömd att misslyckas; den kommer alltid att leda till nya konflikter och olika former av våld.

220. Människor i alla nationer förbättrar sin sociala livsdimension genom att handla som engagerade och ansvarstagande medborgare och inte som en folkhop som styrs av den förhärskande makten. Låt oss inte förglömma att »det ansvarsfulla medborgarskapet är en dygd och deltagande i det politiska livet är en moralisk skyldighet«.41 Att bli ett folk kräver ändå något mer. Det är en pågående process som varje ny generation måste vara delaktig i. Förvisso är det en långsam och mödosam ansträngning som uppmanar till en önskan att få till stånd integration och villighet att uppnå detta genom att en fredlig och mångfacetterad möteskultur får växa fram.

221. Framsteg i att bygga ett folk i fred, rättvisa och broderlighet är beroende av fyra principer som är relaterade till de ständiga spänningarna i varje social verklighet. De kan härledas till pelarna i Kyrkans sociallära som tjänar som »primära och fundamentala referensparametrar i tolkningen och utvärderingen av sociala fenomen«.42 I ljuset

40 Paulus VI, Encyklikan *Populorum Progressio* (26 mars 1967), 76: AAS 59 (1967), 294-295.

41 Den katolska biskopskonferensen i Förenta Staterna, herdebrevet *Forming Conscience for Faithful Citizenship* (november 2007), 13.

42 Pävlige rådet för rättvisa och fred, *Compendium of the Social Doctrine of the Church*, 161.

av dessa skulle jag nu vilja lyfta fram dessa fyra specifika principer som kan vara till ledning för utvecklingen av livet i samhället och i byggandet av ett folk hos vilket olikheterna harmoniseras inom en gemensam strävan. Jag gör det i övertygelsen att deras tillämpning kan vara en genuin väg till fred i varje nation och i hela världen.

Tiden är större än det rumsliga

222. Det finns ett konstant spänningsfält mellan fullhet och begränsning. Fullhet uppväcker längtan efter oinskränkt ägande, medan begränsning är en mur som står mellan oss. Sett i stort handlar »tiden« om fullhet som ett uttryck för den horisont som ständigt breder ut sig framför oss, medan varje enskild rörelse handlar om begränsning som uttryck för instängdhet. Människor balanserar i livet mellan varje enskild rörelse och den större, ljusare utopiska framtidshorisonten som den slutliga orsak som vi dras till. Här ser vi en första princip för framsteg i byggandet av ett folk: tiden är större än det rumsliga.

223. Denna princip låter oss arbeta långsamt men säkert utan att anfäktas av kravet på omedelbara resultat. Den hjälper oss att med tålmod härda ut i svåra och ogynnsamma situationer eller oundvikliga förändringar i vår planering. Det inbjuder oss att acceptera spänningarna mellan fullhet och begränsning och att prioritera tiden. Ett av de fel vi ibland kan observera i sociopolitisk aktivitet är att rumsligheten och makten föredras framför tiden och processerna. Att ge det rumsliga företrädet betyder att försöka hålla ihop allting i det närvarande och försöka äga alla maktens korridorer i självhävdelse; det innebär att låta processerna utkristalliseras och hålla dem i schack. Att ge tiden företrädet betyder att vi engagerar oss i att initiera processer snarare än att äga rummet. Tiden råder över rummen, upplyser dem och länkar ihop dem i en ständigt expanderande kedja utan återvändo. Vad vi då behöver är att ge företräde till handlingar som genererar nya processer i samhället och engagerar nya personer och grupper som kan utveckla dem tills

de bär frukt i betydelsefulla historiska händelser. Utan ängslan men med tydliga övertygelser och uthållighet.

224. Ibland undrar jag om det finns människor i dagens värld som verkligen är engagerade för att generera processer som bygger upp folket som motsats till att uppnå omedelbara resultat med lättvunnen avkastning, snabba politiska poäng, men som inte förbättrar mänsklig fullhet. Historien kommer kanske att kritiskt granska den senare med det kriterium som Romano Guardini lagt fram: »Det enda måttet för att utvärdera en epok är att fråga sig i vilken utsträckning den fostrar utvecklingen och uppnåendet av en full och sant meningsfull mänsklig tillvaro i samklang med den tidens särskilda karaktär och kapacitet«. ⁴³

225. Detta kriterium kan tillämpas också på evangelisationen som fordrar uppmärksamhet på helheten, öppenhet för lämpliga processer och engagemang i det längre perspektivet. Under sitt jordiska liv varnade Herren själv ofta sina lärjungar för att det fanns sådant som de ännu inte kunde förstå, och att de måste invänta den helige Ande (jfr Joh 16:12–13). Liknelsen om ogräset i vetet (jfr Matt 13:24–30) illustrerar med grafisk skärpa en viktig aspekt av evangelisationen: fienden kan tränga in i konungariket med en skadlig sädd, men till slut besegras han av det goda vetet.

Enheten råder över konflikterna

226. Konflikter kan inte ignoreras eller döljas. Man måste ta itu med dem. Men om vi sitter kvar i konflikterna förlorar vi perspektivet och vår horisont krymper och själva verkligheten börjar falla ihop. Mitt i konflikterna förlorar vi känslan av djup enhet i verkligheten.

227. När en konflikt uppstår tittar en del människor helt enkelt bort och går sin väg som om ingenting hänt; de tvår sina händer och fortsätter sina liv. Andra går upp i den till den grad att de blir dess

⁴³ *Das Ende der Neuzeit*, Warburg, 1965, 30–31.

fångar; de förlorar orienteringsförmågan, projicerar sin förvirring och sin otillfredsställelse på institutioner och gör enheten på så sätt omöjlig. Men det finns också en tredje väg och det är det bästa sättet att hantera konflikten. Det är villigheten att se konflikten i vitögat och bestämma sig för att göra den till en länk i en ny utvecklingskedja. »Saliga är de som håller fred« (Matt 5:9).

228. På detta sätt blir det möjligt att bygga communion där det finns meningsskiljaktigheter, men det kan bara uppnås av dessa fantastiska personer som är villiga att gå in under ytan i konflikten och se andra i deras djupaste värdighet. Detta kräver att en princip, som är outhärlig i byggandet av vänskap i ett samhälle, blir erkänd, nämligen att enheten är större än konflikten. Solidaritet blir, i sin djupaste och mest utmanande betydelse, ett sätt att skapa historia i en livsmiljö där konflikter, spänningar och motsättningar kan åstadkomma en mångsidig och livsbejakande enhet. Det innebär inte ett ställningstagande för ett slags synkretism, eller för den enes uppgående i den andre, utan snarare en option för en resolution som sker på ett högre plan, och som bevarar det som har giltighet och är användbart på båda sidor.

229. Denna princip, som tagits från evangeliet, påminner oss om att Kristus har förenat allt med sig, himmel och jord, Gud och människa, tid och evighet, kött och ande, person och samhälle. Tecknet på denna enhet och alltings försoning är freden. Kristus »är vår fred« (Ef 2:14). Det evangeliska budskapet börjar alltid med en fridshälsning och friden kröner och bekräftar alltid relationerna mellan lärjungarna. Freden är möjlig, därför att Herren har övervunnit världen och dess ständigt pågående konflikt »genom att stifta fred på korset genom sitt blod« (jfr Kol 1:20). Men om vi ser närmare på dessa bibliska texter, finner vi att platsen för denna försoning mellan olikheter ligger inom oss själva, i vårt liv, hotat som det alltid är av fragmentisering och sönderfall.⁴⁴ Om hjärtan krossas i tusentals bitar är det inte lätt att skapa verklig fred i samhället.

44 Jfr I. Quiles, S.J., *Filosofía de la educación personalista*, Buenos Aires, 1981, 46-53.

230. Fredens budskap handlar inte om något som uppnås vid förhandlingsbordet utan snarare om övertygelsen att den enhet Anden ger kan harmonisera alla skiljaktigheter. Den övervinner varje konflikt genom att skapa en ny och lovande syntes. Mångfald är något vackert när den konstant går in i en försoningsprocess och kan sätta sitt sigill på ett slags kulturförbund som resulterar i en »försonad mångfald«. Som biskoparna i Kongo har uttryckt det: »Vår etniska mångfald är vår rikedom ... Det är bara genom enheten, hjärtats omvändelse och försoning som vi kan hjälpa vårt land att utvecklas på alla nivåer«.45

Verkligheten är viktigare än idéerna

231. Det finns också en konstant spänning mellan idéer och realiteterna. Realiteterna är helt enkelt områden där idéerna arbetas fram. Det måste hela tiden finnas en dialog mellan de två för att idéerna inte ska tappa kontakten med realiteterna. Det är farligt att bara leva i själva orden, bilderna och retoriken. En tredje princip spelar alltså in: realiteterna är större än idéerna. Detta kräver att olika sätt att maskera realiteten måste undvikas, till exempel vissa former av änglalik renhet, relativismens diktatur, tom retorik, målsättningar som är mer ideella än verkliga, antihistoriska former av fundamentalism, etiska system som saknar godhet, intellektuella utläggningar utan vishet.

232. Idéerna tjänar som genomarbetade koncept kommunikationen, förståelsen och det praktiska. Idéer som kopplas bort från realiteterna ger upphov till ineffektiva former av idealism och nominalism som på sin höjd kan klassificera och definiera men som definitivt inte kallar till handling. Det som kallar oss till handling är realiteter som upplysts av förnuftet. Formell nominalism måste stå tillbaka för en harmonisk objektivitet. Annars manipuleras sanningen och

45 Comité permanent de la conférence épiscopale nationale du Congo, *Message sur la situation sécuritaire dans le pays* (5 december 2012), 11.

kosmetiska åtgärder ersätter en verklig omtanke om våra kroppar.⁴⁶ Vi har politiker – och till och med religiösa ledare – som förundrar sig över att människor inte förstår och följer dem, eftersom deras förslag är så tydliga och logiska. Det kanske beror på att de sitter fast i de rena idéernas värld och till sist reducerar politiken, eller tron, till retorik. Andra har glömt bort enkelheten och importerat ett förnuftstänkande som är främmande för de flesta.

233. Verkligheten är viktigare än idéerna. Denna princip handlar om ordets inkarnation och om hur det omsätts i praktiken: »Så kan ni se vilken ande som är Guds: varje ande som erkänner att Jesus Kristus har kommit i mänsklig gestalt är från Gud« (1 Joh 4:2). Det som är väsentligt för evangelisationen är verklighetens princip, ordets princip, som redan blivit kött och hela tiden strävar efter att på nytt bli kött. Det hjälper oss att förstå att Kyrkans historia är en frälsningens historia, att tänka på de helgon som förde in evangeliet i våra folks liv och att skörda frukterna av Kyrkans rika tvåtusenåriga tradition utan att ge sken av att komma fram med ett nytt tanke-system, lösgjort från denna skatt, som om vi ville uppfinna evangeliet på nytt. Samtidigt manar oss denna princip att omsätta orden i gärningar, att utföra rättvisa och barmhärtiga gärningar som kan få ordet att bära frukt. Att inte omsätta ordet i praktisk gärning, att inte göra realiteter av det, är att bygga på lösan sand, att vara kvar i de rena idéernas värld och till slut hamna i en livlös och ofruktsam självupptagenhet och gnosticism.

Helheten är viktigare än delarna

234. Det finns också en naturlig spänning mellan globalisering och det platsbundna. Vi behöver uppmärksamma det globala för att undvika ett för snävt och banalt synsätt. Vi behöver också titta närmare på lokala platser som de är i verkligheten för att ha båda fötterna på jorden. Det globala och det lokala tillsammans hindrar

⁴⁶ Jfr Platon, *Gorgias*, 465.

oss från att hamna i den ena eller andra ytterligheten. I den första fastnar människor i ett abstrakt, globaliserat universum och följer efter alla andra i beundran över det som glittrar vackert i andra människors värld och applåderar entusiastiskt vid de rätta tillfällena. I den andra ytterligheten vänder de sig liksom till ett museum för lokal folklöre, en värld för sig, och kan bara göra samma saker om och om igen. De förmår inte låta det som är nytt bli en utmaning eller uppskatta den skönhet Gud skänker på andra sidan de egna gränserna.

235. Det hela är större än delarna men det hela är också viktigare än summan av delarna. Man behöver alltså inte fördjupa sig alltför mycket i mindre, särskilda frågor. Vi behöver hela tiden vidga vår horisont och se det större goda som kan komma alla till del. Men det måste göras utan att vi flyr bort eller rycker upp med rötterna. Vi behöver rota oss djupare i den bördiga jorden och på den plats där vi föddes och i dess historia. Den är en Guds gåva. Vi kan verka småskaligt i vårt grannskap men med ett vidare synfält. Människor som helhjärtat bidrar till livet i en gemenskap behöver inte heller tappa bort sin individualism eller dölja sin identitet; de får i stället nya impulser för att fortsätta att växa. Det globala måste inte nödvändigtvis förkväva, och det specifika måste inte bli infertilt.

236. Denna vår modell är inte ett klot som är större än delarna, där varje punkt är lika långt borta från centrum, och där det inte finns någon skillnad mellan dem. Det är i stället en månghörning som reflekterar alla delars konvergens och som var och en bevarar sin typiska karaktär. Både pastoral och politisk verksamhet försöker samla det bästa av varje i denna månghörning. Det finns plats för de fattiga och deras kultur, strävanden och potential. Till och med människor, som kan betraktas som tvivelaktiga på grund av egna misstag, har något att erbjuda som inte får förbises. Det är folkens konvergens som, inom den universella ordningen, upprätthåller den egna individualiteten; det är hela summan av personer inom ett samhälle som strävar efter ett gemensamt mål som i full mening har en plats för alla och envar.

237. För kristna frammanar denna princip också det hela och homogena i det evangelium som Kyrkan för vidare till oss och sänder oss ut att förkunna. Dess fullhet och rikedom berör forskare och arbetare, affärsmän och konstnärer, med ett ord alla. Med sitt geni tar varje folk på sitt eget sätt emot hela evangeliet och tar det till sig genom uttryck för bön, broderlighet, rättvisa, kamp och firande. Den goda nyheten är Faderns glädje, han som önskar att ingen av hans minsta går förlorad, det är också den Gode Herdens glädje som hittar sina förlorade får och för dem tillbaka till hjorden. Evangeliet är jätten som får degen att resa sig och staden på berget vars ljus upplyser alla folk. Evangeliet har en inneboende totalitetsprincip: det kommer alltid att vara den goda nyheten tills det förkunnats för alla folk, tills det har helat och styrkt varje aspekt av mänsklighet, tills det har fört alla män och kvinnor till bords tillsammans i Guds konungarrike. Det hela är större än delen.

IV

Samhällsdialogen som bidrag till fred

238. Evangelisationen anammar också dialogens väg. För Kyrkan i dag står tre dialogområden i förgrunden där hon behöver vara närvarande för att främja en allsidig mänsklig utveckling och eftersträva det gemensamma goda: dialogen med staterna, dialogen med samhällena – inklusive dialogen med kulturerna och vetenskaperna – och dialogen med andra troende som inte hör till den Katolska kyrkan. I varje fall »talar Kyrkan utifrån det ljus tron skänker«⁴⁷ och bidrar med sina två tusen års erfarenheter, alltid ihågkommande människors liv och lidanden. Detta ljus övergår mänskligt förnuft men kan ändå visa sig vara meningsfullt och berikande för dem som inte är troende. Det stimulerar förnuftet att bredda perspektiven.

⁴⁷ Benedikt XVI, tal till den romerska kurian (21 december 2012): AAS 105 (2013), 51.

239. Kyrkan förkunnar ett »budskap om fred« (Ef 6:15) och önskar samarbeta med alla nationella och internationella myndigheter för att värna detta ofantliga och universellt goda värde. Genom att predika Jesus Kristus, som själv är freden (jfr Ef 2:14), kallar den nya evangelisationen varje döpt person att vara fredsmäklare och ett trovärdigt vittnesbörd om ett liv som försonats.⁴⁸ I en kultur som privilegierar dialogen som mötesform är tiden inne att på olika sätt nå fram till konsensus och överenskommelser samtidigt som ett rättvist, mottagande och inkluderande samhälle blir möjligt. Huvudpersonen, det historiska subjektet i denna process, är folket i dess helhet och dess kultur och inte bara en samhällsklass, en minoritet, en grupp eller en elit. Vi behöver inte en planering gjord av några få för några fås skull, eller en upplyst eller frispråkig minoritet som tycker sig kunna tala för alla. Det gäller att vilja leva tillsammans med en överenskommelse som omfattar både samhälle och kultur.

240. Det är statens ansvar att skydda och värna samhällets gemensamma goda värde.⁴⁹ Staten spelar en fundamental roll baserad på subsidiaritets- och solidaritetsprinciperna i arbetet för en integrerande utveckling för alla. I denna roll, som inte kan delegeras, har staten ett övergripande engagemang för politisk dialog och uppbyggande av konsensus. Denna roll fordrar för närvarande djup social ödmjukhet.

241. I sin dialog med staten och samhället har Kyrkan inte lösningen för varje enskild fråga. Hon stöder tillsammans med olika samhällssektorer de program som bäst bemöter varje persons värdighet och det gemensamma goda värdet. Genom ett sådant stöd föreslår hon i all tydlighet fundamentala mänskliga livsvärden och övertygelser som kan komma till uttryck i politisk verksamhet.

⁴⁸ Jfr *Propositio* 14.

⁴⁹ Jfr Katolska Kyrkans katekes, 1910. Pävlige rådet för rättvisa och fred, *Compendium of the Social Doctrine of the Church*, 168.

Dialog mellan tron, förnuftet och vetenskapen

242. Dialogen mellan vetenskapen och tron hör också hemma i evangelisationsarbetet i fredens tjänst.⁵⁰ Medan positivismen och vetenskapstron »vägrar erkänna någon annan typ av kunskapsvaliditet än de positiva vetenskaperna«,⁵¹ föreslår Kyrkan en annan väg som förutsätter en syntes mellan det ansvarsfulla användandet av metoder som tillämpas i de empiriska vetenskaperna och andra kunskapsområden som filosofi, teologi, även tron själv, som lyfter oss till ett mysterium som överskrider naturens gränser och den mänskliga intelligensen. Tron är inte rädd för förnuftet: tvärtom, den söker och litar på förnuftet eftersom »förnuftets ljus och trons ljus båda kommer från Gud«⁵² och inte kan motsäga varandra. I evangelisationen är vi uppmärksamma på vetenskapliga framgångar och önskar sprida trons och naturlagens ljus över dem, så att respekten för den mänskliga personens centrala roll och högsta värde bevaras i varje fas av mänskligt liv. Hela samhället kan berikas tack vare denna dialog som öppnar nya horisonter för våra tankar och utvidgar förnuftets möjligheter. Också detta är en väg till harmoni och fred.

243. Kyrkan har ingen önskan att bromsa upp vetenskapens makalösa framgångar. Hon snarare både gläder sig åt och tjasas av den enorma potential Gud gett mänskligt tänkande. Så snart vetenskaperna – strikt fokuserade på sina specifika forskningsområden – kommer till en slutsats som förnuftet inte kan förkasta, motsäger tron inte detta. Inte heller kan troende påstå att en vetenskaplig uppfattning, som är tilltalande men inte tillräckligt verifierad, har samma tyngd som en trossats. Ibland har några vetenskapsmän överskridit gränserna för sin vetenskapliga kompetens genom att uttala vissa påståenden eller krav. Men i dessa fall är inte förnuftet

⁵⁰ Jfr *Propositio* 54.

⁵¹ Johannes Paulus II, Encyklikan *Fides et Ratio* (14 september 1998), 88 AAS 91 (1999), 74.

⁵² S:t Thomas Aquino, *Summa contra Gentiles*, I, 7; jfr Johannes Paulus II, Encyklikan *Fides et Ratio* (14 september 1998), 88 AAS 91 (1999), 39.

problemet utan främjandet av en särskild ideologi som blockerar vägen fram till en autentisk, fridfull och produktiv dialog.

Den ekumeniska dialogen

244. När vi förbinder oss att verka för ekumeniken svarar vi på Herren Jesu bön att »de alla skall bli ett« (Joh 17:21). Det kristna budskapets trovärdighet skulle vara mycket större om de kristnas uppdelning kunde övervinnas och Kyrkan fick förverkliga »sin fulla och rätta katolicitet i dem av hennes barn som, fastän förenade med henne genom dopet, ändå är skilda från full gemenskap med henne«. ⁵³ Vi får aldrig glömma bort att vi vandrar sida vid sida som pilgrimer. Detta betyder att vi måste lita uppriktigt på våra medvandrare, lägga all misstänksamhet eller misstro åt sidan och vända blicken mot målet som söks av oss alla: Guds anletes strålande frid. Att ha tillit till varandra är en konst och friden är en konst. Jesus har sagt oss: »Saliga de som håller fred« (Matt 5:9). När vi tar på oss denna uppgift, också bland oss själva, uppfyller vi en gammal profetia: »De skall smida sina svärd till plogbillar« (Jes 2:4).

245. Ekumeniken kan i detta perspektiv ses som ett bidrag till den mänskliga familjens enhet. På synoden var Patriarken av Konstantinopel, Hans Helighet Bartolomaios I, och Ärkebiskopen av Canterbury, Hans Nåd Rowan Williams, närvarande. Deras närvaro var en sann gåva från Gud och ett dyrbart kristet vittnesbörd.⁵⁴

246. Med tanke på hur allvarligt det är att kristna är delade i sitt vittnesbörd, särskilt i Asien och Afrika, är det ännu angelägnare att söka vägar till enhet. Missionärer på dessa kontinenter talar ofta om kritik, klagomål och förlöjliganden som denna splittringens skandal mellan kristna ger upphov till. Om vi koncentrerar oss på de övertygelser vi delar med varandra, och om vi tänker på san-

⁵³ Andra Vatikankonciliet, Dekretet om ekumeniken *Unitatis Redintegratio*, 4.

⁵⁴ Jfr *Propositio* 52.

ningarnas hierarkiprincip, kan vi målmedvetet komma närmare gemensamma uttryck för förkunnelse, tjänande och vittnesbörd. Inför det mycket stora antalet människor som inte tagit emot Jesu Kristi evangelium kan vi inte stå likgiltiga. Följaktligen kan engagemanget för en enhet som ger hjälp att acceptera Jesus Kristus inte längre handla om diplomati eller påtvingat underordnande, utan snarare om en outhärlig evangelisationsväg. I länder som härjas av våld är allt som tyder på att kristna är delade något som orsakar ytterligare konflikter genom dem som tvärtom borde vara fredens surdeg. Tänk så mycket av vikt som förenar oss! Om vi verkligen tror på den helige Ande som så överflödande verkar i frihet, kan vi lära oss mycket av varandra! Det handlar inte bara om att ha mer kunskap om varandra utan mer om att skörda det som Anden sått hos dem, vilket också är avsett att vara en gåva till oss. För att bara ta ett exempel har vi katoliker tillfälle att i dialog med våra ortodoxa bröder och systrar lära oss mer om den biskopliga kollegialiteten och erfarenheter av synoderna. Genom ett utbyte av gåvor kan Anden leda oss i allt större omfattning till det som är sant och gott.

Relationerna till judendomen

247. Vi har särskild aktning för det judiska folket, därför att deras förbund med Gud aldrig har återkallats, ty »Gud tar inte tillbaka sina gåvor och sin kallelse« (Rom 11:29). Kyrkan ser förbundets folk och deras tro som ett av de heliga rotfästena för sin egen kristna identitet (jfr Rom 11:16–18). Hon har viktiga delar av de heliga Skrifterna tillsammans med judarna. Som kristna kan vi inte se judendomen som en främmande religion; vi inbegriper inte heller judarna bland dem som är kallade att vända sig bort från avgudarna och tjäna den sanne Guden (jfr 1 Thess 1:9). Vi tror med dem på en enda Gud som handlar i historien och med dem tar vi emot hans uppenbarade ord.

248. Dialogen och vänskapen med Israels barn hör till Jesu lärjungars liv. Den vänskap som vuxit mellan oss gör att vi bittert och uppriktigt beklagar de fruktansvärda förföljelser de genomlidit och fortsätter att genomlida, särskilt de där kristna varit inblandade.

249. Gud fortsätter att verka i det Gamla förbundets folk för att ta fram de skatter av visdom som flödar ur deras möte med hans ord. Av det skälet berikas också Kyrkan när hon tar emot det värdefulla i judendomen. Visserligen är en del av vad kristna tror oacceptabelt för judendomen, och det är riktigt att Kyrkan inte kan avstå från att förkunna Jesus som Herre och Messias, men det finns också en rik komplementaritet som öppnar oss för att läsa de hebreiska skrifterna tillsammans och att ge varandra hjälp att bryta den rika malmen i Guds ord. Vi kan också ha många etiska övertygelser gemensamt och kan engagera oss tillsammans för rättvisa och utveckling för folken.

Den interreligiösa dialogen

250. En öppen attityd i sanning och kärlek måste känneteckna dialogen med troende i icke kristna religioner trots olika hinder och svårigheter, särskilt fundamentalistiska riktningar på båda håll. En interreligiös dialog är ett nödvändigt villkor för fred i världen. Den är därför en förpliktelse för kristna såväl som för andra religiösa gemenskaper. Denna dialog är i första rummet ett samtal om mänsklig existens, eller helt enkelt, som biskoparna i Indien har uttryckt det, en fråga om »att vara öppna för dem och ha glädjeämnen och sorger gemensamt med dem«. ⁵⁵ På det sättet lär vi oss att acceptera andra och deras annorlunda sätt att leva, tänka och tala. Vi kan då gå samman och dagligen göra det som krävs för att tjäna rättvisan och freden, vilket borde bli den grundläggande principen för all samverkan. En dialog som söker social fred och rättvisa är i sig själv, bortom

⁵⁵ Indiska biskopskonferensen, slutdeklarationen i den XXX:e församlingen: *The Role of the Church for a Better India* (8 mars 2013), 8–9.

alla rent praktiska bestyr, ett etiskt engagemang som åstadkommer en ny social situation. Ansträngningar som görs i samband med ett särskilt tema kan bli en process i vilken alla parter kan renas och bli berikade genom att de lyssnar på varandra i ömsesidighet. Dessa ansträngningar kan därför också uttrycka kärlek till sanningen.

251. I denna alltid vänskapliga och uppriktiga dialog måste vi alltid observera det väsentliga sambandet mellan dialog och förkunnelse, som leder Kyrkan att upprätthålla och intensifiera relationen med de icke-kristna.⁵⁶ En lättvunnen synkretism hade i sista hand varit en totalitär gest från personer som å sin sida skulle bortse från de större värden de ännu inte fått full tillgång till. Verklig öppenhet innefattar trofasthet gentemot de djupaste övertygelserna och en tydlig, glädjefull egen identitet, samtidigt som man är »öppen för förståelse av den andra sidan« i vetskapen om »att dialogen kan berika båda sidor«.⁵⁷ Det som inte är till större hjälp är en diplomatisk öppenhet som säger »ja« till allt för att undvika problem, ty detta skulle vara ett sätt att bedra andra och vägra dem de goda värden vi fått att dela med varandra. Evangelisation och interreligiös dialog står inte på något sätt i motsatsförhållande till varandra utan stöder varandra ömsesidigt och tillför varandra energi.⁵⁸

252. Vårt förhållande till muslimska troende har fått stor betydelse eftersom de i många traditionellt kristna länder har en uppenbar närvaro. I dessa länder kan de fritt fira gudstjänst och fullt ut delta i samhällslivet. Vi får aldrig glömma att de »bekänner sig till Abrahams tro, och att de tillsammans med oss tillber en enda barmhärtig Gud som skall döma mänskligheten på den yttersta dagen«.⁵⁹ Islams heliga skrifter har bevarat en del kristen undervisning; Jesus och Maria vördas djupt och det är beundransvärt att se hur både äldre och yngre muslimer, män och kvinnor, tar tid för daglig bön och deltar i gudstjänster. Många av dem har också en djup övertygelse

⁵⁶ Jfr *Propositio* 53.

⁵⁷ Johannes Paulus II, *Redemptoris Missio* (7 december 1990), 56: AAS 83 (1991), 304.

⁵⁸ Jfr *Propositio* 53.

⁵⁹ Andra Vatikankonciliet, *Lumen Gentium*, 16.

om att hela deras liv kommer från Gud och är inriktat mot Gud. De erkänner också att de måste svara Gud med ett etiskt åtagande och med barmhärtighet mot de mest behövande.

253. För att upprätthålla dialogen med islam är en lämplig utbildning väsentlig för alla, inte bara för att de själva skall kunna känna sig stå på en säker grund i sin egen identitet, utan också för att erkänna andras värderingar och inse det berättigade i de behov som ligger bakom deras krav och sprida ljus över det som är gemensamt i tron. Vi kristna bör med tillgivenhet omfamna och respektera muslimska immigranter i våra länder på samma sätt som vi hoppas och ber att få bli mottagna och respekterade i länder med muslimsk tradition. Jag ber och vädjar ödmjukt till dessa länder att försäkra kristna frihet att fira gudstjänst och praktisera tron i ljuset av den frihet muslimska troende åtnjuter i västerländska länder! Mot bakgrund av oroande våldsamma händelser av fundamentalistisk karaktär bör vår respekt för verkligt troende muslimer leda oss till att undvika hatiska generaliseringar, ty autentisk islam och rätt förståelse av Koranen talar emot alla former av våld.

254. När de är trogna det egna samvetet kan icke-kristna, genom Guds nåderika initiativ, leva »rättfärdigade av Guds nåd«,⁶⁰ och därigenom »vara förbundna med Jesu Kristi påskmysterium«. ⁶¹ Men tack vare den heliggörande nådens sakramentala dimension tenderar Guds kraft i dem att frambringa tecken och riter, helgade uttryck, som i sin tur leder andra till en erfarenhet av att vara på resa till Gud i gemenskap.⁶² Fastän dessa saknar Kristi instiftade sakraments mening och verkan, kan de vara kanaler som den helige Ande drar fram för att befria icke-kristna från ateistisk immanen-tism eller från rent personliga, religiösa erfarenheter. Samme Ande frambringar överallt olika slags visdom som hjälper människor att bära lidande och leva i större frid och harmoni. Som kristna kan

60 Internationella teologikommissionen, *Christianity and the World Religions* (1996), 72; *Enchiridion Vaticanum* 16, No. 1061.

61 Ibid.

62 Jfr *ibid.*, 81–87; *Enchiridion Vaticanum* 15, Nos. 1070–1076.

vi också dra nytta av dessa skatter som byggts upp under många århundraden och få hjälp att leva vår egen tro.

*Den sociala dialogen mot bakgrund
av religionsfriheten*

255. Synodfäderna talade om vikten av att respektera religionsfriheten, förstådd som en grundläggande mänsklig rättighet.⁶³ Detta omfattar »friheten att välja den religion man anser vara sann och att få ge uttryck för det man tror offentligt«. ⁶⁴ En sund pluralism som verkligen respekterar skillnader och värderingar, som sådana, bär inte med sig privatisering av religioner som ett försök att reducera dem till individens inre stilla samvete, eller att förvisa dem till kyrkors, synagogors eller moskéers egna reserverade områden. Detta skulle i själva verket vara exempel på nya former av diskriminering och maktfullkomlighet. Respekten som tillkommer den agnostiska eller icke troende minoriteten bör inte godtyckligt utnyttjas på ett sätt som tystar ner den troende majoritetens övertygelser eller bortser från religiösa traditioners rikedomar. I det långa loppet skulle detta ge upphov till förbittring snarare än tolerans och fred.

256. När man tänker över religionens inverkan på det offentliga livet, måste man urskilja hur den fungerar på olika sätt i praktiken. Intellektuella och journalister sjunker ofta ner i obearbetade och ytliga generaliseringar när de talar om religionens tillkortakommanden och visar sig ofta oförmögna att förstå att inte alla troende – eller religiösa ledare – är samma människor. En del politiker utnyttjar denna förvirring för att rättfärdiga diskriminerande handlingar. Andra gånger visas förakt för texter som avspeglar religiösa övertygelser och förbiser det faktum att religiösa klassiker kan visa sig meningsfulla i alla tider; de har en bestående förmåga att öppna nya horisonter, stimulera till tänkande och vidga själ och hjärta.

⁶³ Jfr *Propositio* 16.

⁶⁴ Benedikt XVI Postsynodal apostolisk uppmaning *Ecclesia in Medio Oriente* (14 september 2012), 26: AAS 104 (2012), 762.

Detta förakt beror på en viss rationalistisk närsynthet. Är det rimligt och upplyst att avfärda vissa texter bara därför att de kommit till i en religiös kontext? Dessa skrifter innehåller principer som är djupt humanistiska, och fastän de är färgade av religiösa symboler och undervisning har de också värde för förnuftet.

257. Som troende känner vi oss också nära dem som inte anser sig höra till någon religiös tradition alls, men som ändå uppriktigt söker sanningen, godheten och skönheten som vi tror har sitt högsta uttryck och sin källa i Gud. Vi betraktar dem som värdefulla allierade i engagemanget för den mänskliga värdighetens försvar och i byggandet av en fredlig samexistens och värnandet av skapelsen. En särskild mötesplats finns tillgänglig i nya Aeropager som »hedningarnas domstol«, där »troende och icke-troende kan engagera sig i en dialog om etikens grundläggande frågor, om konsten och vetenskaperna och om sökandet efter det som överskrider allt«. ⁶⁵ Detta är vägen till fred i en orolig värld.

258. Med utgångspunkt i vissa specifika sociala frågor av stor betydelse för framtiden, har jag uttryckligen försökt belysa det evangeliska budskapets oundvikliga sociala dimension och uppmuntrar alla kristna att göra den känd genom sina ord, attityder och gärningar.

⁶⁵ Jfr *Propositio* 55.

Evangeliets förkunnare är fyllda av Anden

259. De som fyllda av Anden sprider evangeliet är orädda och öppna för den helige Andes inflytande. Vid Pingsten fick Anden apostlarna att gå ut ur sig själva och gjorde dem till härolder för Guds förunderliga gärningar; de kunde tala till var och en på hans eller hennes språk. Den helige Ande ger mod att förkunna evangeliets nyhetsvärde med djärvhet (*parrhesia*) i varje tid och på varje plats, också när det möter motstånd. Låt oss med djupa rötter i bönen åkalla honom i dag, ty all vår verksamhet riskerar att vara lönlös och vårt budskap tomt utan bönen. Jesus vill att de som sprider evangeliet inte bara gör det med ord utan framför allt genom ett liv som förvandlats av Guds närvaro.

260. Det är inte min avsikt att i detta avslutande kapitel lägga fram en syntes av kristen spiritualitet eller söka vidare i stora ämnen som bönen, den eukaristiska tillbedjan eller det liturgiska firandet av tron. Här har vi redan läroämbetets värdefulla texter och skrifter av stora författare. Jag tänker inte ersätta dem eller förbättra dessa skatter. Jag önskar bara dela med mig några tankar om den nya evangelisationens andlighet.

261. När vi i allmänhet säger att något är »andligt« syftar det vanligtvis på inre impulser som uppmuntrar, motiverar eller ger näring och mening åt det vi gör som individer och det vi gör gemensamt med andra. Den av Anden uppfyllda evangelisationen är inte samma sak som ett antal pliktroget utförda uppgifter som inte direkt

sammanfaller med vår personliga böjelse eller önskan. Jag längtar innerligt efter att finna just de rätta orden som väcker entusiasm för ett nytt kapitel i evangelisationen som är fullt av iver, glädje, generositet, gränslös kärlek och dragningskraft! Samtidigt inser jag att inga uppmuntrande ord räcker till om inte Andens eld brinner i våra hjärtan. En andefylld evangelisation leds av den helige Ande, ty han är Kyrkans själ som är kallad att förkunna evangeliet. Innan jag erbjuder några andliga motivationer och förslag, åkallar jag återigen den helige Ande. Jag bönfaller honom att komma och förnya Kyrkan, att väcka henne och förmå henne att frimodigt gå ut och evangelisera alla folk.

I

Skälen för en förnyad missionsansträngning

262. Andefyllda evangelister är evangelister som ber och arbetar. Mysteriebegrepp utan social och missionerande räckvidd är inte till någon hjälp i evangelisation, lika lite som avhandlingar eller pastorala modeller som saknar en andlighet som kan förändra hjärtan. Dessa ensidiga och ofullständiga uppslag når bara ett litet antal grupper och visar sig inte kunna stråla längre ut, därför att de inskränker evangeliet. Det som behövs är förmågan att odla ett inre rum som kan ge en kristen ett engagemang som känns meningsfullt och som leder till handling.¹ Utan längre stunder av tillbedjan, möten med ordet i bön, uppriktigt samtal med Herren, blir vårt arbete lätt meningslöst; vi förlorar energi som ett resultat av trötthet och svårigheter och vår iver dör bort. Kyrkan har ett trängande behov av börens djupandning och till min stora glädje växer grupper som viger sig till bön och förbön, läsning av Guds ord under bön och den ständiga tillbedjan av eukaristin, på alla nivåer av kyrkligt liv. Trots detta »måste vi motstå frestelsen att erbjuda en privatiserad och individualistisk spiritualitet som rimmar illa med kraven

¹ Jfr *Propositio* 36

på barmhärtighet, för att inte tala om inkarnationens innebörd«. ² Risken finns alltid att vissa tider för bön blir ursäkter för att inte engagera sig i missionen; en personlig livsstil kan leda kristna att ta sin tillflykt till en andlighet som till sin form inte är äkta.

263. Vi gör klokt i att komma ihåg de första kristna och våra många bröder och systrar under historiens gång som förkunnat evangeliet fulla av glädje, med aldrig sviktande mod och nitälskan. Många tröstar sig i dag med att säga att allt inte är så lätt som det varit förr, ändå vet vi att det romerska kejsardömet inte bidrog till evangeliets budskap, kampen för rättvisa eller försvaret av mänsklig värdighet. Varje historisk period visar konkreta tecken på mänsklig svaghet, självupptagenhet, självgodhet och själviskhet, för att inte tala om begäret som lurar på oss alla. Under den ena eller andra förklädningen förekommer detta alltid; det beror mer på mänsklig begränsning än på konkreta situationer. Vi behöver därför inte säga att allt är svårare i dag, bara att det är annorlunda. Men låt oss lära av helgonen som gått före oss, och som stått inför sin tids svårigheter. Jag vill nu bara föreslå ett litet uppehåll tillsammans för att återupptäcka några av de skäl som kan hjälpa oss att efterlikna dessa helgon i dag. ³

Det personliga mötet med Jesu frälsande kärlek

264. Det främsta skälet till att evangelisera är den kärlek vi fått ta emot av Jesus och den erfarenhet av frälsning som manar oss till ännu större kärlek till honom. Vad för slags kärlek skulle det vara som inte känner behov av att tala om den älskade, att säga, »där går han«, och vilja att han blir känd? Om vi inte känner en intensiv längtan efter att få vara med i denna kärlek, måste vi be upppejade

² Johannes Palus II, *Novo Millennio Ineunte* (6 januari 2001), 52: AAS 93 (2001), 304.

³ Jfr V.M. Fernández, »Espiritualidad para la esperanza activa. Discurso en la apertura del Primer Congreso Nacional de Doctrina Social de la Iglesia (Rosario 2011)«, i *UCActualidad*, 142 (2011), 16.

gångar att han rör vid vårt hjärta. Vi får be om hans nåd varje dag och be att han öppnar vårt kalla hjärta och rör om i vår ljumma och ytliga existens. När vi står inför honom med öppet hjärta och låter honom se på oss, kan vi se den kärleksfulla blick Natanael fick en glimt av när Jesus sade till honom: »Jag såg dig under fikonsträdets« (Joh 1:48). Tänk så bra det är att stå framför ett krucifix eller stå på knä inför det Heliga Sakramentet och bara vara i hans närhet! Tänk så mycket gott det gör oss när han rör vid vårt liv och vädjar till oss att vara med i hans nya liv! Vad som då sker är att »vi förkunnar för er det vi har sett och hört« (1 Joh 1:3). Det bästa incitamentet för att ta vår del i evangeliet kommer från en kärleksfull betraktelse och genom att dröja oss kvar i läsningen av dessa sidor med hjärtat. Om vi närmar oss evangeliet på det sättet kommer dess skönhet att göra oss häpnadslagna och inspirera oss. Men om detta skall förverkligas måste vi vinna tillbaka en kontemplativ andlighet som kan hjälpa oss att ständigt på nytt inse att vi har anförtrotts en skatt som gör oss mänskligare och som hjälper oss att leva ett nytt liv. Det finns ingenting dyrbarare vi kan ge andra.

265. Hela Jesu liv, hans sätt i förhållande till de fattiga, hans handlingar, integriteten, den enkla dagliga generositeten, och till slut det fullkomliga självutgivandet, är dyrbart och uppenbarar mysteriet med hans gudomliga liv. Var gång vi på nytt möter detta övertygas vi om att det är just detta andra behöver, även om de inte inser det: »Det ni alltså dyrkar utan att känna till, det är vad jag förkunnar för er« (Apg 17:23). Ibland förlorar vi entusiasmen för missionen därför att vi glömmer att evangeliet är svaret på våra djupaste behov, eftersom vi är skapade för det som evangeliet erbjuder oss: vänskap med Jesus och kärlek till våra bröder och systrar. Om vi på ett träffande sätt kan uttrycka skönheten i evangeliet som helhet, kommer vi säkerligen att kunna tala till det som människor djupast längtar efter i sina hjärtan: »Missionären är övertygad om att det hos individer och folk genom den helige Andes inflytande redan finns en förväntan, även om den är omedveten, att få känna sanningen om Gud, om människan, och om hur vi kan befrias från synd och död. Missionärens entusiasm att förkunna Kristus kommer från

övertygelsen att han ger svaret på denna förväntan«. ⁴ Entusiasmen för evangelisering bygger på denna övertygelse. Vi har en skatt av liv och kärlek som inte kan bedra, och ett budskap som inte kan förleda eller frustrera. Det tränger djupt i hjärtat, håller oss uppe och gör oss moraliskt ädlare. Det är en sanning som aldrig blir omodern, därför att den når den del inom oss som ingenting annat kan nå. Vår oändliga sorgsenhet kan bara botas av en oändlig kärlek.

266. Men denna övertygelse måste upprätthållas genom att vi, om och om igen, förnyar erfarenheten att njuta av Kristi vänskap och hans budskap. Det är inte möjligt att hålla ut i innerligt evangeliserande om vi inte av egen erfarenhet är övertygade om att det inte är samma sak att ha känt Jesus och att inte ha känt honom, och inte samma sak att vandra med honom liksom i blindo, och inte samma sak att betrakta honom, tillbe honom, få frid för oss själva genom honom, och inte göra det. Det är inte samma sak att försöka bygga världen med evangeliet som att göra det med våra egna ljuskällor. Vi vet så väl att livet med Jesus blir rikare och att det med honom är lättare att finna en mening i allting. Det är därför vi evangeliserar. En sann missionär, som aldrig slutar att vara lärjunge, vet att Jesus vandrar med honom, talar med honom, andas med honom och arbetar med honom. Han uppfattar Jesus som levande mitt i evangelisationsarbetet. Om vi inte ser honom som ett närvarande centrum i engagemanget för evangeliets spridning, avtar snart vår entusiasm och vi är inte längre säkra på vad vi för vidare; vi saknar kraften och lidelsen. En person som inte är övertygad, entusiastisk, trygg och förälskad, kommer inte att övertyga någon.

267. I förening med Jesus söker vi det han söker och älskar det han älskar. Det vi till slut söker är Faderns härlighet; vi lever och handlar »till pris och ära för den nåd som han har skänkt oss« (Ef 1:6). Om vi vill förbinda oss fullt ut och vara uthålliga, måste vi släppa varje annan motivering. Detta är vår definitiva, djupaste och största bevekelsegrund, det yttersta skälet och meningen med

⁴ Johannes Paulus II, *Redemptoris Missio* (7 december 1990), 45; AAS 83 (1991), 292.

allt vi gör: Faderns ära som Jesus sökte i varje ögonblick av sitt liv. Som Sonen gläder han sig evigt att »alltid vara nära Fadern« (Joh 1:18). Om vi är missionärer är det i första hand därför att Jesus har sagt oss att »min fader förhärligas när ni bär rik frukt« (Joh 15:8). Bortom alla våra preferenser och intressen, vårt kunnande och vår motivation, sprider vi evangeliet till Faderns större ära, han som älskar oss.

Den andliga glädjen i att vara ett folk

268. Guds ord inbjuder oss att komma till insikt om att vi är ett folk: »Ni som förut inte var ett folk är nu Guds folk« (1 Pet 2:10). För att vara själarnas evangelister behöver vi utveckla en andlig smak för att vara nära människor i deras liv och upptäcka att detta i sig själv är en källa till större glädje. Mission är samtidigt lidelse för Kristus och lidelse för hans folk. När vi står inför Jesus den korsfäste ser vi djupet i hans kärlek som sporrar oss och håller oss uppe, men samtidigt börjar vi, om vi inte är blinda, inse att Jesu blick brinner av kärlek och utvidgas till att omfatta hela hans folk. Vi inser återigen att han vill använda oss för att dra sig närmare sitt älskade folk. Han fångar upp oss mitt i sitt folk och sänder oss till sitt folk; utan denna känsla av samhörighet kan vi inte förstå vår djupaste identitet.

269. Jesus är själv modellen för denna evangelisationsmetod som tar oss till själva hjärtat hos hans folk. Tänk så bra det är för oss att betrakta den närhet han visar alla! Om han talar till någon ser han rakt in i ögonen med kärlek och omtanke: »Jesus såg med kärlek på honom« (Mk 10:21). Vi ser hur tillgänglig han är när han närmar sig den blinde (jfr Mk 10:46–52) och äter och dricker med syndare (jfr Mk 2:16), utan att bry sig om att uppfattas som frossare och drinkare själv (jfr Matt 11:19). Vi ser finkänsligheten när han låter en syndig kvinna smörja sina fötter (jfr Luk 7:36–50) och när han tar emot Nikodemus om natten (jfr Joh 3:1–15). Jesu offer på korset är inget annat än höjdpunkten på det sätt han levde hela sitt liv. Ledda av hans exempel vill vi helt gå in i samhällets vävnad och vara med

i allas liv och lyssna till deras problem, hjälpa dem materiellt och andligt efter deras behov, glädja oss med dem som gläder sig, gråta med dem som gråter; arm i arm förbinder vi oss att bygga en ny värld. Men vi gör det inte utifrån ett plikttänkade, eller som en tung börda vi är skyldiga att bära, utan som resultatet av ett personligt beslut som ger oss glädje och mening i livet.

270. Ibland frestas vi att vara sådana kristna som håller Herrens sår på armlängds avstånd. Ändå vill Jesus att vi rör vid människans elände och rör vid andras lidande till kropp och själ. Han hoppas att vi skall sluta leta efter dessa personliga nischer, eller nischer i våra gemenskaper, som avskärmar oss från en malström av mänsklig olycka och i stället går in i andras verklighet som den ser ut i deras liv och får lära oss ömhetens styrka. Varje gång vi gör det blir livet komplicerat på ett underbart sätt och vi får känna på vad det innebär att vara ett folk och vara med detta folk.

271. När vi har med världen att göra får vi veta att vi skall ge skäl för vårt hopp men inte som fiender som kritiserar och fördömer. Vi blir tydligt tillsagda att »göra det ödmjukt och respektfullt« (1 Pet 3:16) och »hålla fred med alla människor så långt det är möjligt och kommer an på oss« (jfr Rom 12:18). Vi är också tillsagda att »besegra det onda med det goda« (Rom 12:21) och »göra gott mot alla människor« (Gal 6:10). Det skall vara oss fjärran att framträda som bättre än andra och därför »vara ödmjuka och sätta andra högre än oss själva« (jfr Fil 2:3). Herrens apostlar själva »var omtyckta av hela folket« (Apg 2:47; 4:21, 33; 5:13). Jesus vill definitivt inte att vi skall vara förnäma stormän som ser ned på andra, utan män och kvinnor av folket. Detta är inte vad bara Påven tycker, eller en av många pastorala optioner; det är något som föreläggs oss i Guds ord som är så tydligt, rakt på sak och övertygande att det inte behövs några tolkningar som eventuellt skulle försvaga den utmanande kraften. Låt oss leva med dem *sine glossa*, utan kommentarer. När vi gör det, får vi känna den missionerande glädjen att i detta livet vara med Guds folk och sträva efter att tända en eld i världens hjärta.

272. Att älska andra är en andlig kraft som drar oss till förening med Gud; ja, den som inte älskar de andra »vandrar i mörkret« (1 Joh 2:11), »är kvar i döden« (1 Joh 3:14) och »känner inte Gud« (1 Joh 4:8). Benedikt XVI har sagt att »när vi blundar för vår nästa gör vi oss blinda för Gud«,⁵ och att kärleken till sist är det enda ljuset som »alltid kan upplysa en värld som fördunklats och ge oss det nödvändiga modet för att fortsätta leva och arbeta«. ⁶ När vi lever ut en spiritualitet som drar oss närmare andra och söker deras bästa öppnas hjärtat på vid gavel för Herrens största och vackraste gåvor. Varje gång vi möter en förälskad lär vi oss något nytt om Gud. Varje gång ögat öppnar sig för att se den andres värde och rättigheter växer vi i trons ljus och kunskap om Gud. Om vi vill komma framåt andligt måste vi bli missionärer. Att arbeta för att sprida evangeliet gör själ och hjärta rikare; de öppnar upp nya horisonter; det gör oss känsligare för Andens inflytande och för oss över gränserna för vårt begränsade andliga bygge. En missionär som bestämt sig känner glädje över att vara en källa som rinner över och tillför andra friskt vatten. Det är bara den som känner lycka över att söka andras goda ting, och önskar deras lycka, som kan vara missionär. Eftersom det »är saligare att ge än att få« (Apg 20:35) är denna hjärtats öppenhet en glädjekälla. Vi lever inte bättre när vi flyr, gömmer oss, vägrar dela med oss, slutar att ge och stänger in oss i vår egen bekvämlighet. Att leva så är detsamma som att långsamt begå självmord.

273. När jag är missionär i folkets hjärta är det inte bara som en del av mig själv eller som ett emblem som jag kan ta av; det är inte något »extra« eller något som tar en viss tid i mitt liv. Det är tvärtom något jag inte kan rycka upp ur det jag är utan att förstöra mig själv. Jag är en mission här på jorden; det är därför jag är här i denna värld. Vi måste se oss själva som förseglade, eller till och med märkta, för denna missions skull som kommer med ljus och välsignelser, som ingjuter nytt liv, livar upp, helar och befriar. Runt omkring oss bör-

⁵ Benedikt XVI, Encyklikan *Deus Caritas Est* (25 december 2005), 16: AAS 98 (2006), 230.

⁶ Ibid., 39: AAS 98 (2006), 250.

jar vi se sjukvårdare med en själ, lärare med en själ, politiker med en själ, människor som i djupet av sig själva har valt att vara med andra och för andra. Men så fort vi separerar arbetet från det privata livet, blir allt grått och vi kommer alltid att söka erkännande eller hävda våra behov. Vi slutar att vara folk.

274. Om vi ska vara med andra i deras liv och inte spara på oss själva, måste vi också erkänna att var och en är värd det vi kan ge. Inte för att de ser ut på ett visst sätt, för det de är kunniga i, för deras språk eller hur de tänker, eller för någon tillfredsställelses skull som vi eventuellt får ta emot, utan mycket mer därför att de är Guds hantverk, hans skapelse. Gud har skapat honom eller henne till sin avbild och denna person återspeglar något av Guds härlighet. Varje mänsklig skapelse är föremål för Guds oändligt ömma tillgivenhet och han är själv närvarande i personens liv. Jesus offrade sitt dyrbara blod på korset för den personen. Oaktat utseendet är varje person oerhört helig och förtjänar vår kärlek. Om jag följaktligen kan hjälpa åtminstone en person till ett bättre liv har detta redan rättfärdigat mitt eget offer. Det är något underbart att vara Guds trogna folk. Vi når fram till vår uppfyllelse, när vi bryter ner murar och hjärtat är fullt av ansikten och namn!

*Den uppståndne Kristus och hans Ande
verkar som mysterium*

275. I det andra kapitlet har vi reflekterat över en brist på djupare spiritualitet, vilket leder till pessimism, fatalism och misströstan. Människor engagerar sig inte för missionen, därför att de tror att ingenting kommer att förändras och att det är utsiktslöst att försöka. De tänker: »Varför måste jag förneka mig själv att ha det skönt och trevligt, om jag inte kan se något betydande resultat?» En sådan attityd gör det omöjligt att vara missionär. Det är bara en illasinnad ursäkt för att komfortabelt bli kvar i lättja, allmän otillfredsställelse och själviskhet utan innehåll. Det är en självdestruktiv attityd, därför att »människan inte kan leva utan hopp: livet skulle bli me-

ningslöst och outhärdligt«. ⁷ Om vi tror att ingenting kommer att förändras, måste vi komma ihåg att Jesus Kristus har segrat över synd och död och nu är allsmäktig. Jesus lever verkligen. Med andra ord: »om Kristus inte har uppstått, ja, då är vår förkunnelse tom« (1 Kor 15:14). Evangeliet berättar för oss att »Herren bistod dem«, när de första lärjungarna gick ut för att predika, och »bekräftade ordet« (jfr Mk 16:20). Samma sak händer i dag. Vi inbjuds att upptäcka detta och få erfarenheten. Kristus, som uppstånden och förhärligad, är vårt hoppas källsprång, och han kommer inte att undandra oss den hjälp vi behöver för att föra ut den mission han anförtrott oss.

276. Kristi uppståndelse är inte en händelse i det förflutna; den innehåller en vital kraft som har genomsyrat denna värld. Där allt tycks vara dött, dyker plötsligt tecken på uppståndelsen upp. Det är en oemotsämlig kraft. Det verkar ofta som om Gud inte fanns: runt omkring oss ser vi långvarigt pågående orättvisa, ondska, likgiltighet och grymhet. Men det är också sant att det mitt i mörkret alltid finns något nytt som vaknar till liv och som förr eller senare frambringar frukt. På öde mark tränger livet igenom lika envist som okuvligt. Hur mörkt det än ser ut återuppstår godheten alltid och sprider sig. Skönheten föds igen varje dag i vår värld, reser sig förvandlad genom tidens stormar. Värden tenderar alltid att komma tillbaka i nya kläder och mänskliga varelser har stått upp åter och åter igen ur situationer som förefallit utdömda för gott. Sådan är uppståndelsens kraft och alla som sprider evangeliet är redskap i den kraftens tjänst.

277. Samtidigt kommer hela tiden nya svårigheter upp till ytan: vi har erfarenhet av misslyckanden och mänsklig svaghet, som för med sig så mycket smärta. Vi vet alla av erfarenhet att en uppgift ibland inte ger oss den tillfredsställelse vi söker, att resultaten är få och förändring långsam och vi frestas att bli trötta. Att temporärt

⁷ Biskopssynodens andra särskilda församling för Europa, I: *L'Osservatore Romano*, Weekly English-language edition, 27 oktober 1999, 5.

låta armarna sjunka ned på grund av trötthet är ändå inte detsamma som att sänka dem för alltid, som när vi överväldigas av kronisk otillfredsställelse, eller av en håglöshet som torkar ur själen. Det händer också att hjärtat blir trött av kampen, därför att vi till sist trasslar in oss i oss själva och i karriärtänkandet som törstar efter bekräftelse, applåder, belöning och status. I det fallet sänker vi inte armarna, men får inte tag i det vi söker, eftersom uppståndelsen inte finns där. I det fallet begravs evangeliet, det vackraste budskap som denna värld kan erbjuda, under en hög av ursäkter.

278. Tron betyder också att tro på Gud, tro att han verkligen älskar oss, att han lever, att han, som ett mysterium för oss, kan ingripa, att han inte överger oss och att han gör gott av det som är ont genom sin makt och oändliga kreativitet. Det betyder att vi tror att han segerrik vandrar i historien »med sina kallade och utvalda och trogna« (Upp 17:14). Låt oss tro evangeliet när det säger oss att Guds konungarrike alltid är närvarande i denna värld och växer, här och på andra håll, och på olika sätt: som ett litet frö som blir till ett stort träd (jfr Matt 13:31–32), som måttet surdeg som gör att degen reser sig (jfr Matt 13:33) och som den goda säden som växer i ogräset (jfr Matt 13:24–30) och alltid kan överraska oss så fint. Konungariket är här, det kommer tillbaka, det kämpar för att blomstra på nytt. Kristi uppståndelse kallar fram sädeskornen för denna nya värld; även om de skärs ner, växer de igen, ty uppståndelsen har redan på ett hemlighetsfullt sätt vävts in i den historiska vävnaden: Jesus uppstod inte förgäves. Må vi aldrig stå kvar vid sidan under denna vandring av levande hopp!

279. Därför att vi inte alltid ser hur dessa korn växer, behöver vi en inre visshet, en övertygelse om att Gud kan agera i varje situation, till och med när bakslagen är många: »denna skatt har vi i lerkärl« (jfr 2 Kor 4:7). Denna visshet kallas ofta, och uppfattas, som »mysterium«. I detta ligger den fulla vissheten att alla de som anförtrott sig åt Gud i kärlek kommer att bära god frukt (jfr Joh 15:5). Denna fruktbarhet är ofta osynlig, svärfångad och okvantifierbar. Att livet skall bära frukt, kan vi mycket väl veta, men vi kan

inte säga hur, var eller när det sker. Vi kan vara säkra på att ingen kärleksfull gärning går förlorad, och inte heller gärningar som tyder på uppriktig omtanke om andra. Ingen gärning utförd för Guds kärleks skull kan gå förlorad, ingen generös insats är meningslös, inget smärtsamt uthärdande förspills. Allt detta är liksom en kraftcirkel runt världen. Ibland verkar våra insatser vara ofruktsamma, men mission är inte som affärstransaktioner eller investeringar, eller ens humanitär aktivitet. Det är inte en show där vi räknar in hur många som kommit i förhållande till vår annonsering; det är något mycket djupare som undandrar sig alla mätningar. Det kan vara så att Herren använder våra uppoffringar för att låta välsignelser falla ner någon annanstans i världen, dit vi aldrig skall komma på besök. Den helige Ande verkar som han vill, när han vill och var han vill; vi förtröstar på oss själva och föreställer oss inte att få se slående resultat. Vi vet bara att vårt engagemang är nödvändigt. Låt oss lära oss att vila i Faderns armar och i hans ömma tillgivenhet, särskilt när vi är aktivt kreativa och generösa. Låt oss fortsätta att marschera framåt; låt oss ge honom allt och vara öppna för att han får våra ansträngningar att bära frukt, när han själv finner det för gott, i sin egen tid.

280. En fast förtröstan på den helige Ande behövs för att hålla iveren i missionen levande, ty »han stöder oss i vår svaghet« (Rom 8:26). Men den frikostiga tilliten behöver näring, och därför måste vi troget åkalla Anden. Han kan hela oss i allt som är orsak till att vi lätt ursäktar oss i våra bemödanden att missionera. Visserligen kan denna förtröstan på det vi tror, men inte ser, göra oss känslomässigt desorienterade. Det är som att slungas ner i djupet och inte veta vad som väntar. Jag har själv ofta haft sådana erfarenheter. Ändå finns det ingen större frihet än att förhålla sig öppen för den helige Andes ledning och avstå från försöken att alltid planera och kontrollera allt in i minsta detalj och i stället låta honom upplysa oss, visa vägen och inriktningen, och föra oss vart han än vill. Den Helige Ande vet precis vad som behövs i varje tid och på varje plats. Det är vad som menas med att vara fruktbarande på ett sätt som för oss är »mysterium«!

Den missionerande kraften i förbönerna

281. För att gripa oss an uppgiften att evangelisera och söka det som är gott för andra är det en form av bön som särskilt sätter oss i rörelse. Det är förbönerna. Låt oss kika in ett ögonblick i den helige Paulus hjärta och ta rätt på hur han bad. Det har varit fullt av människor: ... »det är med glädje jag ber för er alla ... Jag har er ju i mitt hjärta« (jfr Fil 1:4, 7). Här ser vi att bönen för andra inte avleder oss från sann kontemplativ bön eftersom autentisk kontemplation alltid har plats för andra.

282. Denna attityd blir tacksägelsebön till Gud för andra. »Först och främst: jag tackar alltid min Gud genom Jesus Kristus för er alla« (Rom 1:8). Det är tacksamhet utan uppehåll: »Jag tackar alltid min Gud för att han har gett er sin nåd genom Jesus Kristus« (1 Kor 1:4); »Jag tackar min Gud var gång jag tänker på er« (Fil 1:3). Bönen är en andlig blick ur den tro som, fjärran från misstänksamhet, negativism och uppgivenhet, till fullo inser vad Gud gör i andras liv. Samtidigt är det den tacksamhet som flödar ur ett hjärta som uppmärksamt följer andra. När evangelister stiger upp från bönen är deras hjärtan öppnare; när de inte längre är upptagna med sig själva, önskar de göra det som är gott och vill vara med andra, så som de lever.

283. Guds stora män och kvinnor har varit stora förebedjare. Förbönen är som en »surdeg« i hjärtat av Treenigheten. Det är ett sätt att genomtränga Faderns hjärta och upptäcka nya dimensioner som kan kasta ljus över konkreta situationer och förändra dem. Vi kan säga att Guds hjärta berörs av vår förbön, fastän han alltid är före oss. Det vår förbön uppnår är att hans kraft, kärlek och trofasthet uppenbaras ännu tydligare mitt i hans folk.

II

Maria är evangelisationens moder

284. Maria är alltid närvarande mitt bland människor med den helige Ande. Tillsammans med lärjungarna bad hon om den helige Andes ankomst (Apg 1:14) och gjorde därigenom det första missionerande utbrottet som ägde rum under Pingsten möjligt. Hon är moder till den evangeliserande Kyrkan, och utan henne skulle vi knappast överhuvudtaget kunna förstå den anda som den nya evangelisationen behöver.

Jesu gåva till sitt folk

285. När Jesus i sin kropp på korset uthärdade det dramatiska mötet mellan syndens värld och Guds barmhärtighet, kunde han vid dess fot känna den tröstande närvaron av sin moder och sin vän. I detta kritiska ögonblick, innan han fullbordade det verk Fadern anförtrott honom, sade Jesus till Maria: »Kvinna, se din son«. Sedan sade han till sin älskade vän: »Se din moder« (Joh 19:26–27). De ord som den döende Jesus uttalar är inte framför allt uttryck för en sons relation till sin moder och hans omsorg om henne; de är snarare en avslöjande formulering som uttrycker en särskild, frälssande mission som mysterium. Jesus överlämnar sin moder för att hon skall vara vår moder. Först sedan han överlämnat henne, visste Jesus att »allt var fullbordat« (Joh 19:28). Vid korsets fot, vid den nya skapelsens högsta timma, har Kristus lett oss till Maria. Han har fört oss till henne därför att han inte ville att vi skulle göra vår färd utan en moder, och vårt folk har i denna modersbild läst alla evangeliets mysterier. Herren har inte velat lämna Kyrkan utan denna kvinnlighetsikon. Maria, som satte honom till världen med stor tro, vandrar också med »sina andra barn, med dem som håller Guds bud och har Jesu vittnesbörd« (Upp 12:17). Det nära sambandet mellan Maria och Kyrkan, och var och en av de trogna, har, grundat på det faktum att var och en på sitt sätt sätter Kristus till världen, uttryckts mycket vackert av den Salige Isaac av

Stella: »Det som sagts i de inspirerade skrifterna i universell mening om jungfrumodern Kyrkan, kan i individuell mening förstås om Jungfru Maria . . . Det är vår tro att varje kristen på ett sätt också är brud till Guds ord, moder till Kristus, hans dotter och syster, samtidigt jungfrulig och fruktsam . . . Kristus bodde nio månader i det tabernakel som var Marias sköte. Han bor till tidernas slut i det tabernakel som är Kyrkans tro. Han skall för alltid bo i den kunskap som getts varje trogen själ«.⁸

286. Maria har kunnat göra om ett stall till ett hem för Jesus, med enkla lindor och överflödande kärlek. Hon är Herrens tjänarinna som lovsjunger Herren. Hon är vännen som alltid oroar sig över att det inte skall finnas vin i vårt liv. Hon är kvinnan vars hjärta genomborrades av ett svärd och som förstår all vår smärta. Som moder till alla är hon hoppets tecken för folken som med smärta känner rättvisans födslovärkar. Hon är missionären som drar sig till oss och vandrar med oss som stöd under livets gång. Hon öppnar vårt hjärta för tron på sin moderliga kärlek. Som en sann moder går hon vid vår sida och blir delaktig i vår kamp och omger oss troget med Guds kärlek. Genom sina många tillnamn, så ofta knutna till sina heliga platser, är hon delaktig i varje folks historia. Alla dessa folk har i sin historia tagit emot evangeliet och hon har blivit en del av deras historiska identitet. Många kristna föräldrar ber om dopet för sina barn vid någon av Marias heliga platser som tecken på sin tro på hennes moderskap, när de sätter nya barn till världen för Gud. På många av dessa heliga platser kan vi se hur Maria för samman sina barn som med stora ansträngningar kommer som pilgrimer för att se henne och bli sedda av henne. Här får de styrka av Gud att kunna bära sorgen och lidandet i sina liv. Som Maria gjorde med Juan Diego skänker hon också dem moderlig omtanke och kärlek och säger viskande i deras öron: »Känn ingen oro . . . är jag inte här, jag som är er moder?»⁹

⁸ Isak av Stella, *Sermo* 51; PL 194, 1863, 1865.

⁹ *Nican Mopohua*, 118–119. Uppenbarelse av Maria i Guadalupe år 1531.

Den nya evangelisationens stjärna

287. Vi ber det levande evangeliets Moder att be för att denna inbjudan till en ny fas i evangelisationen blir accepterad av hela den kyrkliga gemenskapen. Maria är trons kvinna som lever och går framåt i tron,¹⁰ och »hennes exceptionella pilgrimsvandring i tron representerar en ständig referenspunkt för Kyrkan«. ¹¹ Maria var öppen för att låta sig ledas av den helige Ande på en trons resa vars mål var tjänande och fruktbarhet. I dag ser vi upp till henne och ber henne hjälpa oss att förkunna frälsningens budskap för alla och att göra det möjligt för nya lärjungar att bli evangelister i sin tur.¹² Utmed hela denna resa för evangeliets skull kommer vi att ha våra ögonblick av torka, mörker och till och med trötthet. Maria har själv haft en sådan erfarenhet under de år då Jesus var barn i Nasaret. »Detta är början på evangeliet, den goda och glada nyheten. Det är ändå inte svårt att i denna begynnelse se ett hjärta som är tungt på ett särskilt sätt, att det är förenat med en sorts »trons mörker« – för att använda ord av Sankt Johannes av Korset – eller som en slags slöja genom vilken man måste dra sig närmare den Osynlige och leva intimt med mysteriet. Och det är så Maria under många år har levt i intimitet med sin sons mysterium och gått framåt på sin pilgrimsresa i tron«. ¹³

288. Det finns en mariansk »stil« som hör till Kyrkans evangeliserande arbete. Varje gång vi ser på Maria återfår vi tron på kärlekens och ömhetens omvälvande natur. I henne ser vi att ödmjukheten och ömheten inte är de svagares dygd, utan de starkas, de som inte behöver behandla andra illa för att själva känna sig betydelsefulla. När vi betraktar Maria inser vi att hon, som prisade Gud för att han »störtar härskare från deras troner« och »skickar de rika tomhänta bort« (Luk 1:52–53), också är den som omger vår strävan efter rättvisa med en varm hemkänsla. Hon är också den som varsamt »tog

¹⁰ Jfr Andra Vatikankonciliet, *Lumen Gentium*, 52–69.

¹¹ Johannes Paulus II, *Redemptoris Mater* (25 mars 1987), 6: AAS 79 (1987), 366–367.

¹² Jfr *Propositio* 58.

¹³ Johannes Paulus II, *Redemptoris Mater* (25 mars 1987), 17: AAS 79 (1987), 381.

allt detta till sitt hjärta och begrundade det« (Luk 2:19). Maria kan känna igen spåren av Guds Ande i både små och stora händelser. Hon begrundar oavbrutet Guds mysterium i vår värld, i mänsklig historia och i det dagliga livet. Hon är den bedjande och arbetande kvinnan i Nasaret och hon är också Vår Fru av hjälpen, som »skyndade« (Luk 1:39) hemifrån för att vara andra till tjänst. Detta växelspel mellan rättvisa och ömhet för andra är det som får den kyrkliga gemenskapen att se upp till Maria som en modell för evangelisation. Vi ber om hennes moderliga förbön för Kyrkan, så att den blir ett hem för många folk, en moder för alla folk, och så att den kan öppnas mot en ny världsfödelse. Det är den uppståndne Kristus som säger till oss: »Se, jag gör allting nytt« (Upp 21:5), och han säger det med en kraft som fyller oss med förtroende och orubblig tro. Med Maria går vi tryggt fram mot detta löfte som skall infrias, och vi ber henne:

Maria, jungfru och moder,
du som rördes av den helige Ande
och välkomnade livets ord
i djupet av din ödmjuka tro:
hjälp oss,
att liksom du gav dig själv fullständigt till den Evige,
säga vårt eget »ja«
till den bråda uppmaningen
att förkunna
denna alltid lika brinnande och goda nyhet om Jesus.

Du uppfylldes av Kristi närvaro
och kom med glädje till Johannes Döparen
som sparkade till i sin moders liv.
Du överflödade av glädje
och sjöng en lovsång för de stora ting
Gud har gjort.
När du med aldrig sviktande tro stod vid korsets fot,
mottog du ur uppståndelsen den glädjerika trösten
och anslöt dig till apostlarna i väntan på Anden,
så att den evangeliserande Kyrkan kunde födas.

Utverka nu åt oss en ny iver framsprungen ur
uppståndelsen,
i vilken segern över döden är vunnen,
så att vi kan föra ut livets evangelium till alla.
Utverka åt oss heligt mod att söka nya vägar,
så att denna aldrig vissnande skönhet
när varje man och kvinna.

Lyssnandets och kontemplationens Jungfru,
kärlekens Moder, den eviga bröllopfestens Brud,
be för Kyrkan, du som är hennes renaste ikon,
att hon aldrig sluter sig inom sig själv
eller förlorar lidelsen för att upprätta Guds konungarike.

Du den nya evangelisationens stjärna,
hjälp oss att bära fram ett strålände vittnesbörd
om helig gemenskap, tjänande, brinnande generös tro,
rättvisa och kärlek till de fattiga,
så att evangeliets glädje når jordens alla ändar
och upplyser vår värld ända ut i dess avlägsnaste hörn.

Du, det levande evangeliets Moder,
källa till lycka för Guds allra minsta,
be nu för oss.
Amen. Halleluja!

Givet i Rom vid den helige Petrus grav, 24 november, dagen för
Kristus Konungens högtid, avslutningen av Trons År, år 2013,
det första året av mitt pontifikat.

Franciskus